

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

*Olof Osterberg
6437.*

STRÅN.

SKIZZER

AF

AARNE.

HELSINGFORS 1884.

G. W. EDLUND,
FÖRLÄGGARE.

480

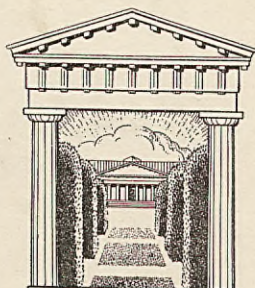
Förf.: Alexandra Gripenberg

A. 1. 25.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

5910

EX LIBRIS
OLOF ÖSTERGREN

STRÅN.

—•—
SKIZZER

AF

— AARNE. —

HELSINGFORS 1884.

G. W. EDLUND,

FÖRLÄGGARE.

All rätt förbehålles förläggaren.

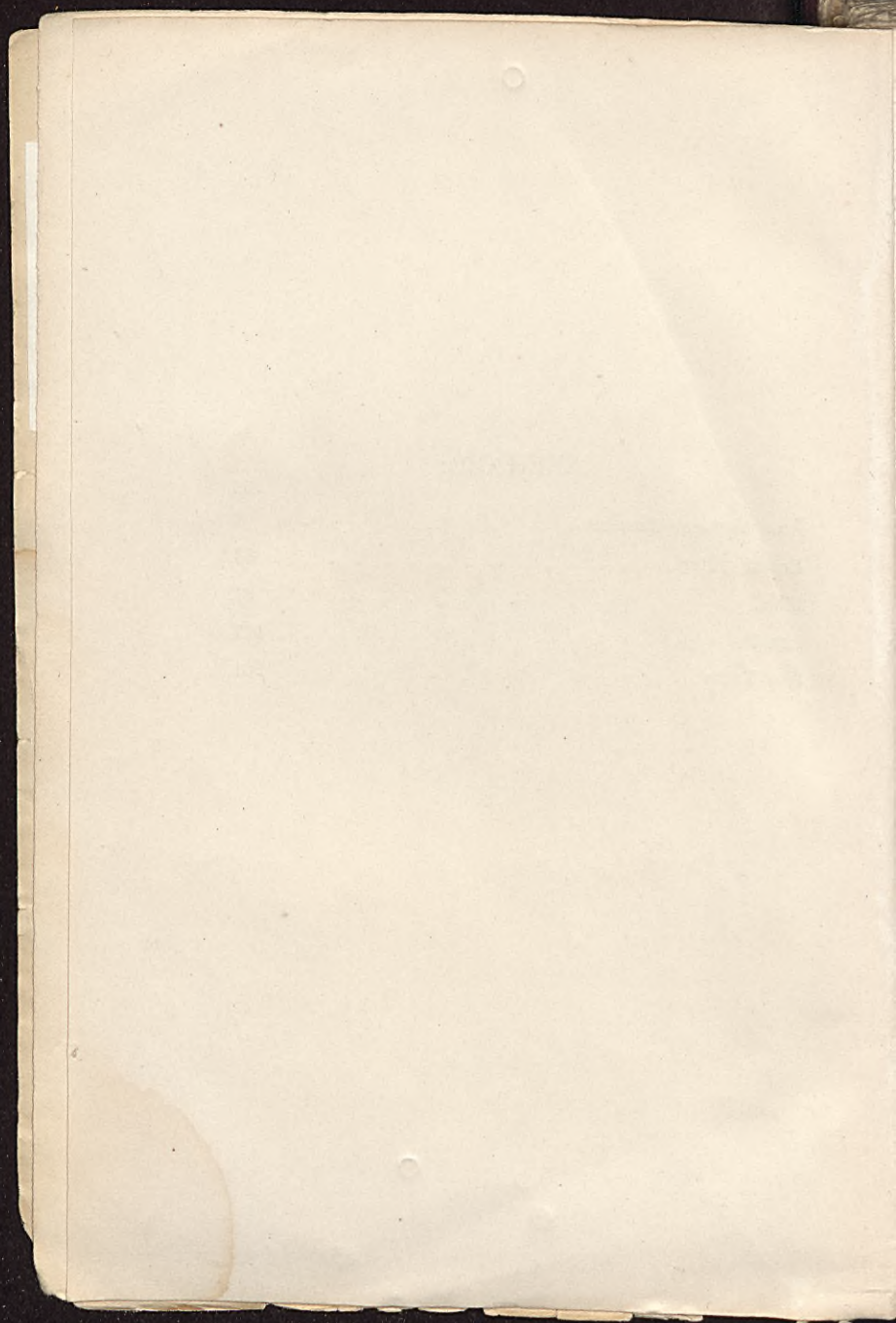

HELSINGFORS.
Finska Litteratursällskapets tryckeri,
1884.

INNEHÅLL:

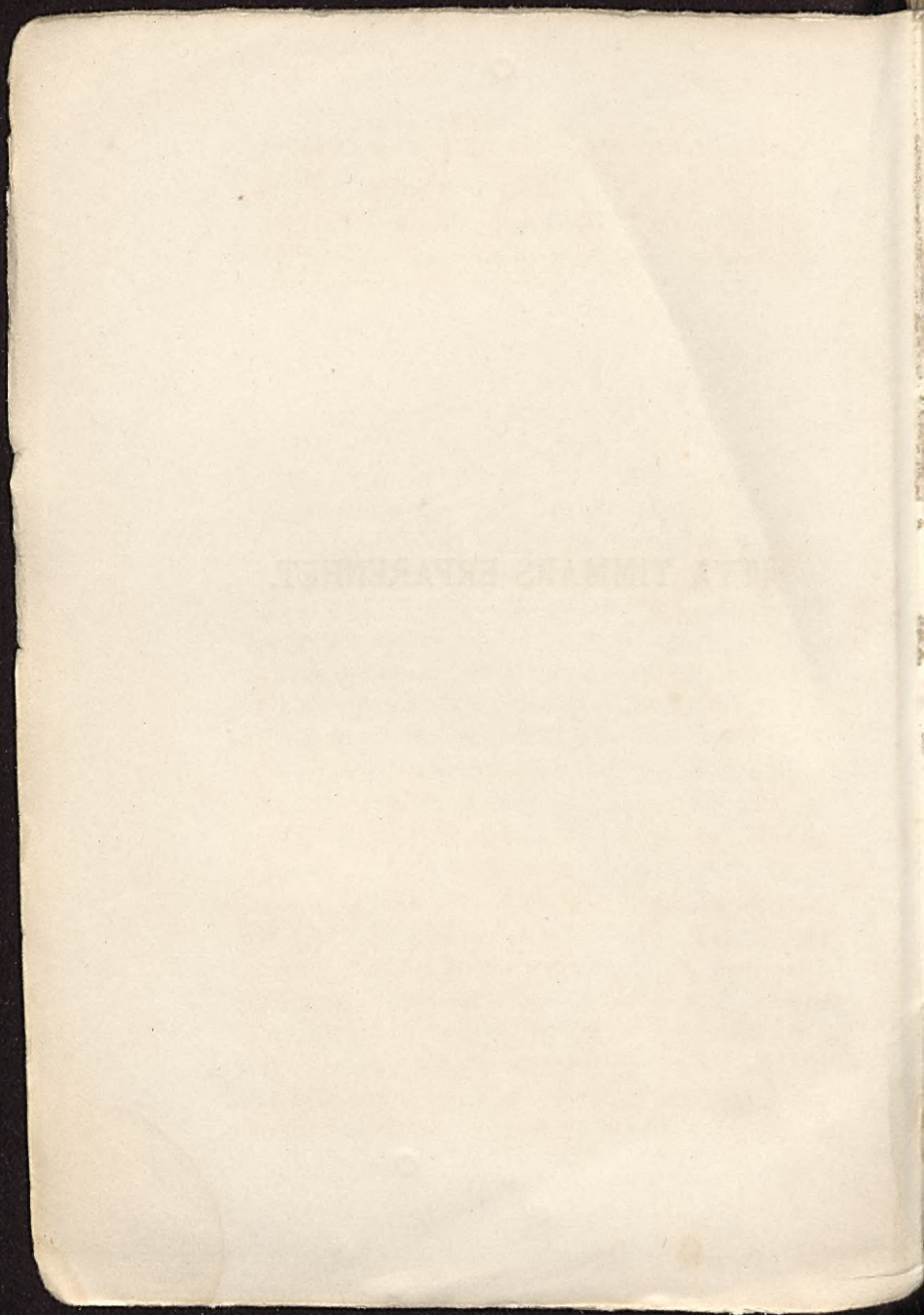
	Sid.
Åtta timmars erfarenhet	1.
Endast glitter	33.
Blind	81.
Agneta	117.
Hos Tante	201.

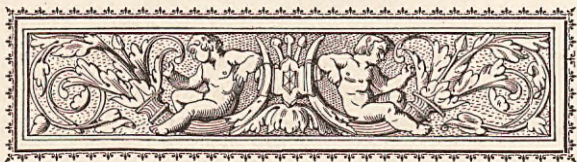

ÅTTA TIMMARS ERFARENHET.

— **E**mil, kära du? Nej, han är ej hemma. Han vandrar omkring, jag vet icke hvar, och samlar sagor för finska litteratursällskapets räkning.

Kammarrådinnan suckade djupt.

— Då en mors ende son blifvit fennoman, då, kära Agatha, vet hon, att hon får pröfningar i lifvet. Att tänka sig min Emil i veckor och månader bland idel råa bönder, klädd i pjeksor . . . kanske barfota. Hvarför inte skicka en Karhunen eller Huttunen? . . . Nu för tiden fästes intet afseende vid bildadt folk! Min stackars, förvillade Emil! Han skrifver ju artiklar till Uusi Suometar och har finska talande kamrater. Ja, så långt har det gått, att han rent ut nekat följa mig, sin egen mor, till X. Y. Z:s soiréer. Alice är förtviflad. Hon säger, att hon icke kan dansa annorstädes än der . . . Gud ske lof, att Emils stackars far blef adlad, att han åtminstone icke kan förändra sitt namn. Annars finge jag väl sorgen att en dag höra honom tilltalas såsom herr Kettunen

eller herr Hevonen . . . Ja, kan du tänka dig, att han vid middagen hos din svåger, grefven, högt yttrade, att han tyckte det var detsamma, om man hette Hevonen eller Hästesko . . .

— Herre Gud, sade han det verkligen?

— Ja, det gjorde han. Och vi äro köttsliga kusiner med Hästeskoarne! Är det ej som jag säger, att den förskräckliga språkfrågan söndersliter alla ömmare band? Skulle han helst göra mig till viljes och gifta sig med sin kusin Bertha på Kivinäs. Hon är nyss hemkommen från Schweitz . . . modern heter Ehrenheim, från Sverge, — hon bör vara ett mönster. Men naturligtvis hör han icke på mig, han är döf i detta, som i allting annat hvad jag säger.

Kammarrådinnan suckade åter djupt.

— Det är nog gammalmodigt att vilja gifta bort sina söner. Men, söta Agatha, en förtviflad mor tillgriper alla medel, när det gäller att återvinna en förlorad son.

— Jag tycker ändå att Emils moraliska vandel . . .

— Ja, deri har han hittills varit fläckfri, Gud vare lof. Men kära du, hvad kan man icke vänta i hvarje ögonblick af den, som är fennoman, jägerian, absolutist, realist, emancipationist . . . vår herre vete, om han ej är nihilist och ateist!

Kammarrådinnan storgret.

Emellertid satt den förlorade sonen långt borta i Savolaks, läste sin mors bref och svor deröfver.

Det var icke vackert gjort, men hvad kan man vänta af en fennoman, som till på köpet är realist?

Han satt vid brädden af en sorlande bäck, som blifvit väckt till nytt lif af det senaste regnet. Gamla alar med svalkande skugga stodo i ring omkring honom. Der ute sken solen klart.

Sjelf lyste han ingalunda. Tvärt om tycktes hans barometer visa på oväder, redan förbådadt af enstaka, buttert framstötta ord.

— Fruntimmerspåkiff! Förbannade historier . . . Sapprestil!

Kammarrådinnan skulle hafva känt lättnad öfver att höra helst en fransk svordom ur sin sons mun.

— Kivinäs gård . . . (fördömda svekomanska namnförvrängningar!) . . . vackert läge . . . (förmodligen en trälåda i midten af några teppichbrickor!) . . . kusin Bertha . . . (der ha vi knuten!) . . . söt och väluppfostrad . . . (guvernanteuppfostran, jo, jag tackar!) . . . din pligt att besöka faster generalskan . . .

Brefvet hopkramades, ruskades, och ovädet bröt löst.

— Tuhatt tulimmaista! Man kan bli galen, ja, jag blir galen af detta ordande om pligt och pligt. Jag är realist. Jag erkänner inga pligter. De äro trasor af idealismens utslitna narrkåpa . . . Är det kanske min pligt att gifta mig med alla söta och väluppfostrade flickor? Till Canada med

dem! De äro gäss . . . höns . . . dockor . . . ja, dockor äro de, utan själ och kropp. Kroppen låna de af sömmerskan, och själen . . . nej, de ha ingen själ. Deruti är jag kines.

Han stoppade brevet på sig, tände sig en kort pipa, en riktig bondsnugga, och började röka, stirrande tröstlöst ned i den sorlande bäcken.

Hur han såg ut! Kammarrådinnan skulle hafva svimmat eller åtminstone bedt betjenten leda ut honom, om han i detta ögonblick inträdt till henne.

Solbränd till oigenkänlighet, t. o. m. sotig. Han hade under natten varit behjelpig att släcka en skorstenseld i byn, der han senast rastat. Blårgarnsbyxor, grofva skjortärmar, barfota . . . Han hade ju beslutit vara genuint „kansallinen“ dessa åtta veckor.

— Fördom och pligt!

Han betraktade sina dammiga fötter och doppade dem betänksamt i det klara, rinnande vattnet.

— Fördom och pligt. Se der två stormakter, hvilka regera människorna. Hvarför får jag ej uppträda barfota på min mors soiréer, om det behagar mig? Det går ej an. Det är en fördom att det ej går an. „Den personliga friheten,“ säger Stuart Mill . . . Tusan, jag hade ju beslutit att icke citera Stuart Mill på en tid. Han börjar blifva min auktoritet, och jag tål inga auktoriteter. Vidare: det är min pligt att gifta mig med en söt och väluppfostrad flicka. Emellertid bör

menniskan få följa sin natur, och min natur hatar söta och väluppfostrade flickor.

Han bet i snuggans trämunstykke och upprepade med lugn hätskhet: — jag hatar söta och väluppfostrade flickor. Alltså kan det ej vara min pligt att gifta mig med henne, ty om naturen finner någonting motbjudande . . .

Ett aflägsset sorl gungade öfver alarnes toppar långsamt fram till honom.

Han nedsväljde sin filosofi, vadade öfver bäcken och klättrade upp till andra stranden.

En präktig tafla:

Högsommarsolsken. Ett till hälften afmejjadt sädesält. Mellan skylarne arbetsfolk i glesa rader. Uppe på höjden en tät björkskog i Augusti-sommarens stadgade grönska. Nedanföör skogen en flik af Kalavesi, svallande i mörkblått bakom det gula fältet. Långt i vester en taggig, blekgrå horisont.

— Talkko! — utbrast realisten. — Ett skördetalkko! Der måste man vara med. Dumt, dumt, att jag skall vara så trött . . . Nå, må göra! Ett så utmärkt tillfälle för en sagosamlare får ej gå mig ur händerna.

Han vandrade tillbaka till sitt läger, påtog ånyo vadnalsrocken och pjeksorna, ämnade slutligen tväta sotet ur ansigtet, men hejdade sig.

— Det kan icke skada att uppträda ännu litet mer au naturel. Jag reser ju inkognito. Godt, att jag skurit råg i bredd med gubben inspektoren der hemma.

Han såg igenom sina papper, uppskref några ord, dem han hört under dagens lopp, och gömde omsorgsfullt den lilla portföljen i läderpåsen, som han bar i en knölpåk öfver axeln.

— Eteenpäin!

Ett, tu, tre tillbaka öfver bäcken, uppför den branta sluttningen och ut i det glimrande solskenet på åkerfältet.

Der stod skyl vid skyl, karlar i långa rader, flickor och qvinnor grupptals, kanske tjugu, trettio personer. Jemn flit, halfhögt skratt, hal'höga qvickheter, halfhög munterhet . . . Man är icke högljudd i Savolaks.

Realisten klef med långa betänksamma steg och snuggan i munnen fram till karlarne, stufvade på sin mössa och mumlade en helsning.

Man mumlade någonting tillbaka.

Hela raden upphörde att slå och flera par ögon ur närmaste qvinnogrupp betraktade honom under de mörkblå dukarna.

Allmän tystnad.

Derefter ljödo skärorna åter hvinande i luften och halmen knastrade, då den vröds kring kärfvarne.

Fortfarande tystnad.

Realisten vandrade fram och åter mellan skyllarne, utbytte ett par ord med arbetarne och styrde kosan ned till stranden, der en gammal gumma kokade kaffe i stora pannor.

— Här skördas.

— Så görs det.

— Ä' ni Ristikyläboar?

— Ristikylä? Ristikylä ligger ju en mil härifrån.

Realisten glömde att han, trots eldsvådan, redan gått en mil i dag.

Förargad utbläste han ett väldigt rökmoln.

— Skulle det inte passa att gifva mig också en skära? — började han, hostade och försökte snyta sig — icke i näsduken — för att öfva sig.

— Hvarför inte, — med en mistänksam blick på läderpåsen. — Här betalas annars just ingen lön i dag . . . Det är Voisalmi-husbonden som håller talkko.

— Nog gör jag nytta för maten, — sade realisten, drog af sig rocken och kastade den jemte läderpåsen bredvid kaffepannorna.

— Anamma! — tänkte han. — Om de förgöra mina dyrbara anteckningar! Käringen må väl inte vara nyfiken.

Snart stod han bland de sista i raden, mellan en yngre qvinna och två raska, bredbenta unga karlar.

Det gick som en dans att hvässa skäran och slå. Han kom godt i håg gubben Karlenius'es lärdomar: styfva knän, herr Emil, spar inte ryggen och spotta i näfvarne!

Nu prisade han sina lektioner i utarbeten, tagna utan moderns vetenskap, prisade dem icke för första gången under denna vandring. Hade

de icke först sammanfört honom med detta folk, som han nu ärade och älskade, för hvilket han gerna velat uppoffra sina bekväma vanor, sin rikedom och sina oförtjenta fördelar i samhället?

Han märkte snart att han var underkastad en sträng kritik. Han fann sig till och med vara föremål för några satiriska Savolaksqvickheter.

Som han emellertid icke tilltrödde sig att kunna bemöta dem på Savolaksdialekten, i hvilken han ännu kände sig något osäker, åtnöjde han sig med att tills vidare tiga, hålla öronen öppna och göra iakttagelser.

Karlarne gingo i skjortärmarne, pjeksor och hvita byxor, — de flesta med pipan mellan tänderna. Qvinnorna i det savolaksiska mörkblå bomullstyget, rutiga eller randiga kjolar, ljusare tröja, duk eller förkläde.

I en och annan grupp fnissades ibland åt en kavaljers qvickheter; begabbande tillmälen slungades åt de långsamma, berömmande tillrop, med en udd förborgad, till de flinkare. Det var lif och munterhet, men af säreget slag. Man njöt ofantligt af att se så mycket folk, af friheten, af tanken på trakteringen och dansen på qvällen. Men man njöt deraf såsom savolaksare: jemnt, måttfullt, utan oljud eller stoj.

Karlen närmast realisten var svartmuskig, med ett zigenaransigte under sin klädesmössa. Han tycktes arbeta ojemnt och håglöst, kastande mindre vänliga blickar på realisten, hvars armar, tack

vare öfning sedan barndomen och gymnastikklubben i Helsingfors, icke läto honom blifva efter.

— Här tycks vara en skära mera, än då jag sist gick här förbi, — yttrade en äldre karl, synbarligen förnämligare än de öfriga. Han hade vaxduksmössa och snöt sig ljudeligen i en blårutig näsduk.

— Sådana här dagar stryker ju allt möjligt folk förbi, — inföll ziguenaransigtet med en blick på realisten.

— Mera får man skuret med två skäror, än med en, — svarade vaxduksmössan. — Hvarifrån kommer ni?

— Från Ristikylä.

— Ute på arbetsförtjenst, eller huru?

Realisten nickade.

— Duktig karl. Tycks ju lemna flickorna på holmen, bara det lider*).

Vaxduksmössan gaf flickan, som gick på andra sidan realisten, ett lätt slag på axeln.

Hon drog sig hastigt undan.

— Kah! Ser man på! Till och med torparpigorna från herrgården hålla sig finare än andra.

Ziguenaren höll upp att slå och begynte hvässa sin skära.

---

*) „Leikata saareen“ är ett allmänt brukligt skämt i Savolaks. På skördefältet bemöda sig nemligen ynglingarne att skära i en cirkel rundt omkring flickorna, hvilka sålunda blifva stående på en „holme“ af oskuren säd.

— Mot landstrykare tycks hon inte vara så högfärdig, — sade han hånfullt. — Inte bli flickorna kvar på holmen, om de inte sjelfva vilja det.

— Så tala ziguenarne, som de ha mun till, — inföll med hög röst en äldre qvinna, som skar på andra sidan flickan.

— Det står inte i mitt prestbetyg, att jag är ziguenare, — sade ziguenaren argt.

— Inte behöfs det ju heller, när det står i ditt ansigte, — inföll en klar röst ur flickans neddragna hufvudduk.

— Hvass i munnen! — sade ziguenaren med en ovillig, men beundrande sidoblick. — Sådana ä' alltid de gamla pigorna. Akta dig du, Kivilä-Mari, att du inte blir en sådan i all din tid.

— Bättre gammal piga än ziguenarhustru, — sade flickan flinkt.

— Alla flickor vilja gerna äta eget bröd, — bröstage sig ziguenaren.

— Hvarför inte, men aldrig hästkött hos ziguenare.

Allmänt skratt.

Flera grupper hade upphört att arbeta, för att höra på de munhuggande.

Ziguenaren torkade sig om hufvudet med skjortärmen, och blängde försmädligt omkring sig.

— Aldrig har jag tänkt låta någon landstrykerska sitta som värdinna på Harju. Inte vet man om du är fisk eller fågel. Och inte kunde du just vända skäran flinkt i händerna, när du skar.

— I Kiuruvesi skär man inte såsom här tycks brukas. Det är min hemsocken det, och den tål att talas väl om, den.

— Hej! När man säger ett ord till dig, så får man tio igen. Vai, från Kiuruvesi? Du har väl kommit hit för att söka dig man. Aldrig har jag hört förrän i dag, att Kivilä håller sig piga.

— Aldrig har jag hört förrän i dag, att Harju-husbonden bestämmer om herrgårdstorparena få taga piga till skördetiden, — inföll åter gumman, som skar bredvid flickan.

Hon gick nu fram till denna och hviskade några ord. Begge drogo sig derefter ett stycke från karlarne.

Ziguenaren började mumlande att åter skära. De öfriga likaså.

Realisten hade emellertid fattat intresse för sin munviga granne, hvilken han hoppades var rätta personen för en sagosamlare. Han stälde därför så till, att han snart åter gick bredvid henne, och synade henne dervid förstulet.

Under det djupt neddragna mörkblå hufvudklädet skymtade ett rundlett, mörkt ansigte. I nacken hängde en tjock, svart fläta; fötterna i de mörkblå strumporna och de låga, öppna pjeksorna voro små, såsom vanligt i Savolaks. De öfriga flickorna hade vida tröjor af nyare snitt. Hon ensam bar det fordom brukliga skörtlifvet af mörkrutigt bomullstyg, randig kjol, enfärgadt blått förkläde och hufvudduk. Hon förde sig lätt

och vigt. De bruna händerna bundo kärvarne lika flinkt, som tungan rört sig nyss.

Realisten gick länge och funderade på en lämplig början till konversation.

Hettan? Skörden? Komplimenter?

Han var, ehuru sin mors son, alltid osäker, då det gälde damer. Såsom tavastlänning, var han dessutom ej rätt inne i Savolaksdialekten och ännu mindre i den på liknelser och satirer öfverfödande samtalstonen.

— Må gå för ett försök.

Såsom passande början trampade han sin granne duktigt på foten.

Hon ropade till och vände sig häftigt om.

Han såg stora vredgade ögon under hopdragna ögonbryn, och ett glödande, purpurrödt ansigte.

— Så-å? — tänkte han. — Det var rart det, att se en savolaksiska ond.

— Det lär vara som folk säger, att du håller dig fin, — sade han försmädligt och stoppade sin snugga på nytt.

Hon teg.

— Du lär hålla dig för god att svara. Vackra flickor borde inte vara så högfärdiga.

Fortfarande tystnad.

Hon drog sig allt längre från honom, men han följde efter, nyfiken på sin acquisition.

— Fasligt frökenaktiga fötter lär du ha. Torparpigor bruka inte gnälla för sådant strunt.

— Torparpigornas fötter äro icke af näfver, mer än andras äro det.

— Du är qvick i munnen, du.

— Som jag fått mun till, så talar jag.

— Om jag skulle lemna dig på holmen? . . .

— Mokoma! En sådan der som du! Så ser du inte ut.

— Åhå! — tänkte realisten förargad. — Tror du att sex års gymnastik alla dagar göra en karls armar till bönstänglar?

I detsamma nådde det glada budskapet „kahlvia“ hans öron. Det smakade rök och cikoria, han tog, likasom de öfriga, en enda liten sockerbit, men det upptriskade honom likväl. Han hade under sin vandring lärt att låta udda vara jemnt i matväg.

Efter kaffet hvilades en stund. Karlarne för sig, flickorna för sig, båda grupperna midt emot hvarandra. Karlarne rökte, flickorna fnittrade och hviskade med hufvudena stuckna tätt intill hvarandra. Mellan de båda lägren skärmytslades oförtutet med tungorna, och realisten fick i tankarne fylla flera sidor i annotationsboken.

Han tog af de öfriga kavaljererne en lektion i att röka, spotta, vräka sig och draga upp hängslena. Hans rol intresserade honom allt mer och mer — var han ej realist? — och han filosoferade: civilisationen är ett oting. Ju mer menniskan kan närma sig naturtillståndet, dess mer sant menskelig blir hon.

Längre fram mot middagen steg sinnesstämningen. Flera af de rikare och förnämre flickorna blefvo kringskurna, under de öfrigas skratt och skämt och deras eget låtsade motstånd.

Ziguenaren hade misslyckats i ett par dylika försök. Hans rivaler bådo honom gäckande gå hem och lappa sina kittlar, flickorna brydde sig inte om honom.

Uppbragt häröfver vände han sig till Kivilä-Mari, hvilken ingen uppmärksammat: hon var ju bara piga på ett af herrgårdstorpen. Men här möttes han af realisten, som hela tiden troget hållit jemna steg med sin högra granne.

— Hej, pojat! — skrek ziguenaren. — Ska' vi låta en landstrykare skära kring byns egna flickor?

— Den som i leken går, han får leken tåla, — tänkte realisten och bet i hop tänderna. — Man kan ju en gång för omvexlings skull göra en torparpiga sin kur. Hon är åtminstone icke någon af syster Alices påfåglar.

Snart stod Kivilä-Mari kringskuren och realisten svor öfver sina svidande armar, medan han drog upp sina hängslen och slungade några hånfulla tillmälen till sin besegrade rival.

Kivilä-Mari sade icke ett ord. Hon drog blott duken ännu lägre öfver pannan, teg och arbetade.

Trakteringen vid middagen var riklig. Färskt kornbröd (rieskor), fisk, smör och palvadt kött, mjölk och pannkaka.

Man åt och fråssade i all anständighet, realisten i främsta rummet. Han tyckte sig njuta utan gräns af att få följa sin „natur:“ taga i med fingrarna, när det behöfdes, fånga en bröds kifva med spetsen af sin „puukko,“ sitta bredvid Kivilä-Mari med skjortan uppknäppt, barfota och barhufvad, kasta fiskbenen i en liten treflig sophöög mellan sig och grannen, och röka under ätningen.

Medan han höll i ett färben med fingrarna och slet och bet i det sega köttet, trotsade han i tankarne af hjertans lust mamma kammarrådinan, syster Alice och hela klungan af hennes fina väninnor.

— Ned med konvenansen! Lefve friheten!
Lefve realismen!

Öl och bränvin gick omkring. Realisten kom i nöd.

Han var ju icke blott realist, han var äfven absolutist.

Hvad stod att göra?

Han försökte slingra sig undan, men förgäfves. Rädd för upptäckt nedsväljde han några duktiga klunkar öl, besluten att förnya sitt nykterhetslöfte i Helsingfors.

Ölet gjorde honom tung i hufvudet. Med sin läderpåse under hufvudet stal han sig till att sofva i den mjuka, varma sanden under några videbuskar på stranden.

Han hade sofvit en stund, då någon i stor

hast sprang förbi hans gömställe. Qvistarne slogo mot hans ansigte, han vaknade och tittade ut.

Kivilä-Mari, utan halsduk, med flätan halft upplöst, stod bakom det täta videsnåret vid vattenbrynet. Hon var andtruten och höll händerna för bröstet, under det hon såg ned och tycktes lyssna.

Från skördefältet hördes rop och högljudda skratt, man hade blifvit lifligare mot altonen. Realisten särskilde tydligt ziguenarens hesa röst; han hörde till och med enstaka råa uttryck och anade att denne var orsaken till flickans flykt.

Han såg henne föra händerna till ansigtet och snyfta häftigt några ögonblick. Men derpå såg hon upp, log . . . till och med skrattade och torkade sina ögon på förklädet.

Vattnet visade i en vågig spegel hela hennes långa, veka gestalt i det mörkblå, tätt åtsittande lifvet och den veckrika, korta kjolen. Han kunde nu tydligt se hennes ansigte: ovanligt litet hufvud med tätt, svart hår, växande i en snibb ned öfver pannan. Rundt ansigte med mörk hy och starkt röda läppar. Bestämd haka, stora, skiftande ögon och en näsa full af karakter.

Hon tycktes hafva lugnat sig och satt nu stilla vid vattenbrynet. Besynnerliga vexlingar syntes i hennes ansigte. Sträckande sig efter några sena förgätmigej bland starrgräset, begynte hon sakta gnola en för realisten okänd folkvisa.

Han kröp strax ur sitt gömställe.

— Du sjunger ju vackra visor. Sjung om den der för mig.

Hon förskräcktes synbarligen häftigt öfver hans närvaro, ty hennes röst darrade, då hon, till hälften frånvänd, sjöng visan till slut.

Rösten var mjuk och böjlig, med den för hela Östra Finland egendomliga, veka klangen.

Realisten såg sig längtansfullt om efter sitt anteckningshäfte i läderpåsen. Han ville dock ej uppgifva sitt inkognito.

— Hvem har lärt dig sjunga?

— Ingen, — hastigt och afvisande.

— Ni ska' ju vara kunniga i att göra visor och sagor här.

Tystnad.

— Inte äro vi alldeles utan hos oss heller.

Och han berättade den saga han senast upptecknat, ansträngande sig till ytterlighet att ihågkomma dialekten, med den hemliga biansigten att få henne att sjunga eller tala om sagor.

Till sin stora glädje såg han att hon var djupt intresserad, ehuru hon försökte dölja det genom att åter och åter draga ned duken öfver de glänsande ögonen.

— Nå, nu är det din tur, — sade han, då han slutat.

Hon vände sig hastigt bort.

— Kan du inte några?

Tystnad.

— Nog kan jag — en, — långsamt och dröjande.

— Det är mera än ingen.

Realisten lutade sig framåt, stödd mot armbågen, och betraktade henne spändt. Hade han ej gissat rätt? Hon var en acquisition.

— En karl hade en bra hustru . . .

— Nå?

— . . . som kokade god mat åt honom och lappade hans kläder. Hon höll också efter honom, så att han ej fick suppa och lefva oordentligt. Derför kunde han ej rätt lida henne. När hon dog, tog han sig en annan, en beskedlig stackare, som kokade dålig mat och aldrig lappade, bara knöt i hop trasorna på hans kläder. Henne piskade han upp, om hon blandade sig i hvad han gjorde. Så dog också hon. Nu tog han en, som var ännu beskedligare. Men hon kom sig sällan till att koka någon mat och hålen på hans kläder stack hon fast med knappnålar. Hon lät honom dricka och lefva om, hur mycket han ville, men i sina nyktra stunder suckade han: — Gud signe dig, Lappeli lilla! Skulle du lefvat, så skulle Knyteli ej ha knutit och Stickeli ej ha stuckit.

— Ser man på! — tänkte realisten besviken.
— Puh, det var icke genuint, det der.

Högt sade han: — ja, ja, sådana äro hustrurna.

— Sådana ä' karlarne.

— Hvad sade du?

— Sådana ä' karlarne. De goda hustrurna tåla de inte.

— Är du inte rädd att bli utan man, när du talar så der?

Tystnad.

— Hvarför sitter du med ansigtet bortvändt?

Vänd dig hitåt, att jag får se på dig.

Hon flätade raskt i hop sitt hår, steg upp och begynte gå.

— Nå nå, hvart ta'r du vägen?

— Dumt snack är dåligt till och med för en fattig torparpiga.

Realisten klef med långa steg efter henne.

— Man talar ofta sådant, som spottet för i munnen, men det ordet skall du ha tack för. Qvinfolk bruka annars tycka om . . .

Hon rätade upp sig och han såg åter två ögon som glödde af harm.

— Har ni mor, ni, och brukar sådana ord om oss qvinfolk?

Realistens förbluffning hade hardt när spruc-
kit ut i ett ljudligt „sappresti.“

De hade kommit till hälften uppför branten. Hon stod framför honom med sädesfältets halmgula, böljande fond bakom sig, inom ramen af fuktigt, glänsande vide och fallande, stigande blå vågor.

Solnedgångens varma, röda sken, den svala luften med dofter från holmarne och sjön gjorde realisten underlig till mods.

— Mari, — sade han. — Du är inte som — (han nedsväljde hastigt ordet) som . . . en af oss. Det skall icke gå dig väl. Du är så vacker. Det är synd om dig, Mari.

— Är det icke en skam att ni skall behöfva tala så?

Oförskräckta, föraktfulla blickar mötte hans.

— Äro ni skapade af Gud eller af djefvulen, ni glupande ulfvar kring en svag flicka, färdiga att uppsluka henne i synd? När skola vi få skydd? När skola ni blifva ställda till ansvar?

Realisten vände ovillkorligt på hufvudet. Han tyckte, att hans mor kammarrådinnan, syster Alice och alla hennes väninnor borde stå bakom honom.

— Hej! — ropades från fältet. — Alla flickor, så många de äro, skola kringskåras innan solen går ned.

De hade redan blifvit sedda. Vaxduksmössan ropade på dem och anvisade dem arbete. Realisten följde efter Kivilä-Mari, som skyggt undvek honom och synbarligen var trött.

— Mari, — började han sakta, gående bredvid henne — du vet nog hvad jag menar. Du är klok och flink i mun och händer. Men en fattig, ensam flicka har så många frestelser. Och du är så vacker. Jag menar ärligt med dig . . .

Han såg att hon tillslöt ögonen och vacklade, såsom för ett hårdt slag.

Han ville stödja henne, men hon stötte ho-

nom häftigt tillbaka, skuggade för ögonen med handen och spejade ifrigt utåt den vida fjärden.

Ett segel närmade sig.

Hon blef glödande röd. Kärften gled ur hennes händer, och hon sprang nedåt stranden, der hon snart försvann bakom branten.

Han gick i djupa tankar och skar, trots sina värkande armar.

— En märkvärdig flicka! En besynnerlig, en be-syn-ner-lig flicka! Hon måste intressera hvar och en. Hvilket naturligt förstånd! Hvilka ögoa, hvilken gestalt! Synd, evig skada . . . Man måste försöka göra något för henne.

Sorl och hviskningar kommo honom att se upp.

En båt hade landat.

Upp från stranden kommo långsamt några unga flickor, — ängsblommor i blommiga sommar-klädningar och parasoller. En ung man i bred-skyggig halmhatt, hvit rock och mörka underkläder gick bredvid dem, pekande omkring sig på utsigten med en spatserkäpp.

— Fördömdt! — mumlade realisten.

Vaxduksmössan mottog herrskapet med blotadt hufvud. Den unge mannen räckte honom handen och stannade för att samtala med honom. Flickorna nickade åt alla håll, gingo rundt omkring fältet och inbjödos slutligen att dricka kaffe vid en stor skyl.

De stannade äfven framför realisten och för-

sökte skära, men det gick bakvänt. De trasslade in sig i sina kjolfällar, nedtrampade säden, skrattade och upphäfde jemmerrop.

Realisten granskade dem i hemlighet.

De hade förnäma, fina små ansigten och visade — trots sin uppsluppenhet — i hvarje åtbörd den mjukhet och elegans en förfinad uppfostran medför.

Deras följeslagare var deremot af en annan typ: axelbred, med hastiga rörelser och skarpa, intelligenta drag.

Han såg sig ofta omkring, svängande käppen i luften, och vandrade med en viss oro fram och åter mellan skylarne, tills han slutligen försvann bland dem.

Realistens krafter sade ändtligen upp kontraktet. Han ville smyga sig till en rastestund i skogsbrynet, tog sin skära och linkade bort. Hans rygg värkte och fötterna ömmade, då han nådde skogen . . .

Hvarför stannade han plötsligt?

Hand i hand med den främmande unge mannen stod Kivilä-Mari. Det stolta hufvudet var böjdt, den stolta blicken sänkt.

Realisten drog sig tillbaka. All trötthet var glömd och dock kände han sitt hufvud svindla.

Hvad angick honom den fattiga torparpigans öde?

Hvarför såg han plötsligt i den varma, dallrande belysningen skuggorna af oräkneliga, stolta,

rena, blygsamma unga varelser, besudlade af skam och brott, peka på honom, på hela hans stånd, hela hans kön, och säga: — se på oss! När skola vi få skydd? När skolen / blifva ställda till ansvar?

Nej, åtminstone henne skulle intet ondt ske.

Men det tycktes svårt att mera få träffa henne. Hon syntes icke till, ehuru han satt vaktande på henne bakom en skyl, väl en timme, arbetande med tusen tankar, tusen planer i sin hjerna.

Hvad ämnade han göra? Hvad ville han egentligen? Hvert skulle han föra henne? Kunde han, en 21-årig ung man, hafva en ung protegé, utan att utsätta henne och sig sjelf för misstankar af lägsta slag?

Han bet i hop tänderna vid tanken på sin mor.

I detsamma såg han flickan oförmärkt gå nedåt stranden.

Upp som en pil var han, och gensköt henne i den täta dungen nere på branten.

— Mari, — sade han, flämtande efter den hastiga gången. — Stanna, Mari! Jag måste få tala vid dig. Jag såg dig nyss . . . tillsammans . . . med . . . en främmande. Blif ej så rädd! Jag vill endast varna dig. Jag menar ärligt med dig, stackars Mari. Följ mig! Om du stannar kvar, är det din olycka.

Hon darrade så att hon ej kunde tala, öppnade förgäfvets läpparne och stirrade på honom.

— Mari, — sade han vekt, — (hon var så outsägligt älsklig i sin förskräckelse, så ren, så full af själsadel), — jag kan hjälpa dig . . . Du behöfver icke längre arbeta så hårdt och stå skyddslös. Jag skall skaffa dig ett godt hem, der du är skyddad och kan förtjena ditt bröd med något mindre tungt arbete. Jag håller af dig . . .

Han lade vänligt sin hand på hennes axel. Hon ryste till, sprang några steg ifrån honom och ropade högt.

Brådskande steg ilade emot dem mellan träden.

Nästa ögonblick hvinade rapp på rapp af spatserkäppen öfver den af raseri och förvåning orörlige realisten, medan herrn i halmhatten upprepade gånger med stor häftighet slöt den bittert gråtande flickan i sina armar.

— Hvad . . . betyder . . . detta? — utbrast ändtligen realisten, stammande af harm.

— Det betyder, att du genast packar dig i väg, oförskämde kanalje! — röt herrn i halmhatten. — Bort med dig.

Realisten förgrymmades.

— Släpp flickan! — flämtade han, stampande foten i marken.

— Bort! — ropade den andre, hotande honom ånyo med sin käpp.

Nu kokade och sjöd det inom realisten.

Han gick fram till sin motståndare och ytttrade mellan sammanbitna tänder på svenska:

— Här föreligger ett misstag. Mitt namn är Emil von Martin, student. Af praktiska skäl har jag nyttjat förklädnad under mina insamlingar af sagor för finska litteratursällskapets räkning. Var god och lemna flickan åt mig. Jag ämnar på ärligt sätt draga försorg om henne.

Såsom han beräknat, verkade hans namn likt en elektrisk stöt. Men hvad som vidare skedde, kom honom att häpna, ty begge foro åtskils, blickade på hvarandra och honom, och brusto derefter i ett outsläckligt skratt.

Realisten rodnade och bleknade af harm.

Han ref upp sin annotationsbok ur vestfickan och räckte stolt sitt visitkort till herrn i halmhatten.

Men flickan hentade sig i detsamma, gick fram till honom och räckte honom sin hand med ett förtjusande leende.

— Välkommen, bäste kusin, — sade hon på svenska. — Jag är Bertha von Martin, din kusin. Du ser mig förklädd, till följd af ett vad . . .

Tablå.

— Men . . . men . . . men, — stammade realisten.

Han hade plötsligt blifvit så besynnerligt lätt om hjertat.

— När man, trots ett år i Schweitz, har olyckan att vara fennoman, — skämtade kusin Bertha, — kan man falla på den vansinniga idén, att okänd vilja lefva en dags folklif. Några lek-

tioner af Kivilä-mor, hennes tystlåtenhet och bistånd samt litet brunt smink, — allt detta i förning med en viss i barndomen vunnen insigt i savolaksisk munvighet läto mig behålla segern. Men han höll på att frånryckas mig. Bäste kusin Emil, du spelade din rol så väl, att hvarje ditt närmande förorsakade mig riktig hjertängslan och obehag.

Skulle man kunnat tro det? Realisten blef icke det ringaste smickrad öfver denna kompliment. Han erfor till och med ett plötsligt och brinnande begär att tvätta sig och afskudda sig snuggan och pjeksorna.

I tankarna omläste han sin mors bref.

— Också kusin Bertha spelade sin rol väl, — sade han.

Det var märkvärdigt, hur svårt han hade att taga sin blick från de skimrande bruna ögonen framför honom.

Hon blef plötsligt allvarlig.

— Pjesen hade kunnat sluta illa. Jag skall alltid minnas min förskräckelse, då ziguenaren . . . Men jag ville ej hafva gått miste om denna dag, dessa åtta timmars erfarenhet. Jag har nu fått en aning om att qvinnan af folket är skyddslös, kastad i armarne på brottet. Intill denna morgon, då jag under solsken och leenden rodde hemifrån, lysten på ett stycke naturlif, hade jag sällan känt missnöje öfver att min ställning var grundad på ridderlighet, ej på rättvisa. Vi, som

bo på lifvets solsida, få sällan erfara, att råheten visar sitt ohyggliga ansigte, der ridderlighetens vackra mask bortfaller.

Åter dessa i glödande, ädel harm ljungande ögon, dessa darrande läppar.

— Hvad har jag sett i dag? Jemförelsevis endast ljusbilder. Mitt hjerta har klappat af glädje och tacksamhet öfver att jag tillhör detta folk, så återhållsamt, så flitigt, så sedligt. Och dock . . . Då ni så häftigt förskräckte mig, då ziguenarens råhet kom mig att fly undan, då lofvade jag nästan inom mig, att jag skulle helga hela mitt lif till att verka, hvad jag kan, för höjande af kvinnans ställning.

Hon hade hopknäppt sina händer under bröstet. Trots bonddrägten och det bruna sminket tycktes hon växa inför realistens ofrånvända blick.

Han tänkte, att hans mors sista bref var det allra klokaste och bästa hon någonsin skrivit till honom.

— Och nu följer du naturligtvis hem med oss?

Hon räckte honom handen med ett frågande småleende.

— Jag har läst dina artiklar i Uusi Suometar och hört talas om ditt sista föredrag i kvinnofrågan. Vi två skola nog komma öfverens. (Realisten tviflade icke ett ögonblick derpå med hennes hand i sin). Vi måste uppsöka flickorna och . . .

Realisten hade helt och hållet glömt, att en sådan person som herrn i halmhatten fans till.

Men kusin Bertha tycktes icke hafva glömt det. Hon drog sin hand ur realistsens och vände sig om. Den hon sökte stod strax bakom henne, lutad mot säljen, hvars veka stam skälfde under hans kraftiga grepp. Realisten fann plötsligt, att två ögon utom hans, två ögon, strålande af hänförelse, ofrånvändt hade betraktat den unga flickan.

Hon fortför under en lätt rodnad:

— Tillåt mig presentera för dig docenten Inkeri.

Den sålunda förestälde aftog hatten och skakade skrattande hans hand.

— Två duktiga fennici kunna godt förlåta hvarandra ett och hvarje. Annars inledde jag på ett nog besynnerligt sätt bekantskapen med en ny släkting.

Släkting?

I realistsens ansigte syntes tusende frågetecken.

— Tante har naturligtvis fått vårt kort? — utbrast Bertha.

— Mina rapp voro väl icke alltför kraftiga? frågade oroligt hennes fästman, docenten. — Uppriktigt sagdt, voro de nog ämnade att vara det, men hur kunde jag också ana . . . ?

Nej, hur kunde han ana det. Och hur kunde kammarrådinnan ana, hur kunde kusin Bertha ana, hur kunde realisten ana . . . ?

Ett nytt bref från hans mor väntade honom på Kivinäs.

— . . . Jag tackar Gud, min älskade Emil,

för din halsstarrighet, för att du kom för sent. En Inkeri, en fennoman, en obscur person, om hvilken man aldrig hör talas! Lilla Bertha är sannerligen utan sjelfkänsla, utan aktning för sin familj. Och med en så omsorgsfull uppfostran! . . . Stackars hennes mor!

Realisten tyckte att detta bref var det dumaste hans mor någonsin skrifvit, men hennes misräkning skänkte honom ett ögonblicks oblandad glädje.

Han dröjde, trots de enträgna öfvertalningarna, icke längre än en dag på Kivinäs. Trädgården var icke en teppichbricka, huset var icke en trälåda, stället hade verkligen ett vackert läge.

Det oakadt kunde han ej förmås att stanna. Han vandrade redan tidigt följande eftermiddag derifrån, med renseln på ryggen och sin knölpåk i handen.

Faster generalskan tyckte inom sig att han var rå.

— Men det är ej underligt. Han är ju realist och fennoman. Stackars Emilie! Stackars hans mor!

Hon suckade, full af medkänsla. Hon hade under den senaste tiden fått ett öppet sinne för dessa slags lidanden . . . . .

Långt borta på en stenig skogsväg vandrade realisten. Det milda augustimånskenet blänkte öfver ån, som simmade djupsvart i ormlika bugter längs vägen; det låg öfver ungsbogen och

sjön i fjerran. Nattens tysta fotsteg kommo allt närmare, med stillhet och ljufva dofter.

Realisten skulle hafva kunnat höra fallandet af det minsta löf i skogen, men han lyssnade icke till någonting omkring sig.

Han gick och upprepade inom sig några ord.

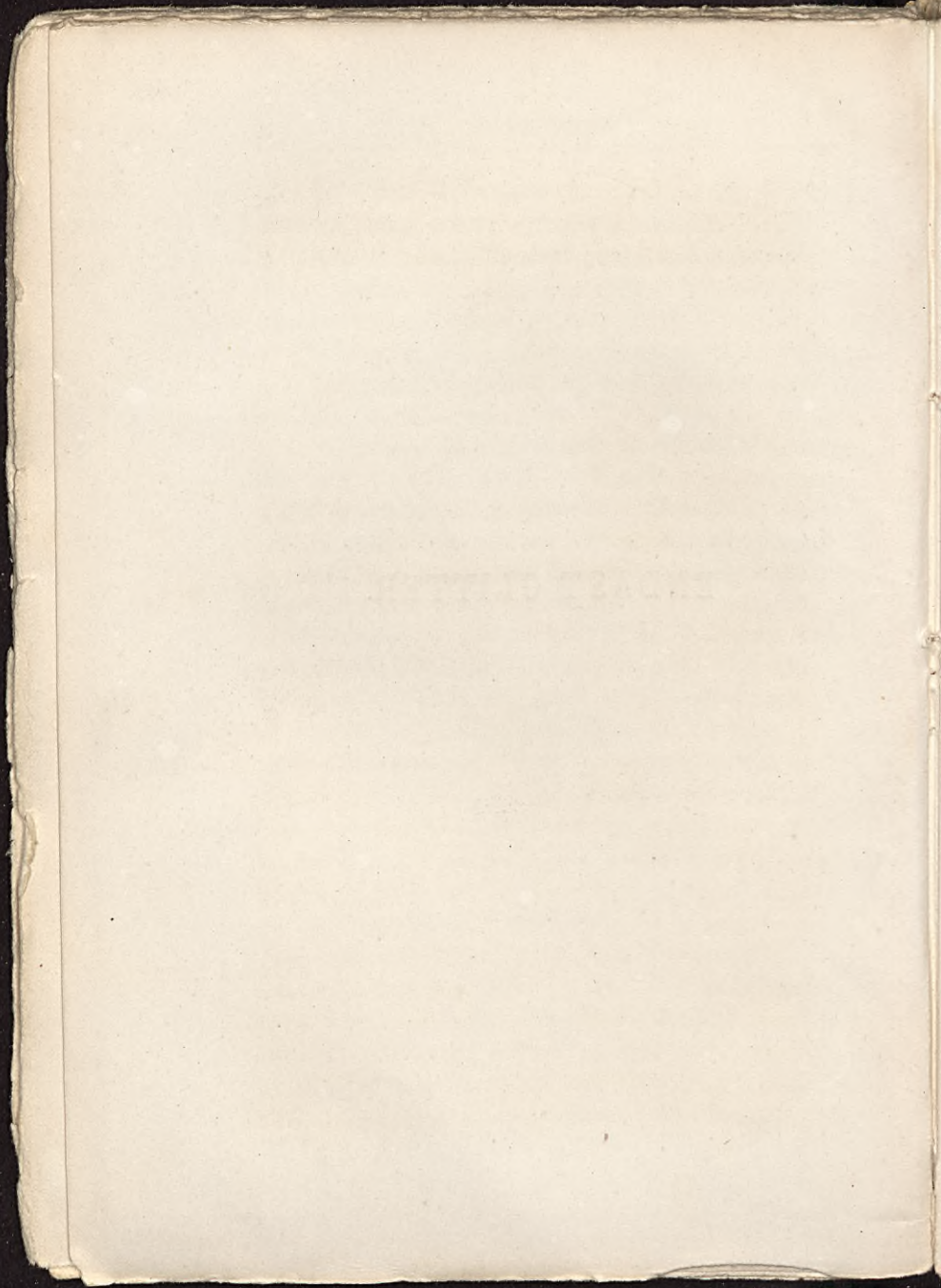
Oupphörligt, om och om, åter och åter kommo de tillbaka till honom:

— Är det icke en skam, att ni skall behöfva tala så? . . . När skola vi få skydd, när skolen / blifva stälde till ansvar? . . . Och jag tänkte, att jag ville egna hela mitt lif till att verka, hvad jag kan, för höjande af qvinnans ställning . . .

ENDAST GLITTER.

Sjön låg spegellugn och klar i solnedgången. På dess glänsande yta aftecknade sig konturen af ett rosenrödt aftonmoln, som framdrog långsamt öfver himmelen. Här och der syntes en krusning af små vågor eller den blanka vägen efter en båt. På afstånd smög den kalla, hvita dimman, som kärret i skogen utsände hvarje qväll.

Mellan trädstammarnè spelade det varma, röda solskenet, barren på gångstigen lyste som guld. Längre inåt skogen rådde skymning. En talltrast slog en och annan trånande drill, men var ännu icke rätt i farten, under det göken från en löfklädd udde i sjön gol ihärdigt och melankoliskt sin entoniga visa.

I prestens trädgård, på stranden midt öfver, lyste rött och hvitt. Några lonicerabuskar voro öfversållade af ljusröd snö; mellan dem blommade sköna, dubbla narcisser, hvilkas på en gång yppiga och ljuftva vällukt kändes varm i den fuktiga qvällsluften. På den krattade gången lågo

snöhvita blomblad från körsbärsträden mellan långa, guldgula fransar från den gamla pilen. Vinbär och krusbär blommade, syrenerna skiftade i gridelint. Sallat, spenat och rädisor tittade nyfikna upp ur mullen med små ljusgröna, skrynkliga blad.

Följde man den sandade vägen genom trädgården, var man snart inne i tallskogen. Der doftade starkt barr; konvaljen gömde sig mellan sina blad, dufkullan blickade vänligt på alla förbigående och senare på sommaren framstack pyrola uniflora sitt bleka ansigte ur mossan.

Den gamla prestgårdsbyggningen med brutet tak och vindskupor låg nära stranden. Åt sjösidan klättrade humlen hurtigt uppför en stor veranda med glasdörrar. Utanför blommade luktärter och reseda, men de vackraste blomstersängarne lågo framför ett fönster på gafveländen, der humlen virade sig tätast. Der bodde prestens enda dotter Elise, eller Eli, såsom hon allmänt kallades, till stor styggelse för den gamla amman, hvilken hade öfverstepresten Eli och hans gudlöse söner i förskräcklig hägkomst.

Ut i den vanligtvis så tysta trädgården ljödo i afton toner af dansmusik. Upphettade unga ansigten syntes i fönstren och jungfrur i skramlande kattunsklädnigar skymtade förbi, bärande brickor med thé och sylt.

Prestens hade bjudning. Tre dagar förut hade hela huset blifvit fejad. Två tjenarinnor

från kronofogdens biträdde vid uppässningen, och jungfru Johanna Mells, kyrkbyns mest ansedda matlagerska, herskade enväldigt i köket. Prestgårdens tjensteflickor rosade icke marknaden de dagar jungfru Mells kallades att taga herraväldet öfver dem. Hon hade varit prestens hushållerska, förrän han gifte sig, och kunde icke nog klandra alla anordningar, som prestfrun vidtagit. Jungfru Mells var därför, trots sin döfhet och sin fåordighet, ansenligt fruktad. Till och med den annars så myndiga köksan böjde sig för blicken ur hennes ampra, grå ögon och hennes öfverlägsna talent, hvilken ogeneradt framskapade glacepudding, späckade stekar, „buttermos“ och sparris-omelette ur de till den viktiga dagen hopade råmaterialen.

Denna gång var jungfru Mells djupt förnärmad. Sparrisen var dålig, kycklingarne magra, buljongen, som dagen förut blifvit kokad och förd i iskällaren, hade trampats omkull af en genstörtig piga.

— Folk borde aldrig hålla bjudningar, när det, kantänka, är förbjuden tid för hjerpe och ungtjäder, — fnyste hon och knackade sönder ett ägg, misstroende färskheten. — Skall jag kanske kunna skapa om de der kycklingarne? Hvad säger jag? Höns äro de, magra höns, tunna och torra som pertstickor. Icke bli de fetare, om de också koktes i smör. Och sparrisen, liknar den inte tistelstjelkar, så vill jag vara skapad som

en sill! Ja, ja, när fruarna slå sig på att spara, så vet man aldrig hvar de sluta. Mycket för litet vin ha de hemma; knappast fick jag en duglig gelé, och småbröden . . . Ta'r någon två, så får en annan slicka sig om munnen. — Sådana pigor funnos heller aldrig på prestgården under min tid, som den der, som sprang omkull min sköna buljong. Ja, jag tvår mina händer.

Inne i salen dansades muntert. Det fans ungdom i öfverflöd, ty hos kronofogdens och assessorns blommade fagra döttrar; domaren hade fullvuxne söner och ett par biträden. Dessutom hade i prestgårdens närmaste granskap legat en koloni studenter, fem stycken, hvilka under vintern sökt landtlifvets enslighet för sina studier. Detta hade dock icke hindrat ett flitigt umgänge på prestgården och i kronofogdens familj. Skidfärder, serenader, läsaftnar hade tillknutit vänskapsbanden och nu hade man samlats till en afskedsfest, nu dansade man för sista gången med hvarandra.

— Sista gången! — betonade de unga flickorna, för hvarje gång de trådde dansen med någon af de fem, hvilka obetingadt voro aftonens hjeltar. Detta gälde särskildt två af dem, hvilka tillhörde sångarkören M. M. i Helsingfors och skulle deltaga i körens resa till Moskwa.

„Die schöne blaue Donaus“ vågor höllo på att inslumra der inne i danssalen. Glasdörrarne till verandan uppslogos, och ut i den daggbe-

stänkta, svala trädgården trädde två unga par, arm i arm, leende, upphettade af dansen.

Främst gick en lång och spenslig yngling med en hvit studentmössa på det ostyriga, svarta håret. Han var brunhyad, med spelande, mörka spjufverögon och ovanligt rörliga anletsdrag, hvilka sällan uttryckte annat än sjelfsvåld och sorglöshet. Det var en af förste tenorerne i Moskwa-kören, studenten Benedikt Roos.

Vid hans arm gick Eli, prestens dotter, liten och fjäderlätt, med långa, ljusa flätor hängande öfver den böljande, violetta musslinsklädningen; ett par klara ögon, hvilka nästan gingo i hop när hon skrattade — och det gjorde hon ofta — samt ett ansigte, der ungdom, godhet och oskuld ersatte skönhet. Hon hade en halft utslagen syrenblomma instucken i bältet och en annan i håret, som lätt krusade sig bakom det lilla rosenröda örat. Hufvudet var obetäckt, handén viftade oupphörligt svalka åt det varma, strålande ansigtet.

Efter dem följde något långsammare ett annat par.

Hon var en graciös företeelse: smidig och smärt, mjuka rörelser, ett älskligt, vekt ansigte, hvars ram af små lockar, troget följande det herskande modet, hängde ända ned till de fina ögonbrynen. Silfverprydnaderna kring hals och armar, spetsveckningarna och den svarta sidenklädningen, hvars atlasgarnerade fåll medförde minnen från sandgångens kiselstenar, förhöjde den naturliga

elegansen i hennes gestalt. Ansigtuttrycket var snarare passivt. I de stora mörkblå ögonen låg en viss mild indolens, hvilken fick en tillsats af kall vänlighet och en behaglig melankoli, då hon vände blicken mot sin följeslagare.

Han syntes starkt uppeldad af dansen, måhända äfven af någonting annat, som gaf glöd åt hans ansigte och darrade undertryckt kring läpparna.

Äfven en ytlig granskning sade, att hon till åren var äldre än han, — han i sin inre utveckling hunnen förbi henne.

Icke en ansats till köld eller indolens fans i det unga, välbildade ansigtet, som icke dolde hans starka vilja i ondt och i godt, den obrutna passionen, den rastlösa oron i hans koleriska temperament. Som en solstråle frambröt dock i qväll ett uttryck af svärmiskt drömmeri, under det han lyssnade till hennes med långsam tydlighet uttalade ord.

Det var barytonen, filosofiekandidaten Olof Björn och kronofogdens äldsta dotter, Hilma Adamsson.

De voro nu vid narcissrabatten. Eli plockade fyra svällande narcisser, dem hon utdelade mellan väninnan och de begge herrarne. Sjelf behöll hon den fjerde.

— Tusen tack, fröken Eli, — yttrade Benedikt Roos. — Härligt, gudaskönt, att träda ut i den tysta, drömmande naturen, till blommor och

vällukt, medförande friska minnen af en förtju-
sande vals och de ljufvaste toner, som gamla
Peninna någonsin framtrölat . . .

— Fy, herr Benedikt! Hvarför gifver ni all-
tid den snälla Flora ett så styggt spenamn?

— Kors, fröken Eli, ligger det någonting ondt
i att jag kallar henne Peninna? När systemen he-
ter Hanna, så ligger det nära till hands, ser ni.
Mins ni inte mannen med de båda hustrurna,
Hanna och Peninna? . . . Nå, fröken Eli, blif nu
inte allvarsam . . . Kom, vi gå till skogen!

— Det är sent och man väntar oss der inne,
— invände Hilma med en osäker blick uppåt
fönstren.

— Sista gången! — utbrast Benedikt, dra-
gande på nytt till sig Elis varma, mjuka arm i
den tunna musslinsärmen, medan han hastigt vek
in på gångstigen som ledde till skogen.

— Sista gången! — upprepade Olof Björn-
sakta och inslog samma väg som kamraten.

Skogen ångade. En stark doft af vårblom-
mor och barr fylde luften. Smultronstänglar och
blåbärsris stodo fullhängda med klara daggperlor.
I enstaka unga rönnar, hvilka förirrat sig in i
tallskogen, hängde blomklasarne fulla af svällande,
gulhvita knoppar.

Öfverallt svalka och hemlighetsfull tystnad.
Då och då kornknarrens skärande läte i rågåkern
eller drillen från en aflägsen talltrast.

Olof Björn skyndade framåt med hastigare

steg. Han hade mörknat allt mer under kamraternas skämt. I Hilmas ansigte uppsteg långsamt en oro, som slutligen nådde äfven blicken, hvilken hon fäste på honom.

— Hvad skola de säga om oss der inne, då vi så utan vidare skilt oss från dem? — bröt hon slutligen tystnaden i en ton som skulle vara skämtsam.

— Ni är beständigt rädd för hvad människorna skola säga, fröken Adamsson. Mäter ni alla edra handlingar efter denna måttstock?

— Ni är som vanligt orättvis, — sade hon svalt.

— Åh nej, blott icke så förtvifladt lugn, kall, sansad, som ni. Ni talar beständigt om edra fyllda tjugusju år. Ni har beslutit qväfva hvarje svallning af ungdomsblodet. Men hos mig, ser ni, brusar det allt ännu vildt. Gud vet, fröken Hilma, jag fruktar att äldsta dottern i en familj ständigt är i fara att blifva alltför förständig.

— Är det er erfarenhet under denna vinter?

— Min erfarenhet och min olycka.

— Då har den icke skänkt er någon glädje?

— Hvilkendera? Erfarenheten eller vintern?

— Naturligtvis vintern. Jag förstår er icke, herr Olof. Nyss sade ni sjelf: — det är sista gången. — Vi unga slöto ju under dessa månader ett vänfast förbund, der många glada minnen skola blifva lika många föreningslänkar mellan oss . . .

— Dem nästa vinters skidfärder, danser och läsecirklar snart skola förjaga.

— Åh, herr Olof, icke kan jag taga allting så pathetiskt som ni tager det.

— Jag vet det. Ni skall måhända — jag säger måhända — förvara narcissen ni nu har i er hand, men derunder säger ni till er sjelf med ett beklagande leende: — man måste offra något åt sin svaghet! — Och sedan, en gång, när det blir fråga om ungdomsdårskaper uti en fin societé i Reval, dit ni följt med er man, generalen, skall ni småle så der svagt, som ni kan så väl, och säga, fläktande med solfjädern: — hvem har icke haft sina små ungdomsdårskaper? Man bör blott icke hängifva sig åt dem. — Icke sant, fröken Hilma?

Hon sade med darrande röst: — hvarför är ni alltid så bitter mot mig? Hvarför vill ni förbittra de sista ögonblicken vi äro tillsamman?

— Förbittrar jag er? — utbrast han med vek röst. — Då får jag ändtligen en gång se ett uttryck i ert ansigte. Det är annars utan uttryck. Ni ser på mig och ler så kyligt, så svalt vänligt, som ville ni säga: — min herre, jag reserverar mig mot alla onyttiga känslor. — Nu vet jag att ni åtminstone är i stånd att vredgas. Den, som är oss fullkomligt likgiltig, han kan icke framkalla någon sinnesrörelse.

— Hvarför skulle jag vara ond på er? Jag ville blott . . . Men jag törs ej, ni blir häftig.

— Hvad är det?

— Mins ni vår sista läsecirkel? Eli hade med sig sin minnesbok. Vi skrefvo alla någonting, och ni skref . . . Ja, det mins ni sjelf.

— Nej, jag mins blott, att jag var ursinnig öfver hvad ni skrifvit: våra bästa, skönaste känslor äro i grunden blott fantomer, foster af vår inbillning. — I hvilken af edra romaner fann ni detta befängda citat?

— Ni är ärelysten, — fortfor Hilma hastigt och undvikande. — Ni älskar — öfver allting annat — ert fädernesland . . .

Hon tystnade inför hans blick.

Ånyo började hon, under en matt rodnad: — ni är så olik andra. Med ärelystnaden som sporre kan ni en gång blifva förskräcklig; så het och häftig, så konsiderationslös . . .

— Derför tigger jag ju om en mild och öm hand, som skall hålla forsen tillbaka.

Han stannade, slutande hennes hand med den doftande narcissen i sin. Men handen hvilade passivt i hans, hennes ögon voro nedslagna och rösten hade ett trött tonfall, då hon yttrade: — ni hade ju redan lofvat mig att icke mera upptaga detta ämne. Ni vet ju, det är för sent.

— För sent! — afbröt han förbittrad. — Hvarför är det för sent? Emedan ni alltid och uteslutande fruktar människornas dom mer än någonting annat. Ni vet, att ni skulle stämplas som en dåraktig, romanesk flicka, om ni skulle

bryta en fördelaktig förlofning med en stenrik man, för att vänta på en fattig yngling, som har olyckan att vara yngre än ni, men som älskar er, som lefver blott för er . . .

— Tyst, Olof! — sade hon med plötslig stränghet.

Hans eget namn, uttaladt af hennes läppar utan titel, gjorde en — kanske icke önskad — verkan. Han frigaf hennes hand, vände sig bort och slet krampaktigt barren från en nedhängande qvist.

Hilma hemtade andan. Hennes vanligen så likgiltiga vackra ansigte glödde af sinnesrörelse.

— Ni glömmmer, — började hon mycket mildt, — att mina föräldrar innerligt önska se min förbindelse uppfylld.

— Jag vet det. De icke blott önska det, de — d. v. s. er far — hafva äfven befalt det, Ni var trött på hans tyranni, på ert instängda lif — — — ni hade fått smak för „någonting bättre“ hos er tante i Reval — och ni biföll.

— Jag längtar verkligen efter „någonting bättre“, efter en verkningskrets, ett bestämdt mål.

— Och ni finner intet lämpligare än ett konvenansparti? — Hans blick uttryckte den högsta ångest. — Arbete fins öfver nog, om ni verkligen vill arbeta. Hedvig — min syster — brukar säga, att verlden är full af oafslutadt arbete. Om ni ändå kände Hedvig! En fattig lärarinna, men så stark, så ädel, så uppoffrande . . . Ni äro

olika, ni två, och dock vet jag, att ni skulle passa tillsammans.

— Åh nej, herr Olof, — med en viss tyckmyckenhet. — Inför fullkomlighetsmönster känner jag pinsammast min egen obetydlighet.

— Ni obetydlig! — hur han strålade upp. — Hur kan ni tala så? Och sedan . . . om ni blott ville vänta . . .

— Tills vi båda skola le åt våra ungdomsdårskaper, — afbröt hon med en skymt af otålighet i sitt lugna ansigte. — Nej, herr Olof, fördjupa er ej så utan måtta i en illusion. Uppvaknandet blir så mycket smärtsammare.

— Med andra ord: sof aldrig! Lika välgörande som sömnen, lika ledsamt blir uppvaknandet.

— Så ni talar. Sömnen är outhärlig.

— Illusionerna äro lika nödvändiga i ungdomen, — sade han häftigt. — Men — tillade han lugnare, med vek stämma — detta är ju ingen illusion. Ni står der, jag står här och för tionde gången försäkrar jag er om min kärlek. Ni tror icke på kärleken. Hvarför döma någon ohörd? Hvarför förkasta något, som ni aldrig har pröfvat?

— Ni är sjelfvisk, som alla män. Det vore nog för er att ega mig, med eller utan min kärlek.

— Nej, fröken Hilma . . . dyra Hilma . . . jag vet, att den skulle blifva mig skänkt. Ni håller blott emot. Ni är som Vera i Turgeniew's

„Faust“: när isen på tundran en gång smälter, då blir det öfversvämning. Många menniskolif gå förlorade och de lösbundna böljorna svalla högre, allt högre . . . Nej, Hilma, gif blott vika, och kärleken skall hålla sitt intåg i ert hjerta, jublande, triumferande — som jag.

Ögonen lyste. Han var blek och väntade ifrigt hennes svar.

Det kom, men med samma trötta, vemodiga skakning på hufvudet.

— Ni låter edra känslor hänföra er, — sade hon med mild vänlighet. — Ni låter lågan fladdra upp till himmels höjd, men om en tid skall hon vara slocknad, ni skall hafva glömt allt och känna er lika lycklig. Det är ingenting nytt.

— Ja, det är sant, — sade han med ryckande läppar:

„Es ist eine alte Geschichte,
Doch bleibt sie immer neu
Und wem sie just passieret
Dem bricht das Herz entzwei.“

Fröken har rätt.

Åter släppte han hennes hand och vände sig tvärt bort. Men hon yttrade sakta: — hvarför vill ni nödvändigt hafva krig på lif och död? Låt oss vara vänner!

— Ni leker med elden.

Tystnad.

— Skogen är så härlig, — kom det slutligen helt sakta från henne. — Det är sista gån-

gen . . . vi två . . . åter råka hvarandra . . . ensamma.

Han stod och såg på henne, arbetande med sin smärta och ett nytt hopp. Med en mörk glöd i blicken bjöd han henne armen, hvilken hon tveksamt mottog, och de fortsatte vandringen inåt skogen.

Emellertid hade Benedikt Roos med Eli hastat förut, hon hängande vid hans arm som en ljus dimma, hvilken aftonsolen färgat violett. De hade skämtat och lett oafbrutet. Dessa två, de yngsta i kretsen, hade alltför många likheter sins emellan, för att icke andra och stora olikheter skulle höja deras intresse för hvarandra.

Hos honom fans ett omåttligt begär att göra narr af allt och alla, att taga lifvet som en lustig lek. Ett allvarligt ansigte var för honom en plåga och ej en skymt af manlig stadga hade på honom lagt sitt ok. Fick man tro honom sjelf, var det ett rent misstag att han så tidigt blifvit student, och denna vinters studier . . . Nå ja, bekantskapen med Eli försonade honom med dem. För öfrigt skulle han veta taga skadan igen.

Eli var så barnsligt godtrogen, som det är lofligt att vara vid sjutton år, då man med vidöppna, förvånade ögon blickar ut i verlden och icke har sett mera deraf än skogen kring prestgården. Hon liknade den hvita mosippan, som hon älskade att uppsöka mellan ljungen på tallmon. Likasom denna bar sitt harnesk af ljus-

bruna blad kring sitt lilla hufvud, så hade oskulden och tron på alla människor upprest en mur omkring Eli, öfver hvilken hon endast sällan såg ut på verdens ondska.

Denna vinter hade varit det första märkvärdiga hon upplefvat, och vissheten att denna promenad var den sista af de många hon företagit med Benedikt Roos, gaf den en tillsats af vemod, som gjorde den än mer förtjusande. Glädjen, hoppet hade så mycket att säga. Vänskap var någonting härligt, underbart; aldrig hade Eli erfarit detta gent emot sina flickvänner. Nu kom visserligen skilsmessan, men först i morgon, icke i dag, icke i qväll. Det var så skönt här ute i skogen. Göken gol, och hon älskade göken. Hennes fot i den tunna skon smög lätt fram öfver de glatta barren på gångstigen. Sommarnattens klarhet låg öfver skog och sjö . . . Hvarje gång herr Benedikt bortflägtade myggen med sin hvita näsduk, vände han hörnet med det konstrikt broderade monogrammet mot henne, nickade och log. Sedan skrattade båda. Eli hade ju sytt den åt honom i stället för den han en gång i nödens stund rifvit i tu på en skidfärd, för att fastbinda hennes skidrem.

— Jag vet icke, om jag sytt tillräckligt många punkter i kronan, — anmärkte hon tveksamt. — Mamma trodde, att de bort vara sju.

— Det hade varit att upphöja mig alltför mycket, — skrattade han. — Nej, fröken Eli, jag

är simpel adelsman, och — för att vara uppriktig — af simpel knapadel. Kanske ni vet hvad knapadel betyder? Jag vet det åtminstone icke. Men det är också detsamma. Någon annan fröjd af mitt adelskap har jag ej, än att jag får prunka med ett krönt monogram på näsduken och, när jag är död, taga hvem jag vill till biträde vid bouppteckningen, då andra dödlige nödgas hålla sig till snikne rådmän och borgmästare . . . Men hvem talar om död? Nu äro vi ju midt inne i det sköna, friska lifvet, midt i ungdomen . . . Fröken Eli, mins ni hur blyga vi voro för hvarandra, innan vi blefvo mera bekanta?

— Åh jo, jag. Inte ni, herr Benedikt.

— Så ni talar, fröken Eli! Jag försäkrar, att jag var blyg. Jag gjorde en gång en omväg kring hela Lempiölinna, för att icke möta er . . .

— Gjorde ni det verkligen?

— Mins ni ej, hur litet jag i början dansade med er . . . Var jag ej en tok?

— Men ni såg alls icke blyg ut.

— Så besynnerligt! Och ändå skallrade tänderna i min mun af blyghet, när jag måste tala till er. Sedan ni blef „Regementets dotter“, försvann min narraktiga fruktan. Mins ni den qvälen, en af de många, då ni gick hem från kronofogdens med oss fem, som hade samma väg?

— Huru skulle jag glömt den? Ni hade sjungit så vackra kvartetter . . .

— Och sist sjöng ni, fröken Eli, den täcka

biten ur „Regementets dotter“, som alltid varit min älskling: nu farväl, I käre, gode vänner . . . Och sedan, när ni stod midt bland oss fem, och ropade upp till fröken Adamsson, som stod med småflickorna på verandan: ja, farväl nu, I kära, goda vänner! — då utbrusto vi alla med en mun: — regementets dotter! Fröken Eli är vårt regementets dotter! — Och det har ni i sanning varit. Ni har varit snäll mot oss, fröken Eli. Aldrig sipp, generad eller tvär, som de odrägliga Hanna och Pe . . . — Jag menar fröknarna Blomster, som sjutton må taga . . . Nå, fröken Eli, jag slutar . . .

— Det är ni, som alla varit snälla mot mig, — svarade Eli med en oskyldig klappning på hans arm. — Jag var ju så ensam förut. Ni lät mig aldrig vara det; ni afhemtade mig till promenader, kandidat Björn sjöng och spelade med mig. Alla ha ni täflat om att vara goda äldre bröder för mig.

— Hm, — sade Benedikt och slog funder-samt med narcissen mot sin flata hand. — Hvarför just bröder?

— Hur sade ni?

— Jag önskade, att mina systrar vore sådana som ni. De äro grufligt moraliska. Bara moral, uppfostran, principer . . . Vår Björnstjerne Björnson är väl icke i närheten? — han såg sig omkring med låtsad förskräckelse. — Han svärmar för sådana der fullkomlighetsmönster, som kunna Algebra och Greklands litteratur lika väl

som de stoppa strumpor och steka plättar . . . Mins ni vår färd till Lapinsaari, fröken Eli? Ja, det var rasande roligt. Jag satt uppe halfva natten och klädde den stora arbetssläden med perstor och granris. Men så såg den också ståtlig ut. Huj, det gick med en fart! Tre hästar för släden, Björn kusk, jag lakej, de öfriga edra artige riddare, då vi svängde upp framför prestgårds-trappan för att afhemta er. Det var tusan så roligt . . . Förlåt, förlåt! Jag menade hundra. Jag bedyrar, att jag ämnade säga hundra. Icke sant, det var muntert?

— Ack ja. Men Flora tyckte det var opassande af mamma att tillåta mig åka allena med fem herrar.

— Pah! Peninna skulle sjelf velat vara med. Hon har kråmat sig fint nog för oss.

— Fy, fy, herr Benedikt! Nu blir jag ledsen.

— Aj, aj, ursäkta! . . . Hör, hur göken gol . . . Ack, fröken Eli, det är sista gången, sista gången jag hör göken i skogen vid ert hem.

— Hvarför kommer ni ej tillbaka nästa vinter? Ni sade att studierna gingo så bra här.

Han gjorde en sorglustig grimas.

— Nästa vinter? Hvem vet hvar nästa vinter snöar på mig? Det är endast ni, som är en sådan der rotfast och trogen liten hemsvala.

Han tryckte hennes solbrända, mjuka barnahand.

Men Elis ögon stodo fulla af tårar.

— Jag kommer tillbaka, jag lofvar att komma tillbaka! — utbrast han, lutande sig ned öfver henne med en honom egen blandning af puts-lustighet och ömhet. — Jag lofvar att komma tillbaka, blott ni lofvar mig sista valsen.

— Den har ni ju redan fått, — hviskade hon.

— Och fäster narcissen, som ni lekt med, just här, i mitt knapphål.

— Det vill jag gerna, — smålog Eli! med fuktiga ögon. — Vi byta. Jag skall pressa min.

— Detsamma gör jag och så skrifver jag derunder: af regementets dotter den 4 Juni 1882. Tänk hur förvånade de skola bli, som upptäcka den bland mina papper när jag är död . . . Besynnerligt! Jag talar oupphörligt om min död i dag. Det betyder, att jag skall minnas er så länge jag lefver.

Eli plockade några konvaljer, hvilka blygt böjde sina klockor på den fina stängeln. Ett par friska smultronblad, ett daggbestänkt grässtrå, den svällande narcissen i midten, och de små buketterna voro färdiga. Den ena fick sin plats på Benedikts frackuppslag, den andra mellan musslinsvecken på Elis runda axel.

Tack! — sade Benedikt och kyste hennes hand.

Det var första gången han tillåtit sig en dylik förtrolighet. Men det föll sig helt naturligt. Skogen var så nattligt tyst och susade förtroligt. Konvaljernas fina, etheriska doft och narcissernas

trånande vällukt stego honom åt hufvudet. Ingen såg dem utom göken, och äfven han flög i rätta ögonblicket sin kos.

Båda stodo tysta. Hon såg ned, han blickade osäkert, gång efter annan bort till henne.

— Jag kommer igen, — sade han slutligen knappt hörbart, med en röst som uttalade allt hvad de få orden icke sade.

Hans hand slöt sig på nytt kring hennes, men hon hviskade blygt: — jag tror, att de andra strax äro här.

De hade icke talat om annat, än om han skulle studera här nästa vinter eller icke. Hvarför kände hon sig på en gång så jublande och så beklämd?

— Välkommen, Olof Tryggvason, och ni, ädla fröken! — helsade Benedikt. — Om er kan man sjunga:

„Han var den kulna hösten,
Den ljusa vår var hon“ —

ehuru ditt hufvud, Olof, både utanpå och innanför är ljust som den ljusaste vår. Men du ser ut som ett åskmoln i qväll.

Hilma böjde sig ned efter några konvaljer. Hennes följeslagare såg henne hopfoga dem med ett smidigt grässtrå kring den narciss hon fått af Eli.

— En förtjusande plats, — yttrade Benedikt. — Fröken Eli och jag hafva just erfarit det och lemna nu er här i er tur. Vi gå förut att annon-

sera om vårt återvändande till prosan: kotiljongen och qvällsvarden . . . Au revoir!

— Herr Olof, sade Hilma och framräckte med osäker hand sina blommor. — Tag dessa som ett sista minne från mig, som ett tecken, att ni vill tänka på mig med . . . med vänskap.

— Ni vet, med hvilka känslor jag tänker på er, — svarade han kort och mörkt.

Han kom likväl närmare och tillät henne fästa blommorna i hans knapphål. Men han tackade henne icke.

— Ni vill då, att vi skola skiljas som ovänner, — började hon sakta och långsamt.

— Allt eller intet.

— Vill ni ej . . . jag ville gerna . . . — hennes ögon voro fästade på blommorna i hans hand och hon rodnade plötsligt.

— Vill ni verkligen hafva dem? Sätter ni minsta värde på ett minne af mig? — utropade han med plötsligt frambrytande ömhet, uppryckte en konvalje vid sina fötter och kyste den passionerad.

— Bleka, skygga blomma, du döljer dig ängsligt mellan dina blad, för att solens strålar ej må kyssa dig. Ljuf är du, oförgätligt ljuf . . . ren . . . vek . . . Och solstrålen skall en gång finna dig.

Kort derpå uppslogos åter dörrarna till verandan och in trädde Benedikt med hög buret hufvud, följd af den leende Eli, och strax efter dem Olof Björn och Hilma, som det tycktes, otvunget

samtalande. Men de hvita buketterna liknade betydelsefulla frimurartecken, på deras ansigten qvarlåg ett skimmer af svunna känslor.

De gingo alla hastigt genom verandan in i salen, der kotiljongen nyss hade börjat.

Flora Blomster såg med en mycket sägande blick efter de två paren.

— Såg du? — hviskade hon till sin syster Hanna. — Man behöfver blott se dem, för att gissa . . . Hade man ej kunnat tilltro kandidat Björn mera förstånd? Han var så hyggelig och intressant, den qvällen han satt hos oss för att lära dig ackompagnementet till Schumanns sånger, som du bedt honom sjunga. Men ett vackert ansigte är en prøfvosten för en karls förstånd. Och han är så ung.

Hanna och Flora voro tvenne långa damer af obestämd ålder. Sökte man utgrunda denna mysteriösa hemlighet, vädrades genast faran och gätans föremål visste rädsla sig på många sätt. Var man nog oförsynt att fråga rent ut, hette det skämtande: — ack, åren komma och gå så hastigt. Hvem hinner räkna dem? — Var den frågande ett barn, ljöd svaret: — min söta vän, mycket, mycket äldre än du. — Eller: — när du ännu låg i vaggan, var jag redan en stor flicka o. s. v. Benedikt hade erbjudit sig att betala hundra mark åt den, som kunde utforska denna intressanta hemlighet. Färgäfves. Äfven presten, den ende, som genom kyrkoböckerna kände rätta

förhållandet, teg som muren och skrattade godmodigt öfver sina illpariga glasögon åt de ungas frågor.

Att söka gåtans lösning hos de ifrågavarande damerna sjelfva, var af naturliga skäl omöjligt: ungdom underlättade vägen till målet, hvilket opinionen med afundsvärd tydlighet visade systrarna Blomster. Hvarföre skulle de förråda förlusten af sina förnämsta vapen?

— En flicka skall uppfostras till att blifva gift, — sade deras far, i det han slog handen i bordet. — Och får hon ingen man, så må hon vänta, tills hon får honom.

Döttrarna lefde därför i beständig spänning. Deras närvarande lif var endast ett öfvergångsstadium. De visste sig ju vara af föga betydelse innan de blefvo hustrur och mödrar, de uppbjödo alla sina krafter för att nå detta mål. Hvarför skrattade man åt dem?

Benedikt Roos tyckte sig höra dem beständigt sjunga:

„Glädjens blomster i jordens mull
Ack, visst aldrig grö.“

I qväll hade de ingen ro. De måste gång efter annan ut i salen till de dansande, och Flora, den yngre, lyckliggjordes ganska riktigt med ett par uppjudningar under kotiljongen.

— Peninna, — sade Benedikt — såg så smäktande ut och dansade med hufvudet mer än vanligt på sned. Han var i ständig oro, att hon

skulle taga ett oskyldigt ord af honom för ett frieri och falla i hans armar.

Supén serverades.

Den goda prestfrun inbjöd sina gäster i alla rum, klappade några på axeln, nickade åt andra, neg för kronofogdens fru och gamla assessorskan på Lapinsaari. Det fans något af dottern hos denna mor: Eli var den ljusblå linblomman, hennes mor det fullmognade, nyttiga fröet.

Bordet var lastadt med berg af servietter, blankt silfver, stekar, mellanrätter, vin och geléer. Jungfru Mells hade hedrat sig som vanligt. Nu stod hon i sidorummet, fräsande varm, lade upp på faten, sände snubbor inåt köket och kritiserade gästerna. Hon var döf då värdinnan lät förnimma en vänlig förfrågan, och hvarje gång hon räckte ett fat åt den olyckliga pigan, som på morgonen trampat omkull buljongskålen, sade hon: — sparka inte.

— Har du läst Leas uttryck om sparfvarne, söta Hanna? — frågade Flora med hög röst sin syster, då Benedikt Roos visade sig med en portion kycklingstek. — Lea säger, att de unga damerna äro spårlöst försvunna i samma stund supén anmäles. De flykta som skrämnda sparfvar till sina bon i något mindre rum, der kavaljererne sedan få uppsöka och mata dem . . .

— Behagar ni? — frågade Benedikt med en vördnadsfull bugning och ett ömt tonfall i rösten. — Tillåt, att jag spelar sparfmammas rol.

Naturligtvis uteblefvo icke talen.

Presten tackade sina gäster och önskade särskildt sina fem unga vintervänner all framgång, då de nu skulle skiljas.

Olof Björn svarade med ett kort och allvarligt tack på egna och kamraternes vägnar.

Det var allt som det skulle vara.

Men Hilmas milda ögon hade inspirerat en ung landtbrukares värtalighet. Det tredje talet egnades qvinnan, „hemmets blomster, engel och drottning, den elfva, som trycker sitt lätta spår bredvid landtmannens sträfsamma fjät, som med sin mjuka hand, sin hulda kyss förjagar bekymret från hans panna.“ Med ett ord, „han ville blott bedja herrskapet samteliga tömma en skål för qvinnan, mannens ljufvaste egendom, — för qvinnan, hvars hand beströr med rosor hans lif“, o. s. v.

Benedikt skrattade. Den oförskämde, han gick ogeneradt fram till fröknarna Blomster.

De gamla fruarna torkade sig rörda i ögonen och skålade nigande med herrarne. Ingen lät störa sig af kandidat Björns missnöjda min eller af illa dolda löjen på herrarnes läppar.

— Jag tycker talet hade varit på sin plats, om det kommit från er mun, — yttrade Flora till Olof Björn. — Hos förälskade förlåter man så gerna blomsterspråk.

Han var nog oartig att svara endast med en bugning och vända henne ryggen.

Kort derpå bad honom Elis vänliga röst om

en sång, en afskedssång. Det var ju sista gången de fingo höra honom.

— Då måste „Regementets dotter“ för sista gången uppfylla sina pligter, — sade han småleende. — Ni måste ackompanjera mig, fröken Eli.

Hilma satt långt borta bland den öfriga ungdomen. Hon aktade sig väl att låta märka, att hon visste, för hvem han sjöng den svärmande förklaringen:

„Mit deinen blauen Augen siehst du mich lieblich an,
Da wird mir so träumend zu Sinne, dass ich nicht sprechen
kann.“

Den efterlängtade sista valsen ljöd efter sångens slut manande in i de närliggande rummen. Olof Björn hade intagit Elis plats och satt oafbrutet spelande, tills Flora fann tillfälle att „med mildt våld“ aflösa honom.

Så gick han rakt fram till Hilma och bjöd upp henne.

— Sista valsen! — sade Benedikt, som dansade med Eli. — Sista valsen! Kära, lilla fröken Eli, har ni riktigt betänkt hvad det betyder?

Han förde henne till ett sidorum.

— Nu vill jag ej dansa mera. Ack, fröken Eli, att skiljas är svårt!

Sångens glödande ord, den yrande valsen hade förbytt hans vanliga skämt till en ovan, nästan tragisk häftighet.

Han tog en bok från divanbordet och pekade på några rader i Burns' dikter.

— Det är illa, — sade han hastigt, — att ni ej förstår engelska. Eller — kanske är det bättre . . . Jag skall öfversätta för er. Det är två, som skola skiljas, liksom vi, fröken Eli. Skilsmessan är bitter, — såsom för oss, fröken Eli. Han säger till henne: om vi icke älskat hvarandra, så blindt, så ömt, — om vi antingen aldrig mött hvarandra eller aldrig behöft åtskiljas . . . då skulle icke våra hjertan, som nu — brista af sorg.

Eli teg. Tårarna droppade långsamt under de slutna ögonlocken ned på handen, som famlade omkring boken.

— Nej, — utbrast han, plötsligt slående om i en annan ton, — dessa passionerade uttryck äro icke för oss. Ha vi sorg och död framför oss? Ha vi ej ungdom, glädje, hopp? . . . Ännu en vals, fröken Eli, efter den välsignade gamla Peninna ännu icke slutat spela, — och nästa vinter kommer jag igen.

Strax derpå skedde allmänt uppbrott. Naturligtvis måste de fem för sista gången hjälpa damerna med deras kappor, mottaga och gifva afskedsord och välönskningar.

— Hvar är Hilma? — frågade Eli.

— I vagnen hos sin far, — upplyste en lång student, den äldste i kolonin. — Här är fröken Elis shawl. Följ oss till parken, för sista gången.

— Sista gången! — upprepade de öfriga och omringade henne med bedjande blickar.

„Regementets dotter“ betraktades som en gemensam tillhörighet, beskyddades och omhulldes med vänligt intresse.

Eli var för öppen och barnslig för att tveka.

— Nu ordna vi oss, — kommenderade Benedikt ute på gården. — Fröken Eli främst, sedan tenorerne, sist baserne . . . hvar är Olof?

— Är det ett förspel till triumftågen i Moskwa? — frågade flickorna Blomster?

Deras far höll „Östra Nyland“ och var hätsk mot M. M:s sängarfärd till den gamla ryska hufvudstaden.

Olof Björn stod till hälften dold bakom en af pelarena på verandan. Hilma satt icke heller i vagnen, såsom man förmodat. Hon stod framför den unge mannen, lyssnande till hans hviskning med ett nedslaget, oroligt uttryck.

— Kan ni icke ändra ert beslut? — frågade han ömt. — Hur kan ni tro, att väntan skall inverka förslöande på mina känslor.

— Hvarför vill ni göra mig ännu mer tveksam? — svarade hon sakta, skakande på hufvudet. — Låt oss skiljas som vänner och . . . och minnas hvarandra.

— „Kommer icke Olof Tryggvason?“ — sjöng Benedikt med längtansfullt tonfall.

— Ni känner icke er sjelf! — utbrast Olof med öfversvallande känslor.

— Men jag vet icke hvad ni egentligen vill af mig. När det nu en gång icke mera kan hjälpas . . .

— Lösslit er förhatliga boja! Jag vet, att ni skall göra det. Ni är för ren, för sann, för att kunna sälja er. Var blott ej så vek. Och jag skall vänta . . . Det kan ni icke förbjuda mig. Ni småler! O, jag vill minnas er med detta hoppfulla leende. Farväl! . . . Älskade . . . dyra . . . Tack, för att ni ej dödar allt hopp!

Ett ögonblick senare stod han på sin plats i ledet.

— Söta Hilma, — sade Hanna Blomster. — Få vi stanna hos dig öfver natten? Pappa har tagit det för afgjordt och icke skickat efter oss.

Vagnar och schäsar rullade nu bort. „Regementets dotter“ tågade i spetsen för sitt regemente under tonerna af Wasamarschen ned till porten.

Der skildes de. Elis hand blef öm af de många hjertliga tryckningarna och hvilade sist och längst i Benedikts hand. Hon kunde icke tala, blickade blott med fuktiga ögon på honom.

— Gud signe er, fröken Eli! — sade han med osäker röst.

Hon vände sig ifrån dem, gick tillbaka några steg och såg sig derefter om med en sista nick.

Då flögo de fem mössorna i luften, och ett entusiastiskt rop hördes:

— Länge lefve Regementets dotter!

Med en snyftning skyndade Eli hem. Hon kunde icke sofva, hon måste ut. Hastigt utbyttes musslinsklädningen mot en hvardagsdrägt. Hon

kyste ömt mor och far till godnatt, sprang ned till båtstranden och sköt ut sin egen lilla båt.

Några raska årtag förde henne långt ut på sjön. Der satt hon drömmande väl en timme, ensam med sina sälla, jublande ungdomstankar. Göken, hennes älskade hemfågel, höll henne troget sällskap. Ett blekt skimmer låg öfver land och sjö, glimmade rödt mellan tallskogens stammar och färgade de öppna, blanka vattenytorna mellan vassen purpurröda. De halft vissnade blommorna blefvo kysta, många, många gånger af hennes oskyldiga barnaläppar.

— I hvilken bok skall jag pressa dem? — tänkte hon. — Kanske i bibeln? Nej, de skulle blott förströ mig. I Burns' dikter? De ligga vanligen inne hos pappa, och jag kan icke taga dem in till mig, då jag ej förstår engelska. Jag skall afskrifva den lilla versen — läpparne darrade — som han visade mig, och pressa mina blommor, nej, hans blommor innanför den . . . . .

— Söta du, — sade miss Flora till Hilma, som kammade sitt långa, mörka hår framför spegeln, med det vanliga, milda och likgiltiga uttrycket i sitt ansigte. — Har du nyligen haft bref af din fästman? Kandidat Björn sade . . . Åh, hvad du blir röd, Hilma lilla! Hanna, Hanna, mins du, att du spräckte två théglas å rad den första qvällen kandidat Björn och Hilma voro tillsammans hos oss? Jag sade strax, att det skulle betyda något: när en förlofvad flicka sitter vid

thébordet och glasen, i hvilka théet serveras, spricka, då blir förlofningen alltid uppslagen. Det är ett gammalt märke.

— Kära Flora, du vet ju att jag ej tycker om uppslagna förlofningar. De tjena ej till någonting annat än till att väcka uppseende. Gifva sig skall man i alla fall, och jag tror att alla män ganska mycket likna hvarandra.

— Stackars gosse! — suckade Flora. — Neka inte till att du skulle taga honom, om han ej vore så ung och så fattig.

Hilma kastade den ena af sina långa hårflätor öfver axeln.

— Kära du, hvad tjenar det till att tala derom? Om jag väntade på honom, skulle han om tio år, då han kanske kan gifva sig, icke mera vilja ha mig. Och jag har aldrig tyckt om långa förlofningar. Man kan dessutom ej få allting här i världen. Lika gerna kan man då taga goda dagar med en bra man, som man väntar på fattigdomen med en, som kanske glömmet allt i hop om ett år.

— Förlåt, min vän, — inföll Hanna hvasst. — När en flicka tillåter en ung man att se på sig med blickar, sådana, att man kunde bränna sig vid dem, får hon ursäkta människorna, om de döma efter hvad de se, och icke efter hennes ord.

— Det der har jag hört många gånger förut, — sade Hilma i trött ton. — Kunde jag förbjuda honom att se på mig? Låt mig vara i fred,

snälla flickor. Jag stannar ju ej mera länge här och väcker förargelse.

— Är bröllopsdagen redan bestämd? — utropade båda systrarna med en mun

— Ja, till den tjugonde Oktober. Mamma står på min sida och vill gerna hålla mig till julen. Det är så tråkigt att hafva bröllop men förestiden. Men pappa vill ej höra talas derom, då min fästman en gång bestämt dagen.

— Männens tyranni! — suckade Flora. — Men hör nu, Hilma, blir ditt bröllop verkligen så snart? Ack, kära du, vi ha varit så bekymrade, Hanna och jag, för våra toiletter. Nu förestår oss att anskaffa tre nya: en för „polterabend“, en för bröllopet och en för annandagsbalen. Du sade ju, att ni skola ha annandagsbal? Hur skola vi få löst något från pappa? . . . Söta du, är du ej rädd för bröllopet? Hu, att ledas in till vigseln, — jag ryser, blott jag tänker derpå. Är du ej rädd?

— Nej, — ljöd det likgiltigt, — jag föreställer mig, att det ej blir värre än att ledas in till middagsbordet.

— Så-å? Ja, när man nu blir generalska . . . Nå, komma ni att bo i Reval?

— Ja. Min fästman har dessutom en egen- dom i Finland, vid Saima kanal. Der skola vi bo om somrarna.

— Då kunna ni ju träffas, kandidat Björn och du. Hans hem är någonstädes der i trakten.

Hilma ryckte lätt till, men blott för ett ögonblick. Allt det der skulle ju ha sin öfvergång.

Innan hon gick till sängs, kyste hon förstulet blommorna, hvilka hon lösgjort från sin klädning, och kastade dem med en suck ifrån sig. Hon ångrade att hon begärt dem. Det var blott att förlänga något, som måste taga ett slut.

Då skimret på den blå aftonhimmelen öfvergick till en flammande morgonrodnad, stod vinterkvartetten utanför Hilmas fönster. Den sade sitt farväl i toner, i samma kära, ofta sjungna sånger, hvilka under de förflutna månaderna mången gång väckt henne ur hennes drömmar.

Under det hon låg lyssnande till barytonsolot, till en stämma, hvilken gång efter annan upprepade sitt farväl i veka eller lidelsefulla toner, då höjde en suck hennes bröst. En vilsekommen tanke, född i den skumma vårnatten, sökte svagt att rubba förnuftets och prosans gemensamt uppgjorda planer, efter hvilka hon var van att passivt foga sig.

Men Eli satt en half timme derefter uppkruken i sin säng, andlös lyssnande till tonerna af „Gute Nacht mein süsses Kind.“ Då Benedikts unga friska stämma i slutqvädet höjde sig öfver alla de öfriga, då tryckte hon händerna mot sitt bröst och kyste fingerspetsarne gång på gång i öfvermåttet af sin förtjusning.

Lifvet var skönt, fullt af solsken. Kom der en skugga och skymde utsigten, så visste man,

att bortom henne fans nytt solsken. Efter skilsmessan kom återseendet — och Gud rådde öfverallt.

Eli böjde hufvudet skyggt öfver sina hopknäppta händer. Det kunde väl aldrig vara synd att bedja Gud beskydda ett så verldsligt företag, som en sångarfärd? . . . . .

— Jag tror du spar ljufva aftonreminiscenser, Björnstjerne Björnson! — ropade quartettens länge senior till Olof Björn, som med dystert rynkad panna ref af sig fracken och kastade den ifrån sig, men hastigt gick fram och borttog någonting från venstra uppslaget.

— Ser du efter en punschfläck, sade du? Låt bli att ljuga. Jag såg ju, att du smusslade undan ogräset som du hade på dig efter promenaden med ungmön i lunden. Skada, att den kosmopolitiske päronskalar-generalen hann före oss. Hon är sjutton till flicka, lilla Hilma, — men något mogen.

— Tig! — röt Olof Björn och hopkramade häftigt någonting i sin hand. — Tala icke om skurkar, hvilka tro sig kunna köpa ädel qvinlighet och ljufhet, lika lätt som en egendom vid Saima kanal.

Kamraten närmade sitt finger till Björns venstra sida och drog det med låtsad förskräckelse tillbaka.

— Aj, aj! Nu sjuder det åter kokhett, — skrattade han godmodigt. — „Nu rasar lejonet.“

— Har madam packat ordentligt in mina saker? — sporde Benedikt Roos sin gamla uppas-serska.

Han hade sofvit en knapp timme och stör-tade nu yrvaken upp ur sängen.

— Mamma är förtvifladt ordentlig. Om ma-dam inte lagt in mina skjortor efter ålder, så må hon akta sig.

— Herr Benedikt pratar. Visst har jag varit ordentlig som alltid, t. o. m. fracken borstade och skrapade jag.

— Fracken? Hvem i . . . helvetiens innersta har bedt madam röra fracken? Om lyckan är god . . .

Benedikt afbröt sig sjelf och rusade till den öppna kofferten.

— Menniska, hvar äro blommorna?

— Inte såg jag några blommor, bara några vissna stjelkar i fickan bland papperslappar och annat rosk. Och så var der två näsdukar. Dem packade jag in, men det andra skräpet . . .

— Kastade madam naturligtvis bort? Nå, nu må då hin och hans mormor taga madam!

— Jesta och bevare, herr Benedikt, att ryta som ett lejon och gå löst på mig som ville han ge mig en örfil till afsked! Och jag, som skött honom som mitt eget barn i vinter och redan gråtit ögonen ur mig i dag, öfver att han skall resa. Men så är det. Otack är verdens lön.

Madamens lätt upprörda känslor gäfvö sig luft i afgrundslika snyftningar.

Kamraten i rummet bredvid knackade i väggen.

— Halloh, Roos! Hvad går åt din madam? Det låter ju, som om du hade ett dussin kattor inne hos dig.

Benedikt höll för öronen.

— Är madam rasande? Tig för all del. Madam får extra drickspengar, men locka inte hit de andra.

— Tackar allra ödmjukast! — neg madamen tröstad, uppfångande ett två-markstycke i sitt förkläde.

Benedikt stod hvisslande framför den öppna kofferten. Han hade lagt armarna i kors öfver bröstet, och det låg ett dystert uttryck öfver hans putslustiga ansigte, ända tills kamraten på nytt bultade i väggen och frågade om han gråtit sig till sömns, efter det nu var så tyst der inne.

Då satte han sig på fönsterbrädet, for med handen öfver pannan och sjöng:

Ach, du lieber Augustin,

Alles ist weg . . . weg . . . weg . . .

Der ute badade skogen och prestens trädgård i solljus och morgonfriskhet. Allt efter som dagen framskred, torkade daggen. Gräsmattan miste sitt silfverflor, spindelväfven sina perlor. Talltrasten och göken tego, — de sökte sin frukost. Middagens nyktra belysning förjagade alla hemlighetsfulla skuggor och dagar, all vemods-

stämning, alla trånande vällukter. De hade endast varit barn af den ljusa vårnatten. — — —

Sommaren blommade ut. Augusti kom med gyllene skördar, September med klara månskens-qvällar.

Eli gick i en underlig väntan. De vissna blommorna hvilade, jemte versen på det främmande språket, hvilket hon ej förstod och dock älskade, vid hennes unga, på förhoppningar rika hjerta. Humlens yfviga armar, mossans mjuka fämn fingo mottaga många förtroenden.

Hon undrade hvad som skulle komma.

Någonting måste inträffa.

Till och med naturen omkring henne gick, tyckte hon, i en besynnerlig, andlös väntan. Aldrig hade hon, såsom nu, sjungit om „den längtan hennes hjerta gömde, den längtan hon ej kunde förstå“.

— Du är ett barn, kära Eli, — sade Hilma ofta med en mild skakning på hufvudet.

Men Eli tyckte, att Hilma var så förändrad. Hon, talade om ingenting annat, än om sitt utstyre, och hon blef blek och mager af att tråckla åt sömmerskorna från morgon till qväll. Mönster till morgondrägter, de nyaste numrorna af modetidningen och brudklädningens snibblif tycktes upptaga alla hennes tankar.

Elis väntan åtföljdes af oro. Hon som hittills helst velat drömma i trädgården, hon flög

nu sin far om halsen, då han leende frågade henne, om hon hade lust att se hufvudstaden.

Hvarför ville hon resa? Hon visste ju icke . . . Han hade sagt, att han kanske först till julen skulle besöka Helsingfors. Och nu var det Oktober.

Detta sade hon till sig sjelf under resan, oupphörligt, om och om. Hon upprepade det äfven då hon, darrande af en obestämd väntan, åtföljde sin far på den första utflykten i staden.

Så besynnerligt, att de just vid utträdet på gatan mötte Olof Björn.

Icke den andre.

Eli blef dock mycket glad. Han var nära att gå förbi utan att se dem, men hon sprang fram till honom, — hon var ju allt ännu „regementets dotter“.

Äfven han blef glad. Upprepade gånger tryckte han deras händer, öfverhopande dem med frågor.

— Hur länge skulle de dröja i staden? Hur befann sig prestfrun? Hur växte blommorna? Var allt sig likt på den kära, gamla prestgården?

Kandidat Björn var sig lik, tyckte Eli. Blott något blekare, manligare. Han var i högtidsdrägt, ehuru det var tidigt på förmiddagen, och beklagade brådskande, att han ej kunde följa dem längre än ned till Esplanadgatan: han var på väg till sin sista examen.

Eli längtade att fråga efter — honom. På

Olof Björns läppar brann en fråga efter — henne. Ingendera fann ord för sin fråga. De tyckte sig åter plötsligt förflyttade i den älskades närhet.

En doft, en ton framtrollar ett minne med beklämmande noggrannhet. Hur mycket mer ett ansigte, i hvilket hvarje vexlande uttryck står i förening med ett minnesrikt förflutet.

Eli beslöt att ej begära mera.

Likväl blef hon knappt förvånad, då hon plötsligt på långt afstånd upptäckte Benedikts välkända gestalt, sorglös, munter, leende, just sådan han stått för hennes minne under fyra månader.

Var det sin syster han ledde?

Elis blick återvände häpen från den vackra, mörkögda damens fashionabla promenaddrägt till hennes egen anspråkslösa klädning.

De kommo närmare, allt närmare.

Elis hjerta slog, hon blef purpurröd och strax derefter blek.

Han nickade åt Olof Björn . . .

Skulle han alls icke se henne? . . . Nej . . .

Ja . . . han vände sig om . . .

Nu flög mössan af hufvudet.

— Herr pastor! Hvilken öfverraskning! Och fröken Eli . . . kära, lilla fröken Eli! Herre Gud, så roligt! Se, det kan man kalla att vara ett Söndagsbarn!

Ögonen lyste af uppsluppen glädje.

— Bästa Louise, tillåt mig presentera gamla vänner. Herr pastor; fröken Eli, — min fästmö.

Åh, ni kan ej tro hur lyckan omhuldat mig. Gratulera mig, kära, bästa fröken Eli! Vi voro ju så goda vänner. Ni har bestämdt vuxit. Ah, hvad ni påminner om den långa, fördömda vintern der ute på landet.

Elis händer hade blifvit iskalla. Hon hade all möda att icke tillsluta ögonen. En enda tanke stod mörk framför henne och skynde hennes blick. Såsom från något aflägsset ställe hörde hon hans röst.

— Fröken Eli ser riktigt fullvuxen ut. Sista vintern var hon ett sådant förunderligt litet menniskobarn, som man gerna velat stoppa i sin vestficka. Akta er, herr pastor. I år blir det farligt att hysa studenter i prestgårdens granskap. Farväl, farväl, fröken Eli! Tack för sist, herr pastor! Hans hvita mössa viftade till afsked.

Hur väl Eli igenkände den putslustiga ömhet, hvarmed han jemkade sin fästmöns arm under sin!

De gingo långsamt framåt, leende, samtalande. Det klara, kalla höstsolskenet glimmade på den efter regnet våta trottoiren, i den unga fästmöns perlgлитtrande hatt, i de glänsande sidenveckan. Hon vände sitt hufvud mot honom, han lekte med tofsen på hennes parasoll, log och hvisslade.

Så sorglös, så belåten! Tanklöst lemnande bakom sig spillrorna af en sönderbruten leksak. . . . Nu vände de om gathörnet . . .

— Ett gladt möte, — yttrade presten. —

Eli, mitt barn, vänta mig vid bänken der borta. Jag skall titta in till Mellin på ett ögonblick.

— Också jag måste säga farväl, fröken Eli, — sade Olof.

Eli vände sig mekaniskt mot honom. Kunde hon uthärda detta vänliga leende, denna broderligt utsträckta hand, nu, då hennes dyrbaraste illusion hotade att krossa henne i sitt fall?

Hon kunde det icke. Hon gömde under en snyftning ansigtet i sina händer.

— Fröken Eli! — utbrast Olof.

Han tystnade plötsligt. Med sammanpressade läppar och ett oändligt mildt uttryck i sitt ansigte drog han henne snabbt till en aflägsset stående bänk, undanskynd för nyfikna blickar.

Åsynen af dessa tårar, hvilka utgötos utan en tanke på honom, väckte hela hans ridderliga deltagande. Dessa snyftningar inskrefvo erfarenhetens första bittra regel i ett skälvande barnasinne. Voro de ej förorsakade af en tanklös lek, på hvilken han ej gifvit akt, emedan han samtidigt druckit en berusande dryck?

Han stod framför henne, halft frånvänd, sökande förgäfvos efter ett tröstande ord. Endast världsvisheten lade sina ord i hans mun, och de voro icke här gångbart mynt.

— Kära, bästa fröken Eli, — begynte han osäkert. — Regementets dotter måste spara sina tårar . . . de äro dyrbara perlor . . . Ni skall framdeles nödgas köpa erfarenheter, hvilka kosta

mera. Tro ej, att ni nu . . . att ni förlorat mera än . . . litet glitter.

— Det sken . . . som guld! — hviskade Elis skygga, förgråtna stämma.

— Ni trodde det! — utbrast Olof Björn. — Min kära, lilla fröken Eli, hur litet ni känner männen.

Han afbröt sig. Det var honom omöjligt att fortsätta inför dessa nedslagna blickar, detta af blygsel, smärta och förvirring böjda hufvud.

Han slöt hennes af tårar fuktade händer i sina och sade hastigt, med stämman darrande af rörelse: — regementet har illa lönat sin goda fé. Ni har utgifvit äkta guld och fått glitter i utbyte.

Han lemnade henne allena. De vissna löfven, vårens svikna förhoppningar, hvirflade i hans spår. Lyste ej hans eget framtidshopp med klarare sken vid sidan af det utsläckta hopp han nyss sett begrafvas?

Då han efter några timmars förlopp inträdde till sin syster, strålade han af glädje och ifver.

— Lyckönska mig, Hedvig! Framtiden har ryckt ett jettesteg närmare: mina examina äro gjordal!

Systemen sköt åt sidan sina skolhäften, lade armen om hans hals och såg honom kärleksfullt i ögonen.

— Du arbetar dig till döds, Olof. När skall din ärelystnad tillåta dig hvila?

— Min ärelystnad? — smålog han sorgset.

— Han har slumrat, allt sedan kärleken tog herr-

väldet af honom . . . Du har väl icke glömt hvad jag anförtrodde dig?

— Åh nej . . . jag mins nog. Du hoppas således?

— Hur skulle jag ej hoppas? Hon har ju mottagit mina båda bref! Ack, du känner henne icke, Hedvig. En härlig qvinna! Lugn, mild, — blott litet mindre vek, och hon vore fullkomlig.

Hedvig teg. Hennes kloka, klara ögon hvilade med ömhet på broderns af ett lycksaligt skimmer öfvergjutna ansigte.

— Käre Olof, du vet, jag känner henne icke. Hon är förlofvad och tillåter dock ditt närmande. Hvad betyder det.

Han mörknade.

— Föräldrarne tvingade henne till denna förbindelse, — sade han hastigt. — Hennes hjerta har ingen del deri. Hon måste också redan hafva brutit det förhatliga löftet. Jag kan ej tro annat: hon har ju mottagit mina båda bref! Jag kan ej lefva utan henne, Hedvig, jag behöfver hennes milda lugn för den sjudande oron inom mig.

— Du har skildrat henne så egendomligt passiv. Hvarför bröt hon ej öppet sin förlofning? Gör du rätt, Olof, då du förlänger detta besynnerliga förhållande?

— Jag kan ej afbryta det, om icke hon sjelf gör det! — utropade han passionerad. — Hon tillät mig från början gå så långt. Sjelfmant kan jag ej mera afstå från henne.

Systemen teg länge.

Slutligen sade hon vänligt: — vill du ej sitta ned? Du är trött, och här vänta dig flera bref sedan morgonen.

Förströdd närmade han sig bordet och bröt halft i tankar ett af breven. Men knappt hade han kastat en blick på de några få tryckta raderna, förrän han framstötte ett rop, afbrutet af ett stönande.

Hedvig blickade förskräckt på honom. Han stod framför henne med slutna ögon och det hopkramade papperet i sina händer.

— Skändligt! Uselt!

— Olof, Olof! Hvad är det?

— Lumpet koketteri! Föraktlig svaghet!

Hedvig drog saktat brefvet ur hans hårdt knutna hand och läste med klappande hjerta inbjudningen till Hilma Adamssons bröllop.

Hon gick fram till brodern, men han sköt henne ifrån sig och nedsjönk på en stol med ansigtet doldt i händerna. Dofva, tårlösa snyftningar skakade hans gestalt. Slaget kom oanadt, och han var försvagad af nattvak, utmattad af själsansträngning.

Systemens armar lågo kring hans hals, då han ändtligen återkom till sig sjelf.

— Gud ske lof, att det är slut, Olof.

— Du vet ej hvad jag förlorat, syster.

— Har du verkligen förlorat något? — frågade hon mildt. — Denna qvinna har ovärdigt

lekt med dig. Du trodde henne vara vek, men hon har varit svag. Hon har icke haft kraft att tillbaka-visa hyllning, i hvilken form den än bjöds henne.

— Ja . . . men hvad hade det icke kunnat blifva af henne!

— Tror du det, Olof? Dessa qvinnor, hvilka ni män finna så tilldragande, synda af karakters-löshet. De äro utan hållning, utan styrka. Ni män älska att tro, att ni skola kunna uppfostra dem. Men ni kunna det sällan. Jag tackar Gud, att min Olof undslapp denna bittra missräkning.

— Du kände henne icke, — sade han med sväfvande röst. — Med henne stiga alla det sista årets ljufva förhoppningar i sin graf.

— Hur litet du känner qvinnorna! Du gaf äkta hjerteguld och fick svala känslor i stället.

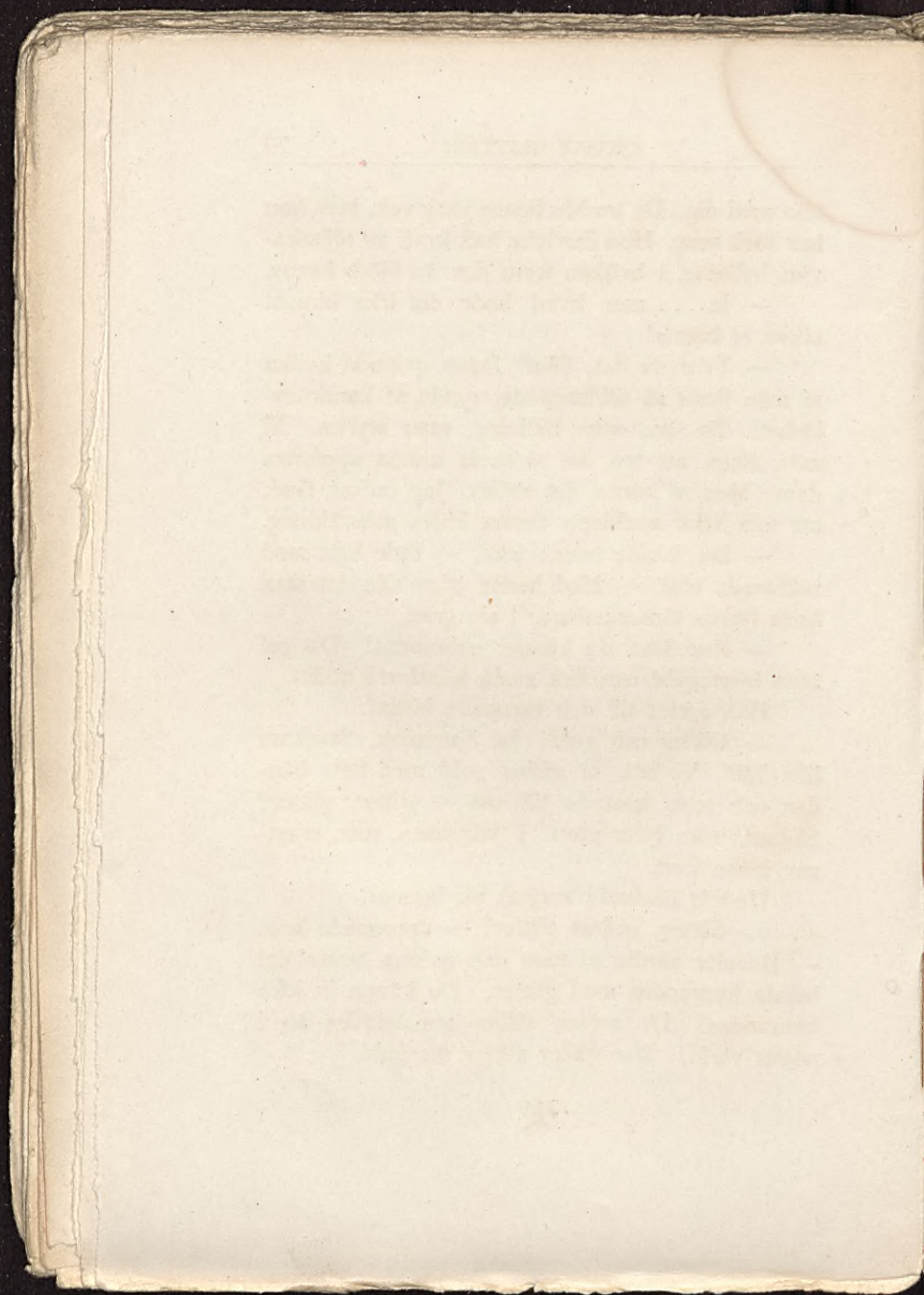
Han spratt till och utropade bittert:

— Glitter och guld! Ja, i sanning. Stackars lilla Eli! Vi två, vi gâfvo guld med fulla händer och man kastade till oss — glitter, glitter! Sådant, som lyser grant i julgranen, men svartnar innan kort.

Hedvig blickade sorgset på honom.

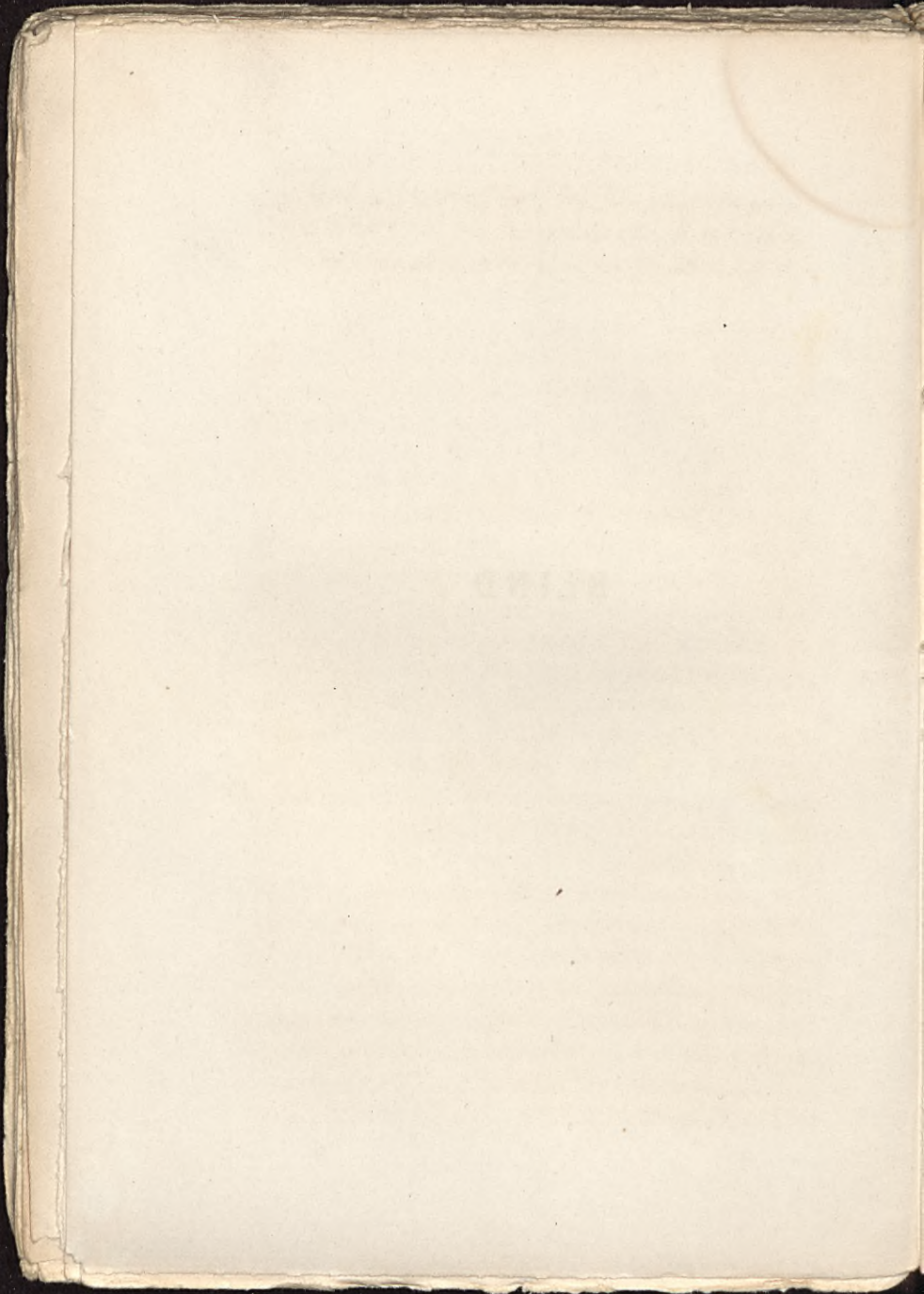
— Glitter, endast glitter! — upprepade hon. — Hvarför skulle ej man och qvinna ömsesidigt betala hvarandra med glitter. De känna ju icke hvarandra. De mötas sällan annorstädes än i nöjets verld. Der gäller glitter för guld.

BLIND.

— Således ser du icke gerna att jag går till mötet i qväll, Felix?

— Naturligtvis går du, om du har lust, kära Lina. Det skall bli rätt intressant att höra muntligt refereras allt det nonsens aftonens diskussioner skola framkalla.

— En läkares ord vore af stor vigt för oss. Vill du ej följa med?

Doktor Felix, en axelbred, starkt byggd man med befallande utseende, rörde otåligt i sin kaffekopp, tog en cigarr från rökbordet bredvid honom och påtände den.

— Såsom läkare är jag nog förnuftig att anse hela frågan om ett flicklyceum för ett dagens hugskott, — sade han kort.

— Du fruktar för öfveransträngning?

— Jag fruktar för allting. Det är galenskap att vilja ösa latin och matematik i en flickhjärna. Fyll likaså gerna ett glaskärl med jerntyngder.

— Men Huxley säger . . .

— Kära syster, bespara mig ditt utlåtande. Jag känner dessa fruntimmersfraser, litet af Huxley, litet af Lecky, sammankokadt af en beskäftig, skägglös litteratör till en populär soppa „under strecket“. Gå på mötet, om du vill, jag nekar dig ju icke. Men fordra intet intresse af mig i denna fråga. Jag är, som du vet, öfverhopad af arbete.

— Du beklagar dig så ofta öfver att mödrarnas vårdslöshet och okunnighet nedlägger otaliga små barn i en för tidig graf. Tror du inte . . .

Brodern tog sig med båda händerna om hufvudet.

— Nu förblandar du två fullkomligt olika saker, såsom fruntimren bruka. Kan du verkligen vara nog naiv att tro, att en blåstrumpa med latinska grammatiken i fickan, och kanske ett matematiskt problem i hufvudet, sjelf skulle sköta sitt barn? (Nemligen om någon karl hade varit nog galen att gifva sig med henne och Vår Herre nog dåraktig att ge henne barn). Var du säker om att hon skulle lemna de simpla hemsysslorna — hvartill hon naturligtvis också räknar barnavården — till en håglös tjänsteflicka, som kanske i sin tur också börjar fantisera om qvinnans underordnade ställning, och så blir den sista villan värre än den första.

— Jag tror, — sade Lina mildt och undfallande, såsom hon var van att tilltala sin äldre

bror, — jag tror, att ingen sann kvinnas moderskärlek skulle utdö af latin eller matematik.

Doktor Felix pekade med en föraktlig åtbörd uppåt taket.

— I öfra våningen hafva vi ett präktigt exempel på dina idealqvinnor. Hur sköter fru Karm sitt hus? Barnen springa omkring, oordentliga och smutsiga som små vildar. Jag möter dem ständigt i trapporna. Det yngsta skriker natt och dag i barnkammaren. Jungfrurna stå jemt på rendez-vous'er i portgången med öfverstens betjenter, eller bjuda främmande om qvällarne, medan frun löper omkring på föreningar och läser romaner. Hvilket himmelrike för hennes man!

— Är det då latinet och matematiken som har förderfvat henne? — frågade Lina saktmodigt.

— Tror du de hade kunnat lära henne att tvätta sina barn och hålla reda på jungfrurna? Du vet dessutom, bättre än jag, hvad hon kan och inte kan. Hon springer ju på er förening, som utlyst klagodagen i dag.

— I alla brancher finnas dåliga och goda utöfvare af sitt kall. Om det är lärdomen som gör odugliga husmödrar, hvarför äro då icke alla kvinnor af folket utmärkta sådana? Hvarför finnas fullt ut lika många osnygga och vårdslösa husmödrar bland dem, som bland de bildade? De äro ju icke besvärade af någon lärdom.

Doktorn ryckte otåligt på sig.

— Du vet mycket väl, Felix, att fru Karm,

om hon än hade hela världens lärdom, aldrig skulle vara en god husmoder. Hon är oförbätterligt håglös och nöjeslysten: Innan vi stiftade föreningen för höjande af qvinnans ställning, var hon lika mycket ute. Du vet att hon kommer att ledsna också vid oss, då hon finner, att vi fordra allvar och uthållighet af våra medlemmar.

Linus röst darrade under dessa ord. Det var så sällan hon talade med brodern om annat än om hans patienter eller det som behöfde köpas till hushållet.

Hon uppsteg, borttorkande några damkorn från det blanka kaffeköket, och räckte handen efter broderns kopp, utan att se på honom.

Han gaf henne den och klappade henne der-vid på axeln.

— Kära barn, du tror, att alla taga saken lika allvarligt som du. Du vill höja fordringarna på qvinnan, andra vilja sänka dem. Du vill fråntaga henne flärd och ytlighet, och gifva henne sanning, grundlighet i stället. Andra vilja gifva henne samma rättigheter som mannen, med bibehållande af alla hennes hittills privilegierade svagheter.

— Hvarför skola vi tala om mina åsigtter?

— Lika gerna om dina, som om andras. Du borde aldrig tala i detta ämne. Du vill skapa ett slags qvinliga heroer, hvilka på samma gång vagga sitt barn, lösa matematiska problem, före-

läsa i romersk historia, kanske strida i spetsen för en armé.

— Du vet mycket väl att du öfverdrifver, Felix.

— Hvarför det? Rättigheterna och pligterna böra vara de samma. Vill du hädanefter hafva valrätt, får du äfven finna dig i värnepligten.

— Hur kan du, en läkare, tillåta dig ett så grymt skämt? Hvarje värnepligtigs moder har dock redan vid hans födelse genomgått sin värnepligt.

— Romantiska påhitt! Du ser att ni ej kunna vara konsekventa. Lemna därför hela saken. De gamla goda kvinnorna, de äro just sådana vi behöfva. De sköta sitt hus och äro nöjda med sin verkningskrets. De äro friska och belåtna, icke nervösa, icke bekajade med grubbel öfver kvinnans „slafveri“, „frigörelse“ och andra dumheter.

— Erkänner du icke ens fordringarna på en mera grundlig och systematisk uppfostran?

— Jag erkänner platt ingenting. En kvinnas verkningskrets ligger så långt aflägsen från mannens, att hon behöfver kunna ingenting af hvad som för honom är nödvändigt att kunna.

— Det är godt att du ej har döttrar, Felix.

— Tvärt om, det är illa. Jag skulle uppfostra mina döttrar fjerran från allt som rör böcker och skolor. Qvinnan har annat att göra. Ju mindre hon besväras med kunskaper, desto bättre.

Han hade tömt sin kopp och gick in till sig. Strax derefter ropade han från sitt rum: — Lina, om fru Berg från Koski skickar efter ett nytt förband till armen . . .

— Hushållerskan var redan här efter det, medan du sof middag, och jag lärde henne påsätta det.

— Godt. Hade hon annars något att inberätta?

— Hon hade med sig ett långt bref med jeremiader från frun om tungt hufvud och dålig matsmältning.

— Hon sitter inne, den oförnuftiga varelsen, ehuru jag tillsagt henne att vara i rörelse, efter hon, liksom alla andra människor, inte går med armarne. Hvad svarade du?

— Jag ville ej väcka dig, utan bad henne nyttja . . .

— Godt. Låt hemta in min pels och se till att den är i ordning. Jag är efterskickad till fröknarna på Rasila. Ett af barnen skall hafva insjuknat . . . Någon obetydlig magsjuka efter beskrifning. Förmodligen äro de omständliga, såsom alla andra fruntimmer. Vänta mig derföre icke till den vanliga thétiden.

Han stängde dörren, men öppnade den åter efter några ögonblick.

— Har madamen, som sköter borgmästaren, varit här efter desinfektionsmedlet?

— Ja, jag gaf henne det.

— Hvar fins sista nummern af den tyska läkaretidskriften?

— Bredvid ditt latinska lexikon på hörnhyllan.

— Bra.

Lina satt åter ensam.

Det var ingenting nytt för henne. Så hade hon suttit ensam år och månader, veckor och dagar, allt sedan hon slutat skolan, tills nu, då hon var tjugufva år.

Menniskorna i den lilla staden på vestkusten, der hennes bror var provincialläkare, framhöllo henne och hennes bror såsom mönster af syskonkärlek. — De ville icke ens gifta sig, för att ej behöfva skiljas, — hette det.

Orsaken var ingalunda så romantisk.

Doktorn uppgick i sin praktik. Han var fördjupad i sin vetenskap, han var sträf, gick aldrig i sällskap och var icke omtyckt af många. Han hade länge sedan vant sig vid det lugna hvardagslifvet med systemen.

Lina hade nästan inga manliga bekantskaper; hon var sällan borta från hemmet eller tillsammans med andra. Hon hade blifvit skygg och tyst, gick enkelt klädd i mörka färger och deltog aldrig i de nöjen, hvilka för flertalet af hennes kön intill en viss ålder anses utgöra det egentliga mål hvarför de lefva.

Det var icke saknaden efter dessa nöjen, som under årens lopp gifvit hennes milda ögon, hvilka

en mångårig vana höll beständigt nedslagna, deras uttryck af aldrig tillfredsstäld längtan. Det var frånvaron af ett lifsinnehåll, frånvaron af den kunskapens föda, hvarefter hon hungrade allt sedan barndomen.

Hennes bror hade med oförstäld motvilja och misstro lyssnat till henne, då hon, sexton år gammal, rädd uttalade sin önskan att fortsätta läsningen. Han, på hvars omdöme hon då blindt litade, förkrossade henne genom sina skäl.

Han trodde icke på hennes brinnande kunskapsörst. Hvad ämnade hon göra med sina kunskaper? Hvertill skulle de tjena?

På hennes begäran att helst under hans ledning få fortsätta, svarade han kort, att han ingalunda ville bestämma hvartill hon skulle använda sin tid. Hans bokskåp stodo öppna för henne.

— Börja från första och sluta med sista hyllan!

— Men utan ledning, Felix . . .

— Ja, du kan väl ej begära, att jag skall hafva tid med dig? En samvetsgrann provincialläkare finge gerna räkna dagen med 24 timmar, för att medhinna alla sina göromål.

Sedan dess hade hon aldrig besvärat honom. Den gamla trotjenarinnan var svartsjuk om sitt enväldiga regemente. Omsorgerna om hemmet lemnade henne god tid; det fans ju icke heller mycket att göra. Derfor läste hon, läste allt hvad hon kom öfver, utan method, utan plan,

tills hon med smärta märkte, att hon försvagat sina ögon och förslöt sitt minne. Behållningen var en mängd oordnade kunskaper, en temligen vidsträckt beläsenhet, som låg i ständigt träde, utan att hon fick skörda och njuta frukterna.

Hon hade länge burit på tanken att inom henne fans ämnet till en läkare. Allt hvad hon, utan förkunskaper, kunde förstå af läkarevetenskaperna, det läste hon. Oförmärkt följde hon med de sjukdomar, hvilka brodern behandlade, öfvervar lättare operationer, dem han utförde. Småningom fick hon en viss erfarenhet i sjukvård, af hvilken brodern stundom begagnade sig, men hvilken han ignorerade. År för år led hon mera af sin okunnighet, sin oförmåga att gå framåt. Hon famlade, stilla och blindt, efter utgångar ur de labyrinth, i hvilka hon oupphörligt råkade. Och derunder kände hon, att någonting stelnade och långsamt dog inom henne.

Hon hade en väninna sedan skolåren, den enda, som förstätt och älskat henne. Hon hade känt sig mycket ensam, då väninnan gifte sig med en prest uppe i lappmarken, och hon endast i bref fick samtala med henne. Då hennes första barn blifvit födt, skref väninnan till Lina och uppmanade henne att egna sig åt det enda läkareyrke, som hittills varit qvinnorna tillåtet.

— Nu, då jag sjelf genomgått det, vet jag, att många med mig skulle välsigna dig för detta beslut.

Lina hade gått ett helt år och tänkt härpå, tills den brinnande önskan inom henne bröt alla betänkligheter.

Då hon talade derom med brodern, blef han både förvånad och ledsen.

— Du? En ung flicka? Du, med din bildning, din uppfostran! Kom i håg, att man hittills varit van att se blott råa och obildade välja detta yrke.

— Så mycket större skam för qvinnorna, Felix. Låt mig bli den första bildade kvinna, som inser, att intet kall borde stå i högre anseende hos oss, än det, som sätter oss i stånd att bistå hvarandra i det viktigaste, fruktansvärdaste ögonblicket i vårt lif. Har du ej sjelf beklagat dig öfver det dåliga bistånd du ofta fått?

— Kära syster, du tänker dig saken alltför romantisk. Det är mig uppriktigt sagt motbjudande, att tänka mig en fint bildad ung kvinna i stället för den råa, handfasta medhjelperska, man vanligen finner vid dylika sjukbäddar.

— Och likväl — sade Lina sakta — måste hvarje fint bildad ung moder sjelf genomgå de lidanden, hvilka du anser mig för ömtålig att underlätta för henne.

— Fraser! — sade doktorn kort och bestämdt. Till din plan gifver jag aldrig mitt samtycke. Den är olämplig och — onödig i högsta grad. Det vore dessutom ett mycket för tungt arbete för dig.

— Tror du ej, att mitt nuvarande lif är tyngre?

— Hvad i all verlden menar du?

— Jag menar . . .

Hon afbröt sig, nedsväljde orden och sade knappt hörbart om en stund:

— Intet.

Hon visste det vara onyttigt att säga honom, hur hon led af att ej få offra tid och krafter, tankar, känslor i det arbete, hvartill hon kände sig kallad. Hon kunde ej nöja sig med de smulor, som föllo från hans bord. Hon led framför allt af sin gränslösa okunnighet i den vetenskap, hvarmed hon skulle kunnat lindra smärtorna hos otaliga sina likar, hvilka kände en panisk förskräckelse för att vända sig till en manlig läkare. Men hon gömde denna längtan, viss om att brodern ej kunde förstå henne.

Hon påminde sig en dag under hösten, då hon hjälpte Kristina att skära sylta ute i köket. Hon hade nyligen läst om luftstrupen och kunde nu ej motstå lusten att följa dess gångar i det stycke af oxhalsen, hon höll i händerna. Just då hon, begagnande sig af en vispelstjolk, fördjupat sig häruti, öfverraskade brodern henne.

— Hvad i all verlden gör du? Har man sett maken? Ja, är det ej som jag säger, att du borde gifta dig, för att blifva qvitt alla dina griller? Med ett halft dussin hungriga, otåliga barn omkring dig, skulle du ej hafva tid för onyttigt skräp. Hvad fan angår dig hur luftstrupen hos

en oxer är beskaffad, blott du kan steka en duglig oxstek?

Länk efter länk, i en enda lång, osynlig boja omkring henne, framstälde sig oräkneliga, dylika små scener för henne.

Då frågan om ett flicklyceum några år senare begynte uppdyka, småningom vann anhängare och framkallade föreningar, insamlingar, offentliga diskussioner, då begynte hon likasom lefva upp på nytt. Det var underbart, att läsa i svart på hvitt hvad hon under många år tänkt och samlat inom sig.

Ingenting stärker mera tron på en idé, än vissheten, att andra i olika länder, på olika orter, hafva tänkt allt det samma, som man sjelf tänkt, på hvilket man grubblat i tysthet.

Till stadsboarnes gränslösa förvåning nämndes Lina bland de fem fruntimmer, hvilka stiftat „föreningen för höjande af kvinnans ställning“. Hittills hade hon aldrig uppträdt som sjelfständig person. Man trodde att hon var broderns eko i allting, och hans åsigter i kvinnofrågan voro kända.

Snart hade man lugnat sig: hon började blifva på öfverblifna kartan, stackare, och hade ingenting att göra.

Linans namn stod äfven under kallelsen, som inbjöd allmänheten till diskussionsmöte i frågan om ett flicklyceum, i qväll klockan sex.

Hon hade förändrats, utvecklats mera under dessa två månader, än under hela år. Hon kände

det sjelf. Någonting började klarna inom henne. Sedan det första pinsamma obehaget att tala inför de andra gått öfver, fann hon, hur hon tänkte redigare, sedan hon visste sig vara tvungen att läsa med eftertanke, för att kunna meddela det bästa ur boken åt andra. För hennes stillsamma, slutna lynne var det en plåga att yttra sig till och med inför de fyra qvinnor, hvilka utom hon sjelf tillhörde föreningen. Likväl var hon ingen moraliskt feg karakter, blott tillbakaträngd inom sig sjelf, hopklämd af förhållandena. Derför öfvervann hon snart det yttre, snart sagdt fysiska obehaget, för tillfredsställelsen, att i sällskap med andra, lika tänkande, hopsamla en skörd af tankar, hvilka skulle hjälpa dem att sjelfva komma till klarhet i en dem på lifvet gående fråga. Broderns godmodiga gäckeri, hans missnöje, sqvallret, tadlet, hånet vaggade så oförmärkt förbi henne. Hon hade förut icke lagt på sinnet, att man talade om hennes släta klädningar. Hon sörjde icke heller nu öfver skämtet och speorden.

För henne, likasom för många, hade qvinnofrågan blifvit en lifsfråga. I det nya, skarpa dagsljus, hvilket inströmmade i hennes hittills skumma själslif, såg hon hvad hon verkat och gjort till sitt tjuguaåttonde år, hvartill hon använt sina krafter.

Hade hon en enda qväll känt sig trött af arbete? Hade hon en enda natt smakat den ljufliga sömn ett ansträngande, väl fullgjordt arbete medför?

Knappast. Möjligen då hon skött en sjuk, men det var sällan, ett par gånger under året.

Stadens få ståndspersoner krusade beständigt mot hennes erbjudna tjänst. Husmödrarna voro generade att i tider af sjukdom och ångestfull oro hafva en främmande person omkring sig. De gjorde ursäkter öfver skrynkliga lakan, ostädade byrålådor, de sjukes retlighet, grumligt kaffe och otillfredsställande tvättkommoder. De tyckte sig ej kunna hafva endast en rätt till middagen eller undvara förmiddagskaffet, ehuru barnen hade skarlakansfeber eller svärmor låg i tyfus. „Man hade ju en främmande i huset“. De erkände hennes skicklighet, hennes lätta hand och tysta tålighet, men de voro förlägna att se ett „bättre fruntimmer“, ja, ett fruntimmer som ansågs vara lärdt, förrätta hvad madam Puustinen eller brandvaktens hustru brukade göra. Dessutom kunde man ej betala henne, och presenter voro svåra att hitta på.

— Betala du hellre några mark åt madam Puustinen, mor, — sade pappa, som generade sig för att visa sig i nattrock för ett fruntimmer som sades läsa latin. — Fanken, man täcks ju knapt ta' fram pipan, när den der madonnan är här.

Lina insåg snart, att de bildade icke voro angelägna om hennes tjänster. Det afkylde och afskräckte henne. Bland de fattiga, der hon helst velat verka, såg brodern henne icke gerna. Han sade visserligen: — gudbevars, gör hur du vill.

— Men blef hon borta öfver natten hos någon sjuk eller åtföljde hon honom till någon fattig patient, så hette det i missnöjd ton: — det tje-
nar till ingenting att du uttröttar dig och hemför smitta. Sådant folk äro vana att sköta sig sjelfva.

Hon kunde icke känna sig tillfredsställd efter en dag, tillbragt med att sy kläder åt sig sjelf, sköta om sina blommor eller läsa utan mål. De enda tillfällen, vid hvilka hon kände sig arbeta för andra, var då hon sydde eller stickade åt brodern, men det var endast tidtals. Dessutom ville Kristina göra det mesta, såsom hon var van sedan fordom, förrän Lina var fullvuxen.

Lina föraktade ingalunda hemsysslorna, men hon kunde icke tro, att hon hade tillräcklig verksamhet uti att torka dammet i förmaket och broderns rum, hålla sina egna kläder i ordning, sköta blommorna och hvarje år sy ett halft dussin skjortor åt brodern.

Hon var af naturen stilla, men oförtrutet verksam, ordentlig, nära nog till pedanteri. Med oro öfverraskade hon sig sjelf på senare tid allt of-
tare med småaktigt och tidsödande petande i småsaker. Det kändes, som om hon höll på att långsamt nedglida i småaktighet, maklighet och goda dagar.

Hon visste, att Gud nedlagt hos henne en stilla, men brinnande håg till läkarekallet, och att hon på denna plats skulle kunna arbeta med jubel. Allt som rörde människokroppen intresse-

rade henne. De långträdigaste sjukdomsbeskrifningar kunde icke trötta henne.

Nu blygdes hon öfver sin privilegierade lättja. Att vara frisk, vid fulla krafter och knapt någonsin arbeta, verkligen arbeta! Denna tanke hade börjat förfära henne.

Då brodern denna eftermiddag gått in till sig, uppsteg hon med ovanlig häftighet och gick till sitt arbete. Skyndsamt stoppade hon en packe fina servietter, hvilka till Kristinas stora grämlse tagit skada på en ny mangel.

Klockan half sex gick hon till mötet, och strax derpå for doktor Felix till Rasila.

Det var en kall Aprileftermiddag med snö i luften, skarp blåst och sönderslitna, grå skyar irrande omkring på himmelen. Den friska vårluften var det enda, som gaf förhoppningar på framtiden. Hjulspåren glänste af fruset snöslag. För hvarje gång hästhofvarne trampade deri, hördes ett muntert, knastrande ljud.

Rasila var en liten lägenhet, egentligen endast en villa, ungefär en mil från staden, och egdes sedan många år tillbaka af fyra gamla systrar. Doktor Felix var deras husläkare, men hans hjälp hade hittills endast anlitats i bref eller vid besök i staden; han hade aldrig varit på stället. Det var därför han, ihågkommande samtalet med systern, såg sig omkring med en viss tillfredsställelse, då åkdonet stannade framför porten.

— Gud vare lof, här får man då hvilat ut

bland de gamla goda kvinnorna, utan att behöfva frukta hvarken emancipationsidéer eller vanvårdade barn och oordentliga hus.

Han gick upp till gården.

En liten grårappad byggning med snedvuxen trappa, en till hälften odlad, till hälften igenvuxen trädgård, förfallna uthus med gapande dörrar och fönsterluckor.

Inne i förstugan en stark lukt af kaffe och katt. I köksdörren ett litet rundt titthål.

Medan doktorn aftog öfverplaggen, hördes spring och fjesk der inne. Titthålet var ett enda öga. Han mottogs ändtligen af fröken Axelina, den äldsta, en femtioårig gumma i grått halfylle, med någon svårighet att röra sig och ett stelt, magert ansigte under en liten svart, trekantig silkesduk.

Strax efter henne inkom fröken Agatha, der efter fröken Adolffina och sist fröken Augusta, den yngsta, hon, som dagen förut varit inne med bud hos doktorn. Alla voro klädda i grått halfylle, och svarta förkläden, vaxdukskragar och manschetter. Alla talade halfhögt och alla talade på en gång.

Doktor Felix, som alltid hade skyndsamt, spatserade af och an i den otrefliga salen med nakna, grå väggar, gråmåladt golf och en egenomlig, unken luft.

Han hade något mulnat sedan ankomsten.

— Hvarför sade icke fröken att barnet var

farligt sjukt? — afbröt han kort fröken Augustas saktliga beskrifningar.

— Herre Gud, så doktorn kan tala! Hur kunde jag upphäfva mig att bedöma om flickan var farligt sjuk? Doktorn såg dessutom så lugn ut . . .

— Jag hade ju icke sett barnet.

— Jag tänkte . . . jag trodde, att doktorn förstod bäst om det var farligt eller icke.

Dörren till angränsande rum öppnades och en liten förgråten fru utträdde. Tre gossar mellan sju och tre år höllo henne i klädningen. De hade nedkippade skor och strumpor; förklädena voro profkartor på hvad de ätit till middagen.

— Vår bror-dotter, — presenterade fröken Axelina.

— Så godt som fosterdotter, — fortsatte fröken Agatha.

— Hon bor fortfarande hemma hos oss, emedan hennes man är sjökaptan, — upplyste fröken Adolfina.

Den stackars modern försökte tala, men kunde det ej. Hon räckte läkaren sin hand och brast i gråt.

Alla fyra fastrarna suckade djupt.

— Kan jag icke få se barnet? — sporde doktor Felix något otåligt.

— Ack! Jag tror, — snyftade modern, — det . . . är visst för sent.

Doktor Felix uppsköt dörren och inträdde i

ett rum, hvars oordning och instängda, tunga luft kommo honom att rynka ögonbrynén. Samma slitna grå målning, samma nakna väggar, som i salen. Fastklistrade dubbelfönster, utan tecken till att kunna öppnas. Ett par illa hophäddade sängar med mörka täcken; på alla stolar leksaker, brödbitar, barnkläder, skor och medikamentflaskor. I den mörkaste vrån en vagger, der kudarnes och lakanens snygghet lemnade mycket öfrigt att önska. Bland dessa ett barn, något öfver ett år gammalt, hvars utseende genast sade doktorn, att han kommit för sent.

Han sköt undan en kam och ett par strumpor från en stol och satte sig, tagande en af de små brännheta händerna i sina.

Närmast honom stod modern med ansigtet gömdt i näsduken. Rundt omkring i en halfcirkel de fyra fastrarna.

— Vi väntade doktorn först senare . . . jag ämnade byta torrt på flickan, — ursäktade sig den gråtande modern.

— Hon har säkert blifvit förkyld, — suckade faster Axelina.

— Jag vet icke, — ljöd det från moderns näsduk. — Hon har alltid varit klen. Jag ansträngde mig före hennes födelse . . .

— Läkaren i Wasa förklarade ju, att det var emedan du lyftade ensam en hel fårkropp vid höstslagten, — suckade å nyo faster Axelina.

— Det var då vi hade den odugliga köks-Mina, — fortsatte faster Agatha.

— Tjenstfolket är också så odugligt nu för tiden — ifylde faster Adolfinna.

Modern hade tagit barnet i sina armar och fortsatte sin berättelse under strömmande tårar: — jag har alltid varit så mån om henne. På hela första året var hon knappast ute; någon gång i varmt väder med flor för ansigtet. Aldrig har hon fått annat än mjölk och hvetemjölsvålning, och baden har jag haft bra varma. Varmt klädd har hon varit, ofta med dubbla ylleskjortor, och varmt har jag hållit i barnkammaren. Och ändå —

Rösten stockades af tårar.

— Nå? Och nu var ni ändtligen klok nog att föra ut henne? — afbröt doktor Felix, hvars uppsyn allt mera mörknat.

— Klok? — hennes förgråtna ögon blickade med långsam förvåning på läkaren. — Nej, det var inte min mening, men det var så vackert väder förra veckan, och fastrarna tyckte, att jag kunde föra ut henne. Det var grant solsken, men blåsten var kall och isen har nu så länge hållit på att gå.

— Var hon länge ute?

— Ja . . . nej, jag mins ej riktigt. Sköterskan gick ut med henne, ty jag var hela förmiddagen och lade på stocken nere i mangelstugan.

— Vår husa är så oduglig, — suckade faster Axelina i en parentes.

— Vi kunna ej ens få våra servietter manglade, om vi icke sjelfva äro med, — bifogade Agatha.

— Bättre att lemna servietterna omanglade och sjelf se till barnet, — yttrade doktor Felix kärft. — Har ni alltid lika varmt här inne?

Han kastade en blick på thermometern, som visade 28° C.

— Tycker doktorn här är för varmt? Fastrarna åter säga . . .

Ett krampanfall förvred i det samma barnets ansigte. Modern stödde dess hufvud med en kudde och blickade under bitter gråt på de knutna händerna med de små blå naglarne.

— Hemta is! — befalde doktor Felix kort.

Han uppsteg och begynte gå af och an i rummet.

Alla fyra fröknarna gingo ut.

— Barnen få icke vara inne, — fortfor läkaren, i det han snafvade öfver den minste gossen, som satt på golfvet, sugande på sina allt annat än rena tummar.

— Söta barn, gå'n ut, efter doktorn befaller det, — bad modern sakta mellan snyftningar.

Tummarne togos ur munnen och egaren började gallskrika.

Doktor Felix sköt honom utan krus ut i salen och stängde dörren.

— Jag vill bli här, — sade den äldste gossen och trängde sig närmare modern.

— Jag med, — gret hans bror med båda händerna fasthållande hennes klädning.

— Söta gossar, gören doktorn till viljes, — hviskade modern. — Varen snälla helst denna enda gång.

Doktor Felix, som icke brukade hafva tålmod öfrigt för envisa barn, tog dem utan att säga ett ord vid handen och ledde ut dem.

Han vände sig till modern.

— Här är knappast något att göra. Ert barn har en ovanligt klen konstitution, hvilken er uppfostran har gjort i högsta grad ömtålig.

— Hvad fattas henne? — stammade modern i högsta ångest. — Diktorn tror således . . . ?

— Kan jag få en svamp?

Doktor Felix öppnade tvättkommoden. Han fann ett handfat med orent vatten, för öfrigt ett upplag af nyttjade kläder och barnkängor, men ingenting mer.

I det samma inträdde fröken Axelina.

Han upprepade sin begäran för henne, hvarför hon åter lemnade rummet, medtagande handfatet.

Diktorn gick fram till den förkrossade modern.

— Vi kunna icke mera åstadkomma någon

förbättring, — sade han så mildt hans sträfva röst tillät. — Ert barn lider af kastningar åt hjer- nan och här kan intet göras. Skulle jag kommit tidigare, kunde det hafva varit en möjlighet att rädda henne.

Nu inkommo åter de fyra fastrarna. Axelina bar svampen, Agatha handfatet och Adolfinas en tallrik med is. Augusta gick sysslolös som eftertrupp.

Doktor Felix aftorkade ångestsvetten från barnets panna med svampen.

— Vi ha gifvit henne sundhetssalt, — suckade faster Axelina.

— Och thé på lindblommor, — fortfor faster Adolfinas.

— Senapsdeg i nacken, — det hade vi i natt, — mumlade faster Agatha.

— Hvarför gaf fröken mig icke noggrannare beskrifning på sjukdomen, — frågade läkaren tvärt, vänd till fröken Augusta. — Ni sade endast att barnet hade magplågor. Hvarför omnämde ni icke krampryckningarna? Tog hon sig icke om hufvudet redan i går?

— Ack ja! Det har hon gjort flera dagar, — snyftade modern.

— Jag blef så förstummad af doktorsns frågor, — sade fröken Augusta förlägen. — Dok- torn frågar så kort och rakt på saken. Jag för- stod ej riktigt hur jag skulle svara. Och när dok- torn så uttryckligt sade, att ni trodde det var in- genting farligt.

Hon brast i gråt.

Doktor Felix ryckte på axlarna.

— Håll luften frisk här inne, — förordnade han, dragande på sig handsken och tagande sin hatt. — Flera än två personer böra icke vara inne på en gång.

Han bugade sig för den stackars modern, som i stel smärta besvarade hans helsning.

— Det gör mig ondt, att jag ej kan ingifva er något hopp, — yttrade han vänligt. — Kan ingen annan biträda er vid skötseln? Ni tyckes icke hafva krafter att bortgifva, och ert närvarande tillstånd tål dessutom hvarken kroppsanssträngning eller sinnesrörelse.

De fyra fastrarna följde honom ut.

— Henriette har alltid varit så öm om sina barn, — suckade fröken Axelina. — Och ändå skulle detta slag falla öfver henne.

— Hon har lefvat endast för dem och sitt hushåll, — instämde fröken Agatha.

— Jag gissade nog att det skulle så gå, — mumlade Adolfinas med näsduken för ögonen. — I förra veckan drömde jag att min hörntand lossnade.

— Vi ha nyttjat allt upptänkligt, — sade fröken Augusta. — Men när det är bestämdt att blifva död, så blir det.

Alla fyra suckade djupt.

De större barnen bultade gråtande på dörren och bådo att få komma till mamma.

— Varen nu snälla, söta gossar, — förmanade faster Augusta mildt framför titthålet. — Ni ska' få jästbrödssmörgås och mjölk, bara ni ä' snälla och tysta.

Gråten och bultningarna fortoro med oförminskad ifver.

Doktor Felix tog afsked.

De fyra gamla systrarna nego och tackade honom ödmjukt för besöket, med förklädssnibben för ögat.

Doktor Felix's ansigte ljusnade ej under hemfärden. Han hade denna vecka skött sju barn under fyra års ålder, hvilka alla till följd af vanvård eller oförnuftig uppfostran icke kunnat motstå en allvarsammare sjukdom.

— Hvetemjölsvälling . . . dubbla yleskjortor och 28° C. i barnkammaren. Mindre är nödvändigt för att göra ett barn ur stånd att fördraga minsta pust. Lägg dertill en beundransvärd osnygghet, och döds kandidaten är färdig.

Hemkommen satte han sig med välbehag vid det väntande thébordet. Duktyget glänste af hvithet, théköket ångade beställsamt, och en blommande ros i sin kruka stod på hörnbordet bakom hans stol.

Lina, som suttit arbetande vid den klart lysande taklampan, hemtade från köket en rykande biffstek och några ägg.

— Det skall smaka godt efter en ruslig resa! — yttrade brodern förnöjd. — Nå, hvad gör Kristina?

— Kristina gick redan för några timmar sedan hemifrån. Hon har bedt att få vara hos sina dotterbarn, så länge deras mor är bortrest. — Måste du fara ut till Rasila ännu någon gång?

— De behöfva mig icke mera. I natt blir det slut. Man kan också icke tänka sig en bättre samling höns, än modern, stackars våp, och de fyra gamla fastrarna. Det förvånar mig, att det arma barnet kunnat uthärda lifvet i halftannat år, med den behandling det fått.

— Hvilken sjukdom?

— Hjernan, hjernan. Klent barn, usel uppfostran i osnygghet, badstugutemperatur och dubbla fylleskjortor. Det var ännu värre än hos fru Karm.

Lina hade upphört att arbeta och serverade brodern under tystnad. Det förvånade honom. Hon brukade gerna göra frågor, flera än han var angelägen att besvara, då han hemkom från sjukbesök.

— Obegripligt, att menniskor vilja lefva i en sådan otrefnad, — fortfor han, skärande sin biffstek. — Jag har ännu aldrig sett en tvättkommod i ett sådant tillstånd. Tvättkommoden är en utmärkt ordningsthermometer. Det första jag gör, när jag kommer i ett hus, är att öppna tvättkommoden. Efter den bedömer jag ordningen i hela huset. Här var det alldeles befängdt. Då jag bad om den enklaste småsak, sprungo de fyra gamla i fötterna på hvarandra, och det oakadt fick jag vänta. Ja, kära Lina, du må för-

svara de gamla jungfrurna hur mycket som helst. Ett är visst: de äro de olidligaste, mest tålmodspröfvande varelser för en läkare.

— Kunna Rasila-fröknarna logik och matematik? — frågade Lina småleende.

— Tror du det hade lärt dem att uppfostra barn och hålla tvättkommoden snygg?

— Kanske skulle det ha lärt dem att tänka.

— Prat. Hvarje förnuftig människa kan förstå, att dubbla yleskjortor och 28° C. måste göra ett barn vekligt.

— Ja, om man kan tänka sig följderna deraf, men det kunna fröknarna på Rasila bestämdt icke. De hafva icke heller kunnat lära sin fosterdotter att tänka.

— Fraser, fraser! — afbröt doktorn otåligt. — Äro vi nu igen inne på den evinnerliga kvinnofrågan? Hur kan du vara så orimlig och tro, att en kvinna nödvändigt behöfver latin och matematik, för att kunna sköta sina barn och sitt hus?

— Jag har ej sagt, att hon utan dessa kunskaper icke kan vara en god husmoder och mor, om hon är snygg af naturen och har ett godt, naturligt förstånd. Jag tror blott, att allt, som utvecklar hennes tankeförmåga, skulle vara henne till oändligt stor hjälp vid vården af hem och barn, ja, i alla lifvets förhållanden.

— Man hör att du kommer från klagodagen, — sade brodern leende. — Nå, var den tal-

rikt besökt? Ledde diskussionerna till något resultat?

— Ungefär femton personer voro tillstädes. Resultatet blef det samma som i Helsingfors.

— Således listor och insamlingar. Lycka till! Begär blott icke bidrag af mig. Lika gerna kastar jag mina penningar i sjön.

Doktor Felix drack ut sitt théglas och ämnade gå in till sig, då Lina kvarhöll honom.

— Jag skulle vilja meddela dig ett beslut, som jag fattat under din frånvaro, — sade hon stilla.

— Mätte det vara beslutet att gifta dig, — skämtade han med en vänlig klapp på hennes öfver arbetet nedböjda hufvud.

Lina fattade hans hand och tryckte den mot sin kind med en hos henne ovanlig häftighet.

— Jag gör dig så ogerna emot, Felix. Du har varit både far och mor för mig. Men jag kan icke annat än följa den maning jag känner inom mig.

— Maningen att gifta dig? — frågade han, allt ännu leende. — Det fägnar mig. Det är hög tid. Du har redan en mängd onyttiga griller.

— De skola tilltaga med åren, om jag ej kommer på min rätta plats, — smålog Lina svagt.

— Din rätta plats är i köket och barnkam-maren. Således har du ändå beslutit att gifta dig? Men med hvem? Hvem har kunnat vara här under min frånvaro?

— Låt oss lemna skämtet, Felix. Här har

icke varit någon, och jag ämnar icke gifta mig. Jag ämnar egna mig åt den sjukvård, det kall, som hittills ansetts vara det minst lämpliga för en bildad qvinna.

Linas röst darrade och hennes ögon sänktes. Färgen vexlade oupphörligt i hennes ansigte, medan hon väntade broderns svar.

Det kom, missnöjdt och förvånadt.

— Du vet, att jag omöjligt kan gilla ett sådant beslut. När har du fattat det?

— I dag. Men det har under åratals grott inom mig, ehuru jag först nu fått mod att göra dig emot. Mins du ännu brevet från min väninna i lappmarken, hvilket för fyra år sedan först bragte mig på dessa tankar? I qväll fick jag åter ett bref, deri samma ämne behandlas.

Hon sköt ett bref till honom och visade på en sida deri.

— ... Tre gånger har jag genomgått det och för hvarje gång har jag sagt till mig sjelf: nästa gång skall jag få mottaga hjälpen ur Linas hand. — Jag skall ej upphöra att bedja dig, att väcka dig. Gud har ej nedlagt hos dig denna böjelse för sjukvård, utan att hafva sin mening dermed. Du skall ännu lära dig inse det. Många skola då välsigna dig, många, hvilka, såsom jag, fått uthärda en främmande, obildad persons råa nyfikenhet och beställsamma ifver, i de ögonblick, då jag haft mest behof af en bildad qvinnas finkänslighet och grannlagenhet.

— Jag kan ej längre stå emot, — började Lina halfhögt. — Jag tror nu på min kallelse. Vore jag icke tjuguuåtta år, så skulle jag börja studera, för att kunna blifva läkare. Men jag är för gammal. Derfor vill jag egna mig åt det enda läkareyrke, som hittills tillåtits qvinnorna, ehuru det vanligen lägges i händerna på obildade sådana.

Doktor Felix slog ifrån sig med handen.

— Romaneska gammal-jungfru idéer! En enda lektion, i sällskap med råa och ohyfsade qvinnor, för en läkare, som roar sig med att bringa dig i förlägenhet, — och du skall vara glad att kunna återvända till mitt stilla hem, till dina små husliga arbeten.

— Jag vet, — sade Lina blek, höjande hufvudet med en fast blick på sin bror, — jag har hört, hur man går till väga vid den inrättning som skall förbereda mig till mitt svåra värf. Men jag tror, att intet i verlden nu mera kan afskräcka mig. Jag har för mycken tro på manlig heder, för att frukta, att någon skall våga kränka min qvinliga värdighet i ord eller handling. Låt mig gå min egen väg. Eller vill du hellre att jag blir ett motstycke till fröknarna på Rasila?

— Du vet, att du aldrig kan blifva det.

— Ja, jag skall icke springa i fötterna på någon, emedan jag är ensam. Jag skall blifva själfvisk, trög och småaktig, om jag ej får ett arbete som motsvarar mitt behof af verksamhet.

Jag kan icke mera uthärda att år för år blott begrafva mitt pund djupare.

Den ovanliga rörelse, hvarmed hon talade, kom henne att darra från hufvud till fot.

Brodern betraktade henne med en suck.

— Det är den oförnuftiga tidsandan som talar i dig. Förr, då ingen kvinnofråga fans, voro flickor, som du, nöjda med sin lott. Det är endast begäret att vilja sjelfva uträtta något, sjelfva verka, som drifver kvinnorna nu för tiden att sträfva till ovanliga sysselsättningar. Fordom nöjde de sig med att blifva, hvad de blefvo, genom sina män, och denna förnöjsamhet och ödmjukhet gjorde dem lyckliga.

— Tror du det? Då räknar du icke alla dem, hvilka endast för att nå denna sällhet att blifva något genom en annan, gifte sig till gränslös olycka och sjelfförnedring. Du glömmet dem, hvilka under väntan på detta enda lefnadsmål blefvo missnöjda, gnatiga, småsinnade. Ack, Felix, ensamheten medför alltid stora frestelser till egoism och inskränkthet. Hindra därför ingen att i tid möta dessa fiender med en nyttig verksamhets vapen.

— Är det mötet för flicklyceet, som mognat ditt beslut?

— I förening med brevet, ja. De behjertansvärda ord der uttalades om kvinnans verksamhet, bragte mig till den insigt, jag länge hyst inom mig såsom aning: att kvinnans verksamhet

ej bör vara så negativ, som den hittills ofta nog varit det.

— Du är då lyceets första elev. Bravo. Det skall således uppfostra barnmorskor och barmhertighetssystrar, utom länsmän och prester?

Lina svarade icke. Hon afdukade bordet och bar ut théköket. Derpå hopsamlade hon sitt arbete och tog sin sykorg.

— God natt, Felix, — sade hon sakta med handen på broderns axel. — Du ser att vi ej kunna förstå hvarandra. Jag kan ej vara sådan du önskar, och mitt lif hos dig kan ej tillfredsställa mig. Jag upprepar därför: låt mig gå min egen väg. Vi behöfva för den skull icke vara skilda mer än ett år. Jag ämnar efter slutad kurs i Helsingfors resa utomlands och sedan återvända hit.

— Du är allt hvad jag önskar, — svarade doktor Felix något kärft, — blott du icke hade dina fördömda sjelfständighetsidéer. Jag hoppas dock att du ännu skall besinna dig.

— Jag har besinnat mig länge nog, — svarade Lina mildt. — God natt, Felix, god natt! Gör det icke svårare för mig att handla mot din önskan.

Doktor Felix vakade ännu någon timme vid sin tyska läkare tidskrift. Då han gick till sängs påminte han sig åter systemens beslut.

— En bra flicka! — sade han halfhögt. — En krona bland flickor! Icke en bland hundra skulle tänka så högsinnadt som hon. Och tusan till goda insigter har hon . . . Slog mig här om

dagen nästan på fingrarna . . . Men att begrafva sig här som . . . Finnas då inga gentlemän mer i världen, då hon får gå ogift? — — — —

Inne hos sig, på sitt rum, satt Lina. Hon fick icke sömn, hon hade ingen ro, vid tanken på sitt beslut. Det uppfylde henne med oro, men äfven med den lugna tillfredsställelse, någonting liknande jubel, sällhet, som följer på ett beslut, taget efter en lång period af oviss tvekan.

Hon bortlade bibeln, efter att instinktmässigt hafva uppsökt och halfhögt genomläst en lofvsalm. Öppnande den ena boken efter den andra, stannade hon slutligen vid sin älskling: Dickens' David Copperfield.

Men hon kunde icke läsa. Tanken på brodern qualde henne. Att han ej kunde förstå hennes längtan efter verksamhet, lika litet som han förstått hennes brinnande kunskapsörst, smärtade henne djupt.

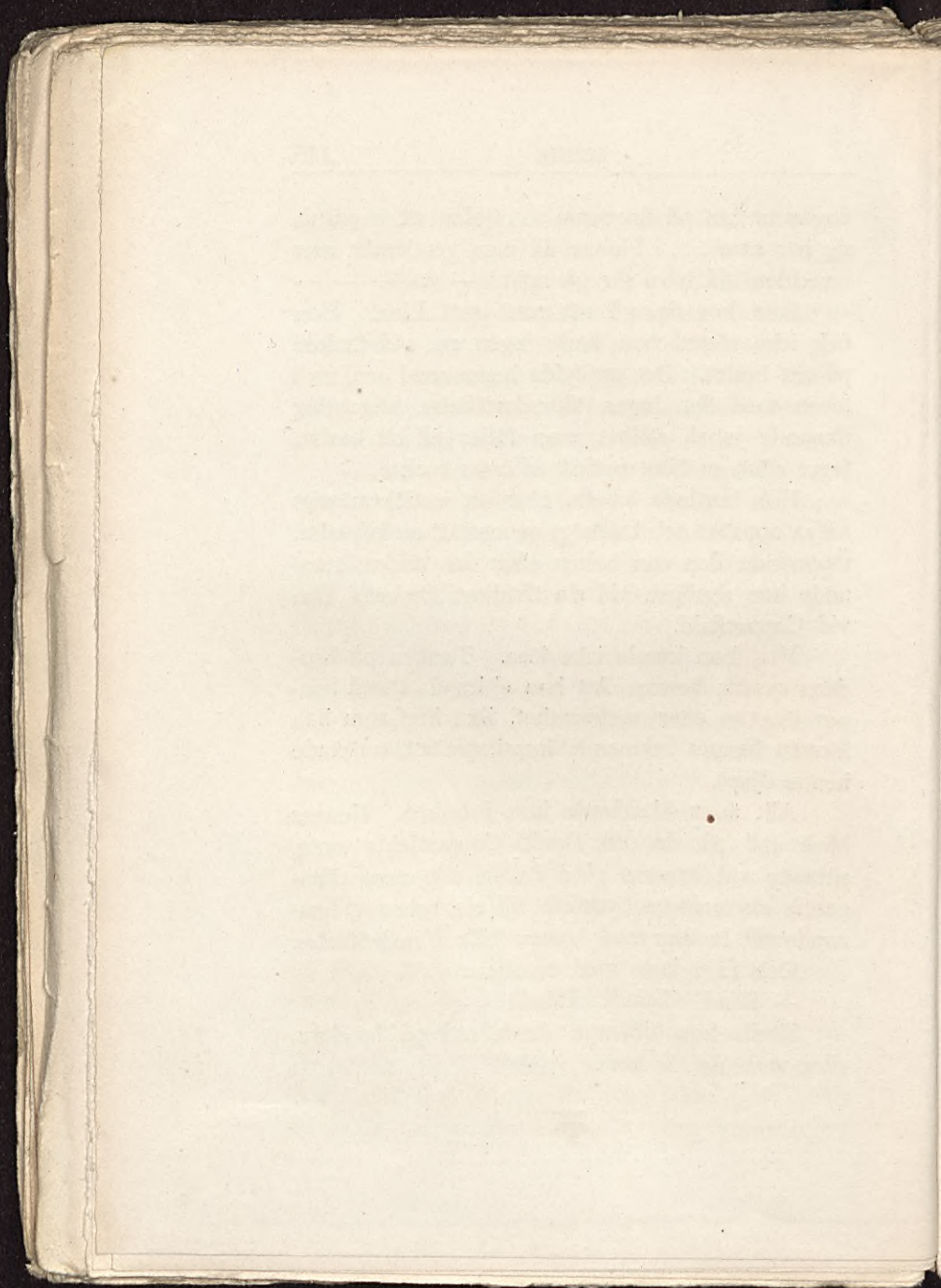
Allt ännu bläddrade hon i boken. Hennes blick föll på de ord David Copperfields tante, sittande vid brasans glöd i den allt mera tilltagande skymningen, yttrade till sin brorson, lyssnande till honom med ögonen fulla af bedröfvelse.

Och Lina läste med en suck:

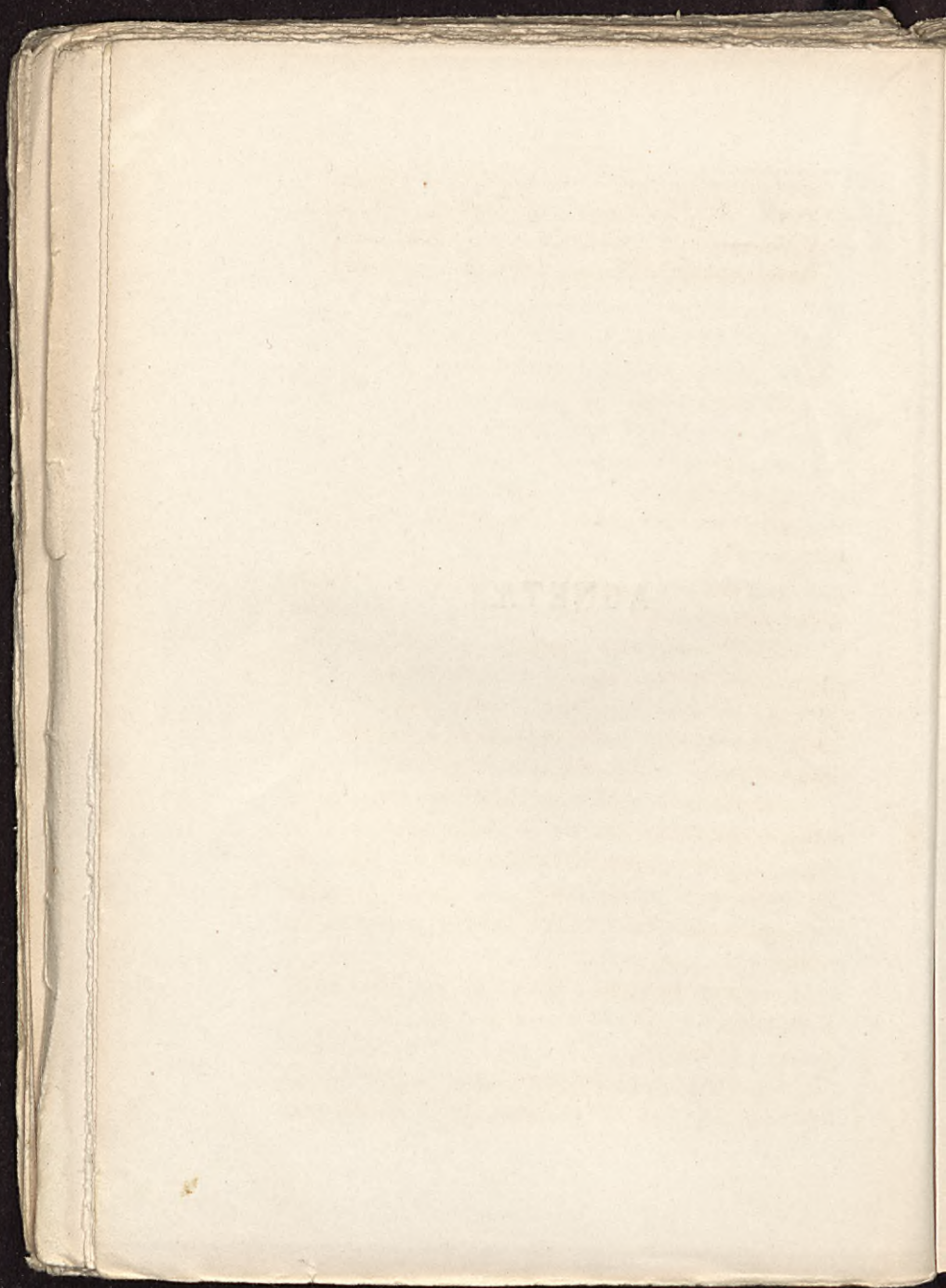
— Blind! Blind! Blind!

Skulle hon tillämpa dessa ord på brodern, eller voro de för henne sjelf?

AGNETA.

Agneta kom upp från simhuset, sval och morgonfrisk.

Klockan hade nyss slagit åtta. Kyrktornens spiror glänste matt i fjerran mellan solröken och de blekröda morgonstrimmorna. Ångbåtarna begynte röra på sig. „Degerö“ ångade ute på viken, „Turholm“ hvisslade retligt gång på gång. Lifvet i den tätt befolkade skärgården utanför Helsingfors var i full verksamhet.

Agneta tog genvägen öfver den uttorkade bäcken, för att hinna se sundet i morgonbelysning. Då hon redan hade kommit lyckligt öfver tre stenar — de voro fem — syntes grannen, den gamle apothekaren från Wainio på motsatta stranden.

— God morgon, fröken Brun! Det var ett godt möte.

— Tvärt om.

— Åh prat, ordspråket gäller endast gamla käringar. — Seså, är ni redan här? Och jag la-

gade mig just till att hjälpa er öfver stenarna. Ja, den ungdomen! Nå, hur står det till med hofrådinnan? Om lusthuset flaggar, ämna vi oss till er till middagen, Valentin och jag.

— Er brorson är hemkommen?

— Han kom i går. Vargen i mig, fröken, jag blir alltid missnöjd, när han kommer hem.

— Era ögon lysa ju af glädje.

— Visst inte, fröken Agneta, visst inte. Ser ni, då jag är ensam, kan jag godt passera för trettiofem år. Jag är jemnårig med er, ty en karl vid trettiofem år är lika gammal som ett fruntimmer vid tjugufem. Då Valentin kommer, blir jag qväst tillbaka till mina sannskyldiga femtiofem . . . Har ni hört, att „Ellida“ åter måste taga nödhamn i går? Valentin hemkom först klockan 10 med en fiskarbåt.

— Är arkitekten nöjd med sin norska resa?

— Naturligtvis är han nöjd. Fyra veckors hvila kan en arkitekt behöfva efter att ha stått hela vintern krokig som en sprättbåge framför ritbrädet. Nästa vecka öfvertager han sitt stora arbete i staden . . . Hur skulle han icke vara nöjd med sin resa? Alla unga finnomaner — (apothekaren sade alltid finnomaner) — resa ju till Norge, då de behöfva rekreation. Norge är modernt bland finnomanerne. Vet ni inte det, ni, den rödaste bland de röda? Ja, fröken Agneta, det är och förblir en styggelse, att ni, ett så klokt fruntimmer, är finnoman.

— Ni har flera gånger sagt, att min fenno-
mani är ingenting jemförd med . . .

Han slog ifrån sig med händerna.

— Jajajaja . . . emancipationen är värre, värre.
För all del, tala inte om henne så bittida på mor-
gonen. Jag går min väg. Om ni vill ha oss till
middagen, så hissa flaggen. Jag ville bjuda er
till Wainio, men Valentin ville hellre till Laine.
Och ni vet, att han har ett sätt att få sin vilja
igenom . . . Det var sant, fröken, snälla Agneta
. . . I förtroende sagdt, är er salladsås vederstygg-
lig. Hvem i herrans namn gör nu mera sallad-
sås utan olja? Jag litar på att ni ställer det der
till rätta. Ödmjukaste!

Agneta var åter ensam.

Smala hjulspår mellan tofsar af högt, strävt
gräs visade vägen. Kungsljus och prestkragar,
ängsnejlikor och pyrola frodades och yfdes i den
bördiga löfjorden; hon hade lemnat bakom sig
Laines steniga tall-udde och inkommit på Wai-
nios område. Långa, matta dyningar från ång-
båtarne slogo mot stranden, som doldes af den
täta ungsbogen.

En kraftig, saltbemängd hafsluft kom i långa,
jemna andedrag genom skogen . . . Ah! Der låg
sundet. Så friskt, så solbelyst! Vågorna gingo
redan höga och glittrade hvita i det starka sol-
ljuset.

Agneta stod länge stilla.

— En illusion! — sade hon sakta. — En

illusion som bleknat. Gud vare lofvad, — jag kände intet vid underrättelsen om hans hemkomst. Det var en illusion.

Hon hade sagt så i två år. De hade gjort hvarandras bekantskap i Paris, der hon vistades några månader för att utbilda sig i språk. Han hade varit der på ett kort besök. De hade åtföljts på resan till Tyskland, det egentliga målet för hans arkitektoniska studieresa.

Hon hade lidit af hemlängtan, och hans öppna, lifliga sätt, hans manliga beskydd på resan hade värmt henne. Då de skildes, — han med en kraftig, finsk handtryckning och ett gladt „helsa hem“ — tyckte hon plötsligt, att hon förlorat någonting der ute i det bullrande, sorlande verldslifvet.

Vid hemkomsten blef hon erbjuden att tillbringa sommaren hos hofrådinnan Strömmer, för att läsa med döttrarna. Laine, hofrådinnans villa, låg på egendomen Wainios mark, och hon visste att denna egdes af hans farbror.

Men sommaren, af hvilken hon väntat, hon visste ej sjelf hvad, svek henne.

Han vistades utomlands och hemkom först på hösten. De möttes stundom under vinterns lopp: på gatan, på Suomalainen Seura, på finska teatern. Men det var så olika mot derborta. Hon kunde lugnt villfara hofrådinnans önskan att flickorna äfven i sommar finge åtnjuta hennes undervisning. De korta, flygtiga mötena hade tydligt sagt henne: det är en illusion.

Hon upprepade det nu, lugnt, med saknad. En ljuf behaglig saknad, som mera liknade en angenäm känsla, än ett obehag.

Det var så mycket, som fylde hennes lif. Den lärarinneplats hon erhållit vintern efter sin hemkomst från Paris. Det stränga, regelbundna skollifvet, i förening med tidens stora frågor, hvilka klappade på hos henne, gånge hon litet tid öfrigt för personliga sorger. Hon hade icke heller vågat benämna detta en sorg. Hon visste ju, hon hade sett från första ögonblicket, att hennes känslor voro grundade på en illusion. Det var ljust att känna beundran och ömhet. Det var i och för sig en lycka, att kunna erfara dessa re-
nande, upplyftande känslor.

Småflickorna Junia och Julia — i dagligt tal Juni och Juli — sutto redan vid sina kaffekoppar och hofrådinnan vid sitt Hufvudstadsblad, då Agneta inträdde till frukosten.

— Min kära flicka, att du går upp så tidigt för att simma! Det kan aldrig vara bra. Du blir solbränd.

— Wainio-herrn har skickat en tio skålpunds gädda, — anmälde husan Lovisa i dörren.

— Han och hans brorson skulle komma till middagen, om vi hissa flaggen, — anmärkte Agneta.

Lusthusflaggen tjenade sedan gammalt till telegraf mellan de båda grannfamiljerna.

— I dag? — sade hofrådinnan bekymrad.

— Är brorsonen hemkommen? Månne Mina har någonting hemma?

— Mina har buljong och en gris à-la-daube, — underrättade Lovisa, husets faktotum.

— Helsa då, att herrarne äro välkomna.

— Wainio-herrn beklagade sig öfver vår saldsås, — smålog Agneta.

— Kors, hvad sade han om den?

— Att vi böra tillreda den med olja.

— Ja, Mina är så envis, när det gäller någonting nytt. Det var lyckligt, att jag fick veta det före middagen. Det är på modet, att herrar fästa sig vid maten. — Jag hade bref från Maj. Hon roar sig af hjertans lust i Stockholm och längtar alls icke hem. Hon kommer först senare på sommaren. Till dess har du således endast småflickorna, men de behöfva icke läsa, om du blott talar franska med dem de bestämde timmarne. Med flickors läsning är det icke viktigt.

— På vår klass skola vi i höst börja med geografi, — knotade Juli.

— Ja, hvad gör man sedan med sin lärdom? — sade Juni, stoppande i sin lilla påse, hvad som någon gång varit i mammas säck. — Inte behöfver man den annorstädes än i skolan.

— Det är det enda jag har emot tyska skolan, — sade mamma och fylde flickornas koppar på nytt. — Annars är hon riktigt comme il faut. Maj har sina finaste bekantskaper derifrån.

— Vi hade en utfärd med ångbåt, — ro-

pade Juli. — Alldeles såsom för stora menniskor, mamma. Flickorna voro så fina, fina: två af mina klasskamrater hade så mycket atlas på sina klädningar, att de voro nästan som af siden.

— Man sörjer nu för tiden så mycket för barnens nöjen, — sade hofrådinnan. — Men det är ledsamt, att de börjat med finskan, också i tyska skolan.

— Usch ja, den förskräckliga finskan! — ropade Juni och Juli.

— Maj läste aldrig, — anmärkte modern, — och hon kom ändå lyckligt igenom. Du blir så röd, kära Agneta, men ser du, jag hör ingalunda till något parti, jag tycker blott det är förspild tid att plåga Helsingforsbarn med finska. Gosarne lära nu mera behöfva det till sina examina, men om flickorna på sin höjd kunna litet köksfinska, är det allt hvad de behöfva. — Men hvar är Lars? Den odräglige pojken håller säkert till i Wainio-smedjan, såsom han brukar.

— Tante borde verkligen låta honom egna sig åt någonting praktiskt.

— Kära du, jag kan ju icke tillåta honom blifva handtverkare, såsom han sjelf önskar? Emellertid måste jag i dag fråga arkitekten, om han som vanligt vill vara så god och läsa med Lars. Han har naturligtvis åter vilkor. Det är en älskvärd karl, arkitekten . . . Ack, denna gruffiga värme! Sådana här heta dagar äro pröfvande för en person med min korpulens.

— Tante skulle nyttja vidare sommarklädningsar.

— Nej, nej, då blir jag bortskämd till vintern. Bättre att tåla litet under sommaren. Småflickorna få ingalunda bortlägga sina snörlif. Ni äro i de värsta åren, då kroppen måste formas. I dag få ni följa med mig till sömmerskan. Vi komma hem tretiden med Turholm. Innan dess komma nog icke herrarne. Men se nu till, min snälla flicka, att Mina gör såsen med olja. Du har ett så godt sätt med den envisa menniskan.

Laine, hofrådinnans villa, var lik de flesta ute i Helsingfors skär. Verandor med grå lärftsgardiner. En hel mängd små rum med kokett uppfästade gardiner af brokigt cretonne. Hvita möbler med öfvertåg i rummets färger. I salen ett stort bord med tidningar: Dagbladet, Hufvudstadsbladet, Nya Pressen, Ny Illustrerad Tidning, Hemvännen, Bazaren och Gartenlaube, — för novellernas skull, — sade mamma. — En liten ångbåtsbrygga. Inne i viken ett undanskymdt simhus. Åt sjösidan ett soltält, der man, då det blef svalare mot qvällen, kikade på ångbåtarne. Man kunde ofta igenkänna bekanta och nicka åt dem. På förmiddagen lefde man på tidningarna. De utgjorde en lämplig spis mellan frukosten och förmiddagskaffet, middagen och eftermiddagskaffet.

„Turholm“, „Degerö“ och „Ellida“ anlöpte bryggan. Man kunde, när man behagade, fara

in för att göra uppköp eller höra Konnogardet spela i Brunnsparken.

Villan hade blott ett enda fel: det tschudiska namnet. En exentrisk gammal herre, hvilken före apothekaren egt Wainio och Laine, hade gifvit dem deras namn. Hvarje gång hofrådinnan och apothekaren träffades, talade de vanligtvis om namnförändringar, men ännu hade de icke kunnat öfverenskomma om några passande namn.

Kort före middagen satt Agneta på „norra verandan“ och genomläste för andra gången ett bref, hvilket anländt qvällen förut från hennes syster, gift sedan åtta år med en mindre egenomsegare i Österbotten.

— — — „Min äldsta flicka är nu sju år. Hur skall jag uppfostra henne? Och hvartill? — „Låt henne läsa så litet som möjligt och lär henne blott koka mat, sy och sticka“, — säger min man. Men du vet, att han och jag haft samma åsigter endast ett år, förlofningstiden. — Öfver allt jäsa nya åsigter om flickors uppfostran. Hvilka bör jag följa? Jag ville gifva min dotter en uppfostran, som skulle kunna utmynna äfven annorstädes än i äktenskapet. Riktat jag hennes uppfostran uteslutande mot detta mål, skall hon så att säga tvingas att gifta sig. Och detta äktenskap, hur det sliter, rycker på hvarje nerv, hvarje känsla! Ve dem, hvilka ingå deruti, utan att hafva pröfvat halten och styrkan af sin kärlek. Han måste vara af starkt, godt material, som tål att slita. —

Samma åsigter endast ett år.

Agneta påminde sig systemens ord kort före hennes bröllop.

— Han sade i dag, att kärleken bringar allt inom honom till klarhet. Det är så äfven med mig, och det märkvärdigaste, Agneta, är, att vi beständigt tänka lika i nästan alla frågor.

Agneta smålog med en bitter tår i ögat vid denna hågkomst. Nu visste hon hur det varit. De hade ju aldrig vidrört allvarliga frågor. Han diskuterade aldrig med fruntimmer, sade han, och hon, — ja, hon uttalade sig sällan med bestämdhet inför honom. Hon var ung och älskande och ville så gerna behaga honom.

Sedan kom tiden, fattigdomen, de många barnen — ett hvarje år . . . Och den bittraste, för en renhjertad, älskande hustru mest förnedrande erfarenheten slet ständigt på bandet mellan dem. Nu fasthöllos de sista svaga trådarna af barnens små händer.

Agneta genomgick i tankarna å nyo allt detta och hennes hjerta sammanpressades, såsom alltid, då hon tänkte på systemen. Systemens öde kastade en skugga öfver hela hennes lif, öfver hvarje oskyldig glädje, hvarje hopp. Hon längtade att få vara i systemens närhet, trösta och hjälpa henne. Men dennas fattigdom . . . Och hon visste, att hennes svåger endast ogerna såg henne hos dem. Han hyste ständigt misstanken, att hon i hemlighet „satte upp hans hustru mot honom“.

Agneta och hennes syster tillhörde en gammal prestslägt. Deras far var en skarpt tänkande, finkänslig och sluten man. Modern, mild och sjuklig, utsade sällan ett strängt ord eller en befallning, men kärleken till henne blef dock snart ett mäktigt band på döttrarna. Den äldre blef vek och mild som modern. Agneta ärfde sin fars karakter. Den äldre systemen gifte sig tidigt, men Agneta fick mottaga moderns omsorger om hushållet, då hon slutade skolan.

Hon gick så lugn och lycklig under sitt arbete i hemmet, mottagande och besvarande föräldrarnas ömhet. Mellan dem rådde ett sällsynt godt förhållande, och dottern kunde med oblandad vördnad älska dem begge. Ehuru fadern i teori icke gillade en boklig uppfostran för qvinnan, utvecklade han likväl med kärlekens inkonsequens dotterns smak för literatur. Då han kort före sin död begynte utgifva en mindre, andlig tidskrift på finska språket, upptäckte han, att dottern med stor lätthet och klarhet uttryckte sig skriftligen. Denna upptäckt på en gång oroade och glädde honom. Han hade i sin ungdom trott sig kallad att blifva skriftställare och såg nu med rörelse sina anlag gå igen hos dottern. Hans död omintetgjorde dock alla planer för hennes framtid, om han ens hunnit uppgöra några sådana.

Agneta var då nitton år. Hon beslöt att blifva lärarinna och ingick vid pedagogieklassen i Helsingfors.

Redan under första året dog modern.

Dittills hade Agneta med den första ungdomens omedvetenhet tänkt öfver olyckor och missförhållanden i lifvet. Men under den gemensamma sorgen efter föräldrarnas död kunde systern icke längre dölja sin olycka för henne. Hon hade varit ett slags hemligt ideal för Agneta. Då hon nu fann, att systern, tvärt emot hennes förmodan, icke var lycklig, då hon upptäckte, att hennes ideal fått fläckar under den dagliga sammanvaron med en man, som hon kunde hvarken älska eller högakta, — då ryckte lifvet ett steg närmare Agneta, och hon kände sig plötsligt stå ansigte mot ansigte dermed.

Vid denna tid gjorde hon bekantskap med en kusin, som redigerade ett landsortsblad och var en ifrig anhängare af de nyare åsigterna om kvinnans ställning i samhället och hemmet. En varm vänskap uppstod mellan honom, hans fint bildade, älskvärda hustru och Agneta. Hon mottog af dem många intryck, hvilka hennes tänkande, begrundande karakter i något omskapad form tillagnade sig. Då hon under ferierna vistades hos dem, fick hon äfven biträda kusinen vid hans arbete för tidningen. Han uppmuntrade lifligt hennes skriftställartalent och bjöd henne arbete då hon slutat sin kurs. Emellertid upphörde han, innan Agneta var färdig, med sin tidning, och flyttade till hufvudstaden, såsom medarbetare i ett större blad.

Agneta arbetade därför som lärarinna och lyckades äfven erhålla ett litet stipendium för att i Paris idka språkstudier. Hon var nöjd med sin sysselsättning, som lindrade saknaden efter systemen. Kusinen gaf henne stundom arbete. Det var hennes högtidsstunder. Likväl ville hon icke lyssna till hans förslag att lemna lärarinnebanan. Ett ytligare publicistarbete skulle icke tillfredsställa henne och till någonting allvarligare visste hon sig ännu icke vara mogen.

Umgänget med kusinen, den intelligenta krets, med hvilken hon genom hans familj blef införlifvad, utvecklade henne.

Sorgen öfver systemen var ett bittert, renande läkemedel, som höll hennes sinne friskt från egoismens kräfte. Den ljufva illusion som bemäktigat sig henne midt under intryckena från verldslifvet derute, vågade hon icke kalla sorg. Hon hade sett sorgen i ansigtet och visste hur han såg ut.

Denna soliga, ensliga middagsstund sade hon till sig sjelf, att hon redan snart skulle nå den ståndpunkt, „då man upphör att tänka på sin egen lycka“.

Hon stödde hufvudet i handen.

Vattnet slog sakta och sömnigt af och an mellan vassen och stenarne. Det surrade doft i rosenhäcken, hvilken med stor möda blifvit anlagd längs vägen till simhuset. Inne på „östra verandan“ gick Lovisa och dukade middagsbordet.

Klockan slog half tre.

— God dag, fröken Brun! — sade arkitekten nedanför trappan.

Han hade aftagit hatten och betraktade henne leende, stödd mot sin stora ljusa en-tout-cas.

Agneta steg hastigt upp. Hon blef blek och hennes andedrägt hämmades som af fruktan. Skulle hon då aldrig, aldrig kunna värja sig för det starka intrycket af hans personliga älskvardhet?

Han steg uppför trappan.

— Jag har disputerat med farbror i två timmar och flyr nu hit. Men vi ha naturligtvis farbror genast här.

Han helsade på henne med en handtryckning och sitt vinnande, strålande leende.

— Välkommen tillbaka!

— Tack. Det är präktigt att åter vara hemma. Men Norge är ett intressant land, i synnerhet för oss finnar. Jag höll upp detta yttrande som en röd flagg för farbror, som dyrkar Sverge och icke kan tåla Norge. Ni måste omvända honom från hans svekomani, fröken.

Han talade varmt och skämtsamt — det var hans sätt med alla.

Agneta betraktade honom.

Han var oförändrad och likväl förändrad, utvecklad. Växten hade blifvit väl kraftig, hyn väderbiten. Blicken var manligare, bestämdare. Men i det ljusa, öppna ansigtet stredo såsom förr

en sangvinikers fängslande liflighet och öppenhet om platsen.

— Farbror har besynnerligt vrånga åsichter om den nationela rörelsen. Jag hoppas verkligen på ert inflytande. På envisa personer verkar qvinnans inflytande säkrast. Droppen och stenen, ni vet.

— Er farbror tycker mest om att skämta med fruntimmer.

Valentin skrattade.

— Det är hans sätt. Har ni icke märkt det? Han är så originel, så ungdomlig, så varm-hjertad, att man blir yngre i hans närhet.

Agneta uppfattade knapt hans ord. För hvarje nytt tonfall i den på en gång djupa och veka rösten frågade hon sig sjelf: — lefver min illusion? Är hon icke död?

— Farbror har efter min hemkomst endast sjungit ert lof, — fortfor Valentin upprymd. — Ni måste vara beredd på att han förälskar sig i er.

— Åh, — sade hon ofrivilligt, — qvinnor sådana som jag, blifva icke älskade . . .

Men hon bäfvade i det samma inför hans blick.

— Hur sade ni? — frågade han förvånad.

— Hur kan ni veta . . . Tvärt om . . .

Han afbröt sig under plötslig förvirring.

— Jag längtar att höra om er norska resa, — yttrade Agneta med fattning.

Han kastade sig hastigt öfver sin resa, fjor-

darne, Modum, det norska folket, veto-frågan. Hennes ord hade kvarlemnade en förvirring, hvilken han skyndade att aflägsna, ehuru han derunder ofrivilligt granskade henne.

Det var sant. Hennes ansigte var icke af dem, hvilka tjusa männen. Det var någonting kyligt i de tankfulla, mörkblå ögonen, pannans hvälfnig utvisade viljekraft. Profilen var kanske något sträng, rodnaden öfver det fina, smala ansigtet för matt. Håret visade i mjuka, blåsvarta vågor det lilla, vackert formade hufvudets linier.

Han mottog intrycket af godhet och högsinhet, men han erfor derjemte, att ingen man skulle finna behag i den fasthet hennes väsen uttryckte.

Han hade henne i otydligt minne från sin utländska resa. Deras möte hade varit angenämt, men nya intryck . . . en strålande österrikiska . . . hade hastigt utplånat henne ur hans hågkomst. Då de åter möttes i hemlandet, hade endast hans goda minne räddat honom från att icke igenkänna henne.

Nu fann han det besynnerligt. Hon hade icke ett ansigte som man glömmet.

Deras samtal hade lemnat Norge och återvänt till Finland: han höll sig i allmänhet icke länge vid samma ämne.

Ändtligen kom apothekaren.

— Nå, du milde Gud, fröken Agneta, talar ni åter finska? Ja, ja, Finland är så förändradt. Fortgår det i samma riktning, ser jag ingen an-

nan utväg, än att flytta öfver till Sverge. Skulle jag inte nännas? Nännas? Hvarför skulle jag icke nännas fara min väg och lemna Finlands lik att slitas mellan ryssar och finnomaner? . . . Mjukaste tjenare, fru granne.

Hofrådinnan klättrade upp för den branta vägen ledd af Lovisa. Hon bar en åtsittande lång sommarkappa med tungt garnityr.

— Det är en olycka, att sommaröfverplagg åter blifvit moderna. En tid kunde man visa sig på gatan endast i en tunn fichu. Och nu förgås man. — Det är riktigt roligt att se arkitekten. Frisk och glad som alltid!

Man gick till matsalen.

Juni och Juli voro med vid middagen, klädda i tätt åtsittande satinetteklädningar, knäpta baktill, hvilka gåfvo deras magra gestalter utseende af hårdt stoppade och stramt tillsnörda dockkroppar.

Också Lars smög sig till sin plats bredvid Agneta. Mellan dem rådde en hemlig vänskap, å hans sida förrådd genom ständiga presenter af käppar och nystbottnar, ty Lars hade en passion för slöjd. Unge herrar hade sällan något att säga Agneta. Men gamla ungarlar, barn och tjenstefolk egnade henne vanligtvis sin tillgifvenhet. Äfven hofrådinnans Lovisa tolererade tigande den extra städning Agneta förorsakade, genom att hvarje söndagsmorgon läsa med några fattiga barn uppe på sitt rum, — och detta var den högsta aktning Lovisa kunde gifva en medmänniska.

— Ungdomen växer, — sade Valentin och slog Lars på axeln. — Men fröken Maj är icke hemma.

— Hon är i Stockholm med sin faster. Flickan var riktigt medtagen efter sista terminen. Dessutom tog hon timmar i musik och franska, och läste sig fram i vår. Hon ville äfven lära sig filet-guipure för en af lärarinnorna i handarbetskolan. Det har blifvit så modernt. — Visserligen hade hon kunnat läsa sig fram nästa år, men det är för tråkigt att hålla okonfirmerade flickor hemma. Man kan icke föra ut dem, och naturligtvis vilja de icke sitta hemma.

— Låt ungdomen roa sig, — sade apothekaren. — Ja ja, fröken Agneta, också ni blir ung en gång och gifter er vid femtio år med en tjuguarung. Det blir ert straff.

— Var så god och smaka på salladsåsen, herr apothekare. Jag har sjelf gjort den.

— Ser man på, att fröken . . . Jag måste komplimentera er. För öfrigt har jag haft idel förargelse i dag. Först hushållerskan med sina påståenden, att folket äter värre än Egyptens gräshoppor. Så Valentin med sin språkfråga . . .

— Du började, farbror.

— . . . Och det allra förargligaste är, att jag var färdig att gifva honom rätt. Gud vet, ingen kan purra mig såsom han. Nå ja, och nu slår jag vad, att fröken Agneta innan qvällen är slut kommer att förarga mig med sin sjelfständighet.

Ni öppnar redan munnen! För all del, förderfva icke min middag! — ropade apothekaren och höll för öronen.

Kaffebrickan fördes ut i soltältet.

Hofrådinnan begynte hemta sig efter värmen och disputerade länge med apothekaren om det var „Storfursten“ eller „Konstantin“ som syntes vid horisonten.

Småflickorna spelade croquet på gården. De uppknäpte i smyg ett par knappar, nu när mamma ej såg dem. Klädningarna voro rysligt trånga efter middagen.

Lars var försvunnen. Han hade verkligen varit på morgonen i smedjan och återvände nu till sin nyssförvärfvade vän, smeden.

Hofrådinnan beklagade sig öfver honom, öfver svårigheten att uppfostra gossar.

— Lars säger mig ofta rent ut: — det der förstår inte mamma. — Och han har ju rätt. Jag, såsom fruntimmer, förstår mig icke på gossar.

Apothekaren blef ond och for ut emot pojkar i allmänhet. De voro odjur, slynglar, på dem bet ingenting annat än käppen. Hvarför läste inte Lars? Fordom gingo alla gossar den lärda vägen.

Valentin tog varmt Lars' försvar: Han hyste, likt många det praktiska arbetets män, en viss afvoghet mot de lärda skolorna. Lars borde få följa sin böjelse. Nu för tiden kunde man vara bildad utan att ha tagit studentexamen . . . Han

berättade så angenämt om förhållanden utomlands, inflätade så många små anekdoter, att hofrådinnan blef förtjust och glömde hvad hon samma morgon så bestämdt yttrat om sonens framtid.

Agneta anmärkte, att ingenting talade mera för en förändring i qvinnans uppfostran, än det nu rådande skefva förhållandet mellan mödrar och söner.

Valentin inföll, att moderns sedliga och moraliska makt öfver sonen var det viktigaste elementet i hans uppfostran. För att ernå denna, behöfdes inga yttre förändringar.

— Men modern får dock icke hela sitt lif vara ett outveckladt väsen, — sade Agneta och hennes allvarsamma ögon vände sig spörjande mot honom.

— Du talar som Ibsen, — sade hofrådinnan stött. — Jag kan icke med Ibsen. Jag lät öfvertala mig af Agneta att gå upp en afton och se „Nora“ på finska teatern. Jag riktigt skämdes. Att vara gift åtta år, ha tre barn och sedan rymma sin kos. Det är en vacker moral! Usch, nog var hon en sådan en, att . . .!

Valentin gjorde några hastiga slag kring platsen. Han kunde egentligen icke lida att diskutera mera kontemplativa ämnen med fruntimmer.

— Ja, — yttrade han något otåligt, — Ibsen är icke min man. Hans Nora gör på mig ett pinsamt intryck. Så illa bestämdt är det dock icke med oss.

— Tala inte om det förbannade stycket, — ropade apothekaren och för upp som en raket. — Det är en skam att läsa det, skam att se det, skam att tala om det. Det går en liklukt genom hela pjesen.

Han snöt sig med buller och brak, gående häftigt fram och åter, så att sanden yrde om honom.

— Hon narrade äfven mig till det fördömda draghålet, Arkadia, — han pekade med tummen öfver axeln på Agneta. — Der fick jag min långvariga katharr. Lyckligtvis förstod jag icke er rotvälska, men quintessensen begrep jag och skafade mig boken dagen derpå. Hvad gjorde jag, fröken Agneta? Kom jag inte till er och grälade duktigt upp er?

— Det gjorde ni. Men författaren vill ju visa följderna . . .

— Jag håller med farbror deruti, att . . .

— Tig, tig! Afbryt mig inte. Hade hon inte lockat mig dit upp? Bara för att få mig bland finnomanerne . . . nånånånå, inte afbryta mig! Stycket är fullt af osedlighet, omoraliskhet, otukt, oblyghet, af allting dåligt, som börjas på o, att censuren borde tussas på finnomanerne. Men sådana äro de. Sådana äro ni, Valentin . . . nånånånå, afbryt mig inte! Sådan är andan hos er. Lös. Sjelfsvåldig. Egenmäktig. Ingenting du-ger. Allt skall nedrifvas. Men hvem bygger upp det? Hvem räddar vraket, när ryssarne komma?

Jo, då springa finnomanerne, de springa, säger jag. Och tacka Gud, om Bottniska viken grundar in till dess, att de kunna springa till fots till Sverge.

Lovisa kom in med friskt vatten och apelsiner.

Apothekaren frustade som en hvalfisk, torkade sig om hufvudet med näsduken och bad kort om ett glas vatten.

— Den förskräckliga språkfrågan! — sade hofrådinnan, röd i ansigtet. — Agneta, kanske skalar du apelsiner åt herrarne.

— Nej, — sade apothekaren hetsigt, — Nej, jag vill inte ha några. Fröken Agneta har förargat mig, så att jag blir sjuk. Hvarför skrattar ni inte? Skratta, säger jag! Ni tänker ändå inom er: — fan till löjlig gubbe . . . Ja, seså, skratta nu!

— Jag ville snarare gråta. Det är som stode ni, de gamla, på ena sidan Bottniska viken och vi på den andra sidan. Och ingen hör hvad den andra ropar i den mörka hafstjockan.

Han tryckte plötsligt hennes hand, som hvilade på hans knä.

Klara tårar stodo i hans ögon.

Valentin stod med korslagda armar tankfull bakom farbroderns stol. Han fann att hennes mun uttryckte en hög grad af finkänslighet och godhet.

Då herrarne gått, sade hofrådinnan halft missnöjd: — ja, jag är inte rätt nöjd med hvad jag

lofvade arkitekten angående Lars. Men herre Gud, när han talar och bevisar och småler, kan man ju ej annat än låta udda vara jemt.

Då Agneta kom upp på sitt vindsrum, öfverfölls hon åter af samma fruktan, som på förmiddagen. Endast några timmar, och hennes illusion hade uppstått från de döda. Och han skulle aldrig . . . Nej, aldrig! —

På Wainio hade farbror och brorson ett af sina vanliga aftonsamtal. Brorsonen låg i fönstret med en cigarr. Apothekaren gick omkring i en stickad ylletröja, hvars ärmar voro för korta; han hade förälskat sig i den, sedan många år tillbaka. Hans rörelser voro bullersamma som alltid: han skulle aldrig kunnat hålla sig stilla, om det gäلت hans lif.

Med sitt röda ansigte och sina tjocka, hvita mustascher liknade han en gammal militär. Men ordningen på hans apothek, den korta tid han haft att beställa dermed, hade ingalunda varit militärisk. Derom hade hans provisorer kunnat berätta åtskilligt om de velat. Likt mången rik mans son, visste han i sin ungdom icke hvad han ville blifva. Medan han funderade, medförde sysslolösheten till honom en hjertesorg. Vid arbete var han ej van. Flera år runno som sand mellan hans fingrar. Ändtligen beslöt han sig för att läsa och taga de erforderliga examina, så att han efter faderns död kunde öfvertaga apotheket. Men idealismen och hjertesorgen passade icke i

hop med apothekets angelägenheter. Han lemnade därför alltsammans och blef jordbrukare, d. v. s. en skylt för inspektorens och hushållerskans goda vilja och behag.

Vid denna tid lemnades brorsonen, fader- och moderlös, i hans händer. Han skulle uträtta hvad farbrodern lemnat ogjordt. Dennes grämselse, då gossen slog in på den praktiska banan, var utan gränser. Det oakadt tilltog hans kärlek till den liflige, ljuslockige gossen år för år. De upphörde att vara farbror och brorson: de blefvo vänner. Han började att åter genomleva sin ungdom, men på annat sätt. I bokskåpet låg ännu „Daisy Burns“ och miss Kavanaghs „kärlekshistorier“, såsom en påminnelse om forna tider. Men han lefde nu mera ett annat lif: en annans lif.

Valentin kände redan som en häftig, sjelfsvåldig gosse sin makt öfver farbrodern. Han skröt stundom för andra pojkar, att han fick allt hvad han ville, men piskade strax derpå upp dem, om de frågade honom om arfvet. Farbroderns förtroende och ädelmod rörde honom och utöfvade ett stort inflytande vid hans uppfostran.

Som yngling hade han haft sin romantiska period, möjligen påverkad af reminiscenser från farbroderns ungdomtid. Han fick dock en kraftig öfversköljning, då föremålet för hans tillbedjan valde att blifva stjuvmor för en rik enklings åtta barn, framför att vänta på honom. Han hade vid den tiden slutat sin polytekniska kurs

och följde — till fabroderens stora grämelse — i vredesmod en äldre kamrat till Ryssland, för att arbeta på dennes byrå.

Då han återkom, hade ett omslag försiggått med honom. Det plötsliga ombytet af förhållanden hade framkallat hans kritik och bortfört romantiken som en barnsjukdom. Aflägsnad från farbroderens inflytande utvecklade han sig hastigt i den sunda, uteslutande praktiska riktning, som var grundtonen i hans karakter. Det ryska elementet, umgänget i vidare kretsar, hade icke varit utan sitt inflytande på honom: det hade borttagit en stor del af hans lättrogenhet, — måhända löst något på hans sedlighetsbegrepp — och i hög grad ökat den liflighet och lätthet, den älskvardhet i umgänget, som var honom medfödd.

Farbrodern var rörd och förtjust.

Frånvaron hade emellertid mognat nya åsikter hos Valentin. Med hela ifvern hos en liflig, hittills olika tänkande natur, slöt han sig vid hemkomsten till det nationela partiet.

Detta var nära att vålla en allvarsam brytning mellan farbror och brorson. De kraftigaste beslut att aldrig sins emellan vidröra den brännande frågan, blefvo ständigt brutna. Tiden, saknaden under brorsonens långa utrikesvistelse vande dock farbrodern långsamt och småningom vid brorsonens åsikter, och deras vänskap förblef obruten.

I qväll blef deras samtal icke långt. Valen-

tin ville ännu göra utkastet till en uppsats för „Teollisuuslehti“, angående vissa iakttagelser i byggnadsväg, dem han gjort i Norge. Han älskade egentligen icke att uttrycka sig annorlunda än mundtligt, men då ett ämne intresserade honom, lyckades han vanligen finna en lättläst, angenäm stil för sina tankar.

I sitt utkast berörde han äfven punkter, hvilka han omnämnt under samtalet med Agneta, och drog sig dervid till minnes hennes yttranden.

— Qvinnor, sådana som jag, blifva icke älskade.

Han tyckte icke om axiomer och motsägelser. Man hade brytt honom för en af hans kusiner borta i Österbotten. Men hon sade lugnt: — du och jag, käre kusin, vi kunna aldrig förälska oss i hvarandra. — Hvarför icke? — frågade han retad. Han var den tiden mycket ung och fruktade att yttrandet innebar någon ringaktning mot hans ålder. — Nej, — svarade hon, skakande på hufvudet, — icke ens om vi bodde ensamma tillsammans på en öde ö. — Låt oss försöka! — utbrast han. — Låt oss fara till en obodd ö. — Hon skakade blott på hufvudet, men från den stunden var han dödligt förälskad i henne.

Det var länge sedan och hade varat blott en sommar i Österbotten. Men han påminde sig det ofrivilligt i qväll.

Sedan dess . . . Ja, då isen en gång är bruten — —

— Jag skulle vilja, — yttrade Valentin följande morgon, — ställa till en utfärd. Vi bjuda familjen på Laine, farbror, och äta middag på någon af Wainio-holmarne, t. ex. den, närmast Degerö-kanalen.

— Skall du bjuda fruntimmer att se ryska soldater simma i kanalen? Der simma alltid ryska soldater.

— Prat, farbror!

— Ja, tala sjelf med mamsell. Jag betackar mig.

Valentins röst ljöd snart i hushållskammaren, afbruten af mamsells sötsura tonfall.

— Du låter henne topprida dig, farbror, — sade han harmsen, då han återvände.

Farbrodern trampade oroligt omkring.

— Min käre gosse, — qvinnorna hafva makten öfver oss, antingen vi vilja det, eller icke. Vargen i mig, var jag ej i min ungdom en stor qvinnohatare, af sorg, ser du, — af sorg. Derför fick jag mamsell till ett ris på min ålderdom. Fan så kinkigt att handtera de der qvinnorna, ser du. Man kan ju inte slå dem eller köra ut dem.

Valentin gick sjelf öfver till Laine med bjudningen. Mamsell bakade piråger, gick omkring i tofflor och snäste, att hon icke hade någon att skicka. Men hon ångrade strax sin ohöflighet och tillade med ett blidt ögonkast, att arkitekten ingalunda skulle besvära sig. Stallgossen kunde

få gå. Hon begynte redan sträcka vapen inför Valentin, såsom alla hans farbrors hushållerskor gjort före henne.

Han gick dock sjelf till Laine.

Hofrådinnan krusade emot. De voro så många och skulle förorsaka besvär.

Egentligen tyckte hon icke om utfärder, de voro så besvärliga.

Men mot Valentins öfvertalning strandade till och med hennes motvilja.

— Man skulle icke kunna neka honom sina ögon, — förklarade hon för Agneta, — då han står och ser på en och småler.

Småflickorna utsläptes från sitt franska bete och svängde sig jublande om med Agneta. Lars sprang in i sitt rum och tjarade med glad ifver sina höga stöflar. Han hade längtat att få göra detta experiment och hoppades, att mamma der ute i den friska luften icke skulle känna lukten. Till sin stora sorg fick han dock icke sätta upp seglen, såsom han hade hoppats. Hofrådinnan vågade icke segla med honom som styrman.

Hafsluften flägtade en angenäm svalka under tallarne på holmen. Valentin var vid ett strålande lynne, efter att ha genomdrifvit färden. Det minsta motstånd brukade egga upp honom.

Lars stälde sig att meta. Juni och Juli plockade smultron och hoppade omkring på ett ben. De hade sett piråger, varma piråger inom en ser-viette på ett porslinsfat i korgen.

— Om nu Maj vore här! — suckade hofrädinnan från sin dyna.

Men Lars och småflickorna lyckönskade sig i tysthet till motsatsen. När Maj var hemma, fingo de icke göra annat än springa ärenden.

— Fröken Agneta är värdinna i dag, — sade apothekaren, som gick och smälde i backarne efter ormar. — Hofrädinnan får inte besväras, hon är min gäst, och Valentin duger inte.

Valentin satt i mörkblå sjömansskjorta, barhufvad och varm efter rodden, och berättade för Agneta om en kapprodd i Tyskland.

— Det låter nästan för naturligt att höra arkitekten tala finska, — anmärkte hofrädinnan. — Ja, det är ett språk, som jag aldrig har kunnat lära mig.

— Alla hafva icke fallenhet för språk, — svarade Valentin allvarsamt.

— Jag hade en gång en finsk flicka i min tjänst, — fortfor hofrädinnan. — Hon var så dum, att jag aldrig kan glömma henne. Hon förstod aldrig ett ord af hvad man sade henne, bara stirrade, och gjorde sedan allt i hop orätt. Lovisa var då redan hos mig, men hon kom och sade upp, „om den der finntossan skulle bli kvar“.

— Kanske fru hofrädinnau skulle stirra på ryssarne, om ni plötsligt komme till Ryssland och fick höra endast ryska.

— Bevare mig, ryska? Jag förstår icke ett ord ryska!

Apothekaren började rycka på sig. Orden „Ryssland och ryska“ verkade på honom såsom åsynen af kräkpulver.

— Nå, fröken Agneta, skola vi ej få kaffe? — frågade han otåligt. — När man landstiger vid egen strand, har man fördelen af att få tända eld — till och med på skogen, om man vill.

Röken hvirflade snart mellan stenarne vid stranden, klar och ljusblå, såsom alltid, då han matas med kådiga enqvistar, torr vasse och prasslande löf. Småflickorna gingo barfota i vattenbrynet och kikade efter snäckor. Kyrkklockorna i staden ringde qualmigt och tungt i den starka värmen.

Apothekaren drack tre koppar kaffe, men klandrade likväl smaken.

— Hur mycket kaffe tog ni?

— En thésked till hvarje kopp, — skrattade Agneta.

— Två, min fröken. Man kan konjugera franska, men inte koka kaffe.

— Apothekaren måste finna kaffet på Laine mycket dåligt, — yttrade hofrådinnan, beredd att till blods försvara franska språket. — Jag tager aldrig mer än en thésked kaffe till hvarje kopp.

— Nånånånå, fru granne! Naturligtvis är det godt. Präktigt. Makalöst. — Har fröken redan undersökt matkorgarne? Hvad få vi till middag?

— Jag säger inte.

— Jaså. Valentin, läs nu för oss artikeln om våra finska landsortstidningar, som fans i gårdagens Nya Pressen.

— Jag läser ej det bladet farbror. Kan icke taga i det utan tång.

— Vargen i mig, gosse . . . Hör nu fru hof-rådinna, kan man inte bli rosentopprasande. Jaså, det är naturligtvis endast Kaiku och de andra skandaltidningarna, som duga.

Agneta hade i tysthet framtagit koltången, hvilken mamsell omtänksamt nedlagt bredvid thé-köket.

— Var så god! — sade hon, knep om tidningen med tången och bjöd henne åt Valentin.

— Vänta, vänta! — skrek apothekaren. — Ni sotar ned min tidning.

Valentin reste sig skrattande och mottog bladet.

Apothekaren kunde knapt sitta stilla af förnøjelse. Han smälde med käppen i marken och klappade sig på knäna, hvarje gång uttrycken „skandalpressen“, „partihat“, „trångbröstad patriotism“, m. m. d. förekommo.

— Der har du det, Valentin! Det kan ej skada att få höra sanningen. En präktig karl. Skarpt hufvud. Förstår att ge på . . . Jaha, just så! Alldeles som jag skulle skrivit det.

Brorsonen såg på sin klocka.

— Ännu två spalter, och klockan är ett. Vi måste äta en tidig middag. Elden har slocknat.

Jag hinner icke fortsätta. Fröken Agneta behöver mig såsom kockspojke.

— Aha! Det tog för nära. Kände du igen er, hvasa?

— Nej, men jag fruktade att somna före middagen.

Hofrådinnan berömde med sötsur min pirågerna. Småflickorna vände upp och ned på divisorn, d. v. s. ströskeden, när de sockrade sina smultron. Lars bredde oförmärkt smör på begge sidorna af brödet. Apothekaren åt kräftor, med servietten knuten kring halsen. Valentin låg i gräset bredvid den rykande potatisgrytan och förklarade, att han aldrig ätit en så förtjusande middag.

Apothekaren påbjöd allmän middagssofning. Valentin kunde dock icke länge uthärda farbroderns högljudda sömn, utan begaf sig till de öfriga. Finnande endast hofrådinnan i sötaste middagshvila ströfvade han genom hela holmen för att söka ungdomen.

Ändtligen upptäckte han slupen, glidande med slappa segel ute på fjärden för en knapt märkbar vind.

Han sköt ut båten och hade snart upphunnit slupen.

Lars helsade honom med en stolt svängning på mössan, belåten öfver att få visa sin skicklighet men missnöjd att icke längre vara ensam herre på täppan.

Småflickorna skötte hvar sitt skot. Agneta lyftade på seglet och nickade åt den nye passageraren.

— Vi segla egentligen utan mammas lof, — underrättade den lilla allvarsamma Juni. — Men tante Agneta lofvar tala om det för mamma, då hon vaknar.

— Godt att veta, — skämtade Valentin.

Agneta satt midt emot honom. Hon såg så lugn och god ut. Hennes sätt mot barnen var mildt och gladt tillika. Lars tycktes vara friare i hennes sällskap. De hade varit i fullt samtal före hans ankomst och återtogo snart sin gissningslek med rönnblad: de uttryckta bladen voro vokaler, de qvarlemnade konsonanter. På hvilket namn hade man tänkt?

De ströko nu tätt förbi kanalen. Öfver denna kunde de se träden vid Tammelund stå som väldiga gröna buketter orörliga i eftermiddagslugnet. Den smala viken var ett stort stycke skiftande grått siden med ränder af solsken. „Turholm“ lade plaskande till vid Hertönäs. I vassen paddlade en ekstock, från hvars trubbiga för metspön stucko ut som spröten.

— Tag till åarne, Lars, — sade Agneta. — Vi måste hem att koka kaffet.

— Vårdinnesorger! — skrattade Valentin.

— De äro icke främmande för mig, — log hon tillbaka.

Seende barnens ögon med en stum bön fä-

stade på sig, började hon till deras förtjusning berätta, hvad de aldrig tröttnade att höra: om sitt lif i prestgården och sina första missöden i hushållet.

Hur hon och Vall-Greta skulle flytta ett bakbord, fullradadt med gäsande bullar, närmare ugnen, och fälde hela baket i golfvet. Hur hennes far funnit en knappnål i osten och bannat henne därför. Hur hon glömt mjölkammardörren öppen och på morgonen funnit katten, mätt och belåten framför de härjade mjölkfaten.

För Lars' räkning inflätades äfven berättelser om hästar och drängar.

Valentin satt med seglet mellan sig och henne, sedan de vändt hemåt. Han lyssnade nästan lika intresserad som barnen. Han hade ej kunnat föreställa sig, att hon, så intagande enkelt, utan att ett ögonblick blifva affekterad, skulle kunna sänka sig till barnens och den otymplige gossens ståndpunkt. —

Vid eftermiddagskaffet kände hofrådinnan plötsligt en olidlig tjärlukt. Den olycklige Lars blef blodröd. Han satt strax bakom modern och det varma solskenet förrådde oblidkeligt hans syndiga stöflar. Men Agneta bad för honom och Valentin skrattade så hjertligt åt hela saken, att hofrådinnan förlät sin son med en suck öfver hans plebejiska njutningar.

Valentin var snart midt uppe i arbete. Han hade erhållit uppsigten öfver ett större bygnads-

företag i staden och inreste hvarje morgon med ångbåt. Middagstiden återvände han och senare gick han vanligen öfver till Laine för att ge Lars en lektion.

Den bullrande, dammiga staden blef honom allt odrägligare. Hans bekanta voro bortresta. Kamraterne hade, liksom han, fullt upp att göra. De hunno blott nicka åt hvarandra på gatan eller vexla några ord i en vattenbutik om hettan och sina arbeten. Han begynte lefva, först då han satt på „Degerö“ mellan läkare, tjänstemän och possessionater, den vanliga publiken på de små ångbåtarne kring Helsingfors.

Då han blef ledig från Lars, hade hofrådinnan kaffet i ordning på verandan, och Agneta hemkom vanligen den tiden från sin spatserfärd med småflickorna. Han fick till vana att dröja, ibland flera timmar. Farbrodern kom för att söka honom och de stannade begge till sent på qvällen.

Valentin blef allt mera hemmastadd och fann sig oändligen väl af detta umgänge.

— Man behöfver verkligen stundom litet familjelif, — förklarade han för farbrodern.

Lars smög sig ofta in för att höra arkitekten berätta om de tyska slöjdskolorna och småflickornas ögon stodo runda af intresse, då han beskref för dem om Nürnbergdockorna.

Han satt vanligtvis i midten, talade och gestikulerade med papyrossen i hand. Sedan kunde han springa upp och utropa: — en sådan sol-

nedgång! Få vi icke dricka thé i trädgården? Jag skall bära ut théköket.

Och hofrådinnan täflade vid dylika tillfällen med Lovisa i att se smickrad och brydd ut.

Juni och Juli bådo honom utan fruktan att komma och spela croquet, och Lars hade täljt honom en spatserkäpp, med hans initialer på kryckan.

Han bad äfven att få följa Agneta ut i skogen, uppsökte henne i trädgården eller rodde för henne. Han började känna ett behof att se de själfulla mörkblå ögonen ljusna, medan han talade, och han sade sig, att han glömt hur sympatisk hon var. Derjemte erfor han en behaglig hvila i hennes sällskap, ehuru de sällan voro tyta. Hon var så naturlig och allvarsam, att ingen „flirtation“ kom i fråga.

Det obundna naturlifvet efter arbetet och dammet i staden, de långa sommaraftnarna, stillheten i skogen, doften från höet, allt bidrog att göra hans längtan ut till Laine allt starkare, medan han vandrade omkring vid sitt bygge.

— Jag tror du slår i denna värme, — yttrade en arkitekt, som stod bredbent med cigarren mellan tänderna i en vattenbutik. — Du dricker så mycket limonad.

Valentin ryckte skrattande på axlarna. Icke ens denne spefågal skulle kunna beskylla honom för kurtis, om han sett honom tillsammans med Agneta.

Hon hade frågat, om han icke ämnade ofentliggöra några skildringar från sin resa. Han hade skrattat deråt. Men följande dag hade han med sig en annotationsbok och erkände leende, att han gjort utkastet till en artikel för Valvoja. Derefter sökte han oftare hennes sällskap, för att få läsa hvad han skrivit, för henne.

Agneta sökte vid dylika tillfällen förgäfvets frambesvärja sin kritik; hon var ju icke utan vana att bedöma litteratur. Men här var det henne omöjligt. Hans röst, hans ögon, hvilka vädjade till henne, distraherade och förvirrade henne. Hon märkte med förfäran, att hon småningom gaf efter för något, hvilket hon nyss trott sig stark nog att motstå. Efter deras första möte visste hon, att hon för sin egen skull borde afsäga sig hans sällskap, men hon insåg sjelf med förskräckelse hur litet hon bemödade sig derom.

Systemens bref kommo under denna tid allt oftare. Hon var icke frisk och gaf därför mer än vanligt vika för sin hopplöshet och förtviflan.

— — — — Skulle jag blott från början hafva insett, att en hustru bör hafva inflytande på sin man. Men jag trodde det endast var min pligt att blindt lyda, blindt underkasta mig. Nu är det för sent att gent emot honom åberopa mig på min rätt såsom menniska och qvinna. Jag har underkastat mig, tills endast trasorna af min karakter återstå. Jag har inga krafter att resa mig. Och han är så van vid min underkastelse,

att han ej mera kan mottaga något intryck från mig. — — —

Agneta led dubbelt af dessa bref, emedan hon samtidigt måste kämpa mot sitt eget hjerta.

— Qvinnor, sådana som jag, blifva icke älskade, — tänkte hon stundom. — Vi äro för slutna, för kyliga, vi kunna icke behaga. Jag kan åtminstone få ega hans vänskap, njuta af hans sällskap.

Ja, hans vänskap. Han märkte icke sjelf, hur ofta han använde uttrycken: — detta är naturligtvis endast för er. — Jag skulle ej vilja erkänna det för andra än för er.

Hon blef tystare, mer tillbakadragen. Om morgnarne, då Juni och Juli tuggade på sin franska, kände hon med fruktan, att ett drömlif började få makt öfver henne, och hon sträfvade att lösgöra sig.

— Tante Agneta har aldrig förr varit så lustig och snäll, erkände småflickorna, hvilka annars voro behäftade med kronisk latmask.

Och under det hon om morgonen grubblade öfver tröst för systemen, tänkte på de vanhelgande missbruken af äktenskapet, såg hon på aftonen in i ett lifligt, älskvärdt ansigte och hörde en klangfull, musikalisk röst säga: — ja, det var sant, fröken Agneta. Jag hade någonting att säga er angående vårt sista samtal. Våra samtal gifva mig alltid något att tänka på. —

Agneta mottog åter ett bref från systemen.

— — — Dag för dag blir min väg mindre klar. Ju mer barnen uppväxa, desto oftare förekomma konflikter mellan honom och mig. Ibland tänker jag på skilsmessa. Ack, sex barn, snart sju, och två toma händer! Det är ingen barnlek! — Jag tycker stundom, att jag kunde bära allt, vore jag blott min mans hustru. Men nu är jag det icke. Jag vet icke ens, huru många som hafva samma rätt till honom, som jag. Det gör, att jag känner mig förnedrad, dragen i smutsen. När jag tänker på mina sju barn, mina oskyldiga barn, hvad de kunna hafva ärfvt af sin far, af sin förbittrade, olyckliga, utsläpade mor, — då skulle jag kunna gråta mig blind — — —

Detta bref gjorde Agneta förtviflad. Hon stängde in sig på sitt rum och skref under bittra tårar till systemn ord af den ömmaste kärlek, af tröst och hopp. Men hon tyckte sig dervid ljuga, ty hon såg ingen ljusning, ingen . . .

Hon spratt häftigt till. Valentins röst ljud tydligt från verandan upp till henne, och hon hörde honom efter de första helsningarna fråga efter henne.

— Hon är på sitt rum, — svarade hof-rådinnans godmodiga stämma. — Jag tror den stackars flickan har hufvudvärk. Hon såg så blek ut.

Agneta ilade till sängen, för att qväfva en hejdlös gråt bland kuddarne.

Gud var barmhertig, som kanske ville be-

spara henne systemens öde. Hon med sin bestämda karakter och sin utpräglade vilja skulle icke kunna uthärda tyranni och förnedring. Hon skulle lida dubbelt, hata och förakta. Och hon hade likväl i sin kortsynthet klagat . . .

Hans ljusa, frimodiga ansigte och det varma solskenet i hans blå ögon stodo plötsligt för henne som en förebråelse, och hon kände som om hvassa knifvar skuro henne i hjertat.

Hon ville nu allvarligt försöka undvika honom. I oron och ängslan för sin egen svaghet begick hon felet att undvika honom för mycket, och han märkte det snart.

Han eftersinnade, hvarom de senast samtalat, men då han ej kunde påminna sig, att han skulle kunnat såra henne, blef han harmsen och gick icke till Laine på några dagar. Han kunde dock ej afhålla sig från att undra hvad hon tänkte om hans uteblifvande. Om . . .? Åh, med sådana der förståndsqvinnor är det ingen fara att umgås.

Han gick åter till Laine, men hon syntes ej till. Var det möjligt . . .? Kamraterne påstodo honom hafva ett eget sätt med fruntimmer. Det var icke underligt, om hvar och en af dem trodde honom vara förälskad i sig.

Det blef honom olidligt. Han började med afsigt välja sådana promenader, der han kunde hoppas att träffa henne.

Skogen på Laine och Wainio var icke stor

och han fann henne snart sittande nära hafsstranden med sin bok. Han kände väl igen den ljusblå klädningen, hvilken så ofta var på. Parasollen slöt som en djup hatt kring det fina, tankfulla ansigtet. Men hon hade fått någonting strängt och sorgset kring munnen — — någonting rörande . . .

Och plötsligt framstormade inom honom orsaken hvarför han sökt henne, framstormade med en sådan häftighet, att han nära nog miste andan.

På samma gång erfor han en känsla af harm mot henne: det var icke första gången han älskade, men han hade alltid varit medveten om att han älskat. Detta hade gått oförmärkt, utan att han egentligen vetat det.

Agneta varseblef honom nästan med förskräckelse.

Hon uppsteg och gick emot honom, sägande med ett småleende, att han borde vara smickrad: hon hade läst första kapitlet af hans uppsats i Valvoja.

Han stod och såg genomträngande på henne.

— Hvarför undviker ni mig, fröken Agneta?

Vid den plötsliga frågan flög en pinsam rodnad öfver hennes ansigte.

— Jag väntar att få höra orsaken.

Hon hade hemtat sig, vågade ej se på honom, men smålog åter.

— Fäst er ej vid en dylik småsak.

— Ja, jag hade bordt förstå, — han talade

i afbrutna satser, djerft och hänslyst. — Ni såg hvad jag var på väg att blifva och ni, med er kalla pligtkänsla, ansåg er i tid böra gifva mig en vink om det onyttiga deruti. Ja — ty qvinnor sådana som ni kunna ju icke älska . . .

Hon förrådde sig genom en ofrivillig, osäker blick.

Han sänkte plötsligt rösten till en hviskning. Han famlade efter hennes hand, men släppte den åter.

— Är det möjligt . . . är det möjligt . . . ?

Men då kom en stormande, jublande visshet om kärlek och genkärlek.

Han slöt henne i sin famn.

En ensam hackspett knackade i träden ofvanom deras hufvuden. Tallarne susade stilla. Hafvet slog ute mot klipporna i tunga jemna slag.

Agneta drog sig ur hans armar och slog händerna för ansigtet.

— Hvad har jag gjort? Ni öfverraskade, ni skrämde mig . . .

— Förlåt mig! — hviskade han innerligt och sökte qvarhålla henne.

— Nej . . . Nej . . . nej, — sade hon i afbrutna hviskningar. — Låt mig vara. Jag kan icke . . . göra någon lycklig. Jag — — hade bordt afvärja det — i tid. Jag var ju redan van vid det, såsom det var. Och nu — blir det värre, tusen gånger svårare. Gå . . . gå! Ser ni ej, att jag alls icke kan beherska mig?

Hon knäföll på mossan, stödde hufvudet mot den skrofliga trädstammen och brast i en förtviflad gråt.

Men han gick icke. Djupet, häftigheten i hennes känslor grep honom. De ofrivilliga uttrycken: „jag var ju redan van vid det, såsom det var“, „nu blir det tusen gånger svårare“, läto honom ana, att han sökt silfver och funnit guld.

Hans kärlek och hans viljekraft blefvo plötsligt jernstarka. Hennes motstånd endast eggade honom.

Knäfallande bredvid henne, med hennes hufvud vid sin axel, försäkrade han henne i ömma, innerliga hviskningar om sin kärlek. Han hade i hennes närhet känt sig manad till all god, hög och ädel sträfvan.

Med sina läppar mot hennes hviskade han, att intet var så stärkande, så höjande, som kärleken till en ädel qvinna, en ren, sann och högsint qvinna . . .

Och hon gaf sig.

Men hon darrade och var het som i feber. Hon kunde icke se honom i ögonen. Hon kände, som om hon gjort någonting orätt.

— Jag hade bordt undvika dig. Du känner mig ej. Vi hafva många olikheter . . .

Han svarade med att kyssa henne. Den milda parfymen från hennes hår, hennes klädning, beröringen af hennes händer, hennes kyska mun ingaf honom en underbart ljuf, stilla berusning.

Att hon, denna kyliga, reflekterande qvinna, hängaf sig åt honom, rörde honom. Ju starkare hennes förvirring och inre strid var, desto mer bemödade han sig om att vinna henne. Och han hade en allsmäktig hjälp i sin oemotståndliga personliga älskvärdhet.

Solen var i nedgående, och himlen stod blekgul bakom tallskogen. Hafvet afspeglade troget himlens färg och från höjden ofvanom dem kom genom trädens skymning en bred, matt glänsande väg af julimånsken. — Agneta vakade, ända tills morgonrodnaden sken röd mot fönstret i hennes vindsrum. Hvad hade hon gjort? Hon darrade och skälfde. Det var, som hade hon begått en orätt mot systemen. Hur kunde hon, under det hon begret systemens olycka, sjelf känna sig så lycklig? — En iskall fruktan för framtiden lade sig öfver hennes sällhet, stred med hennes jubel, och hon mottog den första dagen såsom hans, med tårar. —

Valentin undvek i qväll det vanliga aftonsamtalet med farbrodern. Han gick rastlöst omkring i sitt rum, smålog, gjorde slut på hela sitt papyrossförråd och kastade sig slutligen i det öppna fönstret.

— Har jag handlat klokt eller dåraktigt? Ja, — jag vet icke. Och likväl —

Han blef rörd, då han tänkte på henne.

Om natten sof han djupt och lugnt: hon hade gjort ett så mildt svalkande intryck. —

De hade öfverenskommit att tills vidare hemlighålla sin förlofning. För Agneta var detta en lättnad, men Valentin hade föreslagit det endast ogerna.

— Du vet, — sade han ömt och dröjande, — att jag icke ännu kan bjuda dig ett hem.

De första dagarne gingo i samma besynnerliga milda rus.

Agneta satt om qvällarne och drömde med öppna ögon i sitt fönster. Från att i två år hafva sagt: — det är en illusion, sade hon nu: — det är verklighet.

Men inom sig kunde hon aldrig rätt tro på sin lycka.

Det nya förhållandet mellan dem förändrade dem båda. Hon blef mildare och tystare. Det låg någonting rörande öfver hela hennes väsen.

Han tycktes för hvarje dag blifva manligare, kraftigare, mer sjelfmedveten. Den ständiga dämaren på deras ömsesidiga förhållande, andras närvaro, gjorde honom blott ifrigare och djerfvare. Han fann till sin förvåning, att den känsla, hvilken i början nästan hade öfverraskat honom, nu begynte växa honom öfver hufvudet.

— Det är som om du beständigt höll emot, — sade han en dag. — Som om du ville hålla en sköld mellan dig och mig.

— Det är icke någon småsak för en qvinna att gifva sig för hela lifvet, — svarade hon sakta.

— Ja, — skämtade han, — du visar det nog. Jag tror, att du blir helt förskräckt då jag blott ser på dig, ehuru vi äro ensamma.

För honom voro alla dessa känslor endast i ett afseende nya: han hade aldrig förr älskat med så mycken högaktning, som nu. I hennes närvaro önskade han kunna utplåna vissa punkter i sitt lif.

Dagarne gingo, gingo.

Sommarluft och hafsvindar. Blå himmel och krusiga vågor på sjön. Sus i skogen och fågelqvitter. Solsken ute och solsken i hjertat.

Det var herligt att lefva.

Hushållerskan på Wainio kände sig vackla i sin gryende böjelse för Valentin. Han hade en talent att föreslå och sätta i gång utfärder, som plågade henne otroligt.

Apothekaren och familjen från Laine väntade honom nu mera ofta med middag på holmen, då vanligtvis Lars med stor förtjusning afhemtade honom med båt från staden.

Hofrådinnan tyckte visserligen inom sig, att „den unge karlen gick nog ofta hos dem“. Men hon var svag för hans älskvärda, glada påhelsing hvarje dag och smickrad af hans täta besök, hans vänlighet mot barnen. Och med Agneta var det då ingen fara. Hon var så allvarsam med herrar.

Apothekaren var vid ett outforskligt lynne. Han befalde ständigt Agneta att sitta bedvid ho-

nom, talade ofta om sin ungdom och for ut mot nutiden.

— Fordom voro menniskorna friska och lyckliga. Födde upp stora barnskaror — min farfar hade 13 stycken — och voro icke ängsliga för det. Om en familj nu för tiden har mer än två barn, ropar man ack och ve öfver de arma, beklagansvärda föräldrarna. Qvinnorna äro sjukliga och sjelfständiga, karlarne äro ynkryggar.

— Och du sjelf farbror, var hardt nära att för en qvinnas skull . . .

— Prat, det hör ej hit.

Han beklagade sig äfven öfver sömnlöshet.

— Tankarna bli så många på ålderdomen. Man måste taga nätterna till hjälp, för att hinna tänka dem.

För Valentin och Agneta räckte de till nu redan.

Efter den första förvirrade sällheten började Agneta förebrå sig sin tystnad. Hon var ju osann mot honom. Huru skulle han lära känna henne, om hon alltjemt teg?

Det oaktadt förstummades hon ofta, då han plötsligt vände sig till henne. Han höll hennes hjerta i sin hand. Hon sade darrande till sig sjelf: — är det möjligt, att kärleken ständigt gör den ene till slaf, den andre till herrskare?

En dag sade han: — det är ändå underbart, att jag skulle stanna vid dig, just vid dig.

— Hvad menar du? — frågade hon hastigt.

— Åh, sade han leende, — jag hade föreställt mig, att det skulle blifva en helt ung flicka, en barnunge, som nyss lemnat barnkammaren. Ett hvitt rosenblad, på hvilket man inskrifver de första tankarna och hvilket man formar efter behag. Och nu har jag fått en liten hustru, som vill hafva sitt ord sagdt — har jag ej rätt?

Hans glada skratt och förtjusta blickar framkallade hennes rodnad och småleende.

Han berättade om sin kusin och den obobodda ön.

— Ditt yttrande, att qvinnor, sådana som du, icke kunna blifva älskade, gjorde, tror jag, att jag förälskade mig i dig på trots.

Om natten gret hon af obestämd fruktan.

Då de nästa gång voro ensamma, erkände hon sin fruktan. Deras bekantskap var så ytlig. Den rätta karakteren visar sig först i det dagliga lifvets pröfvande skärseld.

— Men vi älska ju hvarandra, — invände han leende.

— Jag har tänkt — hon sväfvade på målet — att man kan älska äfven med en kärlek, som icke kan bestå under äktenskapets pröfningar.

— Du har besynnerliga dubier, — sade han långsamt.

Förande sin hand ömt öfver hennes nedböjda hufvud, tillade han: — tro mig, du kan ej bedöma kärlekens natur, allraminst hos oss män. Hos oss är han sammansatt af så många olika

element . . . Och du är en sådan der kristallren, kall bergskälla. Du tager alls icke lidelsen i betraktande.

— Det är icke lidelsen, som är kärlekens starkaste grundval, — anmärkte hon knapt hörbart.

— Ja — — —, — sade han tankfullt, — hvem kan veta . . .? Men — fortfor han leende; tagande hennes hand, — vi inlåta oss i alltför djupsinniga diskussioner. Jag längtar efter litet oförnuft.

Hon fann det i allmänhet svårt att få honom in på allvarliga frågor, hennes lifsfrågor. Men det var icke underligt, — försökte hon lugna sig sjelf. — Han arbetade strängt hela dagen, och de fingo så sällan vara ensamma . . .

Likväl begynte hon småningom tala öppnare, med honom och hennes invändningar framkommo lättare.

— Jag trodde icke, att du var en så kritisk natur, — skämtade han en gång, då hon bad honom utsluta några rader ur hans lilla rese-skildring.

Sedan dess kom han sig sällan för att läsa hvad han skrivit för henne. Han hade alltid något hinder,

En dag föreläste han på verandan en artikel i qvinnofrågan ur Morgonbladet. Alla voro ense om dess förträfflighet. Äfven apothekaren erkände brummande, att den var ovanligt klok för att komma från finnomanskt håll.

Agneta satt tyst.

Efteråt frågade hon Valentin, om han verkligen gillade uppsatsen.

— Naturligtvis. Deri påyrkades en praktisk, allmännyttig bildning för qvinnan.

— Men icke frihet. Författaren vill gifva qvinnan bildning, men tillika qvarhålla henne i hennes nuvarande ställning.

Ett ögonblick såg han skarpt på henne.

— För Guds skull, kom icke med några påstående om slafveri och dylikt. Om qvinnorna visste, hvilket pinsamt intryck dessa utslitna talesätt göra på oss män, skulle de mindre begagna dem. Jag är icke någon motståndare till en högre qvinnobildning. Men jag erkänner uppriktigt, att jag afskyr det toma pratet om qvinnans underordnade ställning. Det är dock i de flesta fall mannen som arbetar, mannen som bär ansvaret. Vill han då — i undantagsfall — behandla qvinnan som ett barn, måste hon underkasta sig det. Någonting bör hon ju äfven uppoffra för att få behålla sin lugna, fridlysta plats i samhället: hemmet.

— Lugna, fridlysta plats! — upprepade Agneta med häftighet. Hejdande sig, fortfor hon lugnare: — alla goda, högsinta män tala såsom du Valentin. Ni unna qvinnan allt godt. Ni vilja ridderligt bära bördan för henne, ni vilja vara far, mor, förmyndare för henne och aflägsna från henne allting groft, tungt och orent. Men icke alla män äro ridderliga.

— Nej, det är sant. Hos den råaste skall du likväl komma längre som en qvinna, hvilken vädjar till hans ridderlighet, än såsom en, hvilken pockar på sin rätt.

Han satt tätt bredvid henne, böjde sig i det samma ned och såg henne med sin vanliga ömma lekfullhet i ansigtet.

Likväl tyckte hon för första gången, att någonting låg emellan dem. —

Maj väntades hem. Hennes stora hvita katt, Vega, som varit i pension hos madamen i stadsväningen, anlände högtidligt till Laine i en öfvertäckt korg. Lovisa stod en hel dag vid strykbrädet för att få i ordning de hvita morgonrockarne, i hvilka Maj så gerna gick till långt in på förmiddagen. Lovisa sparade derunder likväl icke på sin surmulenhet. Majs närvaro i hemmet medförde alltid dubbelt så mycket arbete för tjänarne.

— Jag undrar öfver att hon icke låter mata sig, — utlät sig Lovisa med förakt till köksan. — Jag har många gånger tänkt säga upp, bara för de här morgonrockarnes skull.

Agneta hade aldrig haft ett tyngre arbete, än de franska timmarne med Maj. Det var att ro en båt i motvind. Hon motsåg dem dock nu med mindre obehag än förut, ty hon längtade efter ett tröttande arbete, som kunde skrämman på flykten de många tankar, hvilka på senaste tid begynt oroa henne som spöken.

Med de tunga tankarne på systemen och oron

öfver hennes eget förhållande blandade sig ännu ett bekymmer.

Hon hade endast såsom tjänstförrättande innehafvt den lärarinneplats hon erhållit efter hemkomsten från Paris. Man hade lofvat hafva henne i godt minne i höst, då tjensten skulle besättas, och hon hade varit säker på att få den. Nu fick hon höra, att platsen var bortgifven åt en äldre och erfarnare lärarinna.

Att detta skulle inträffa nu, just nu, oroade och smärtade henne för Valentins skull. Han skulle anse såsom sin pligt att arbeta för henne och hon visste ju, han hade ju sagt, att han ännu icke kunde föra henne till ett hem.

Hon ville försöka få privat-elever, timmar i skolor, renskrifningsarbete. Hon ville skriva till sin kusin. Hon måste kunna få arbete, utan att behöfva oroä Valentins.

En dag höll apothekaren en straffpredikan öfver „tjenstqvinnor“, såsom han kallade fruntimmer, hvilka förtjenade sitt uppehälle utom hemmet.

— De äro näsvisa, karlavulna, lata varelser, som icke vilja arbeta ordentligt qvinnögöra i sina hem. Min skomakare hade en sådan der mam-sell i sin butik, en butter, surmulen en. — Resten får lilla fröken behålla sjelf, — sade jag och gaf henne jemt 25 mark i stället för 24 och 75. Jag tycker om att raljera smått i bodarne. Hvad svarade hon? Hon gaf mig ett par ögon och sade: — herrn får behålla sina pengar sjelf. —

Har man hört maken? Nästa gång jag lät min skomakare taga mått, sade jag: — om herrn ämnar behålla den der argbiggan, säg då adjö åt kunderna.

— Jag handlar helst med herrar, — medgaf hofrådinnan. — De äro artigare än fruntimren och veta hvad som kläder.

— De kvinliga handelsbiträdenas ställning är ganska svår, — invände Agneta. — Det förefaller mig, som om hvarje man tyckte sig ega rättighet att behandla dem hur han vill. Icke underligt, om de svagare naturerna bli lättsinniga, de starkare kärftva.

— Hvem ber dem arbeta utom hemmet, kvinnorna, menar jag, — sade apothekaren buttert. — Det är mannens sak. Qvinnans förbannade skyldighet är att vara flitig i hemmet.

— Äfven om hon icke har ett hem?

— Då kan hon hålla sig till qvinnogöra. Vill hon inte det, kan hon svälta eller suga på ramarne. Men det är fasligt fint att vara „kopist“ eller „kontorist“ eller „telegrafist“ eller något annat sattyg. Må den lede taga dem! En rättskaffens deja eller hushållerska är tio gånger mera värd, än alla telegrafister och senatsskrifverskor tillhopa.

— Hvarför äter då er egen hushållerska icke vid samma bord som ni? Hvarför är ni aldrig i hennes sällskap.

— Hvasa? Sällskapa med min hushållerska?

Vargen i mig, tror jag inte att den der emancipationen gör Agneta förryckt. Ska' jag hålla sällskap med min hushållerska?

— Om ni vill, att också den bildade qvinnan skall dela sig uteslutande mellan dejans, hushållerskans och sömmerskans kall, visa henne då, att ni behandlar dessa personer med aktning, såsom era jemlikar, ehuru de endast kerna, baka och sy. Begär ej dessförinnan, att hon skall egna sig åt de kall, der hon står utan skydd mot de bildade männen, att hon skall ställa sig på platser, hvilka troligen flertalet af hennes förlorade systrar innehaft före henne.

Apothekaren såg skarpt på Agneta, skakade på hufvudet och gick ut.

Då Valentin blef ensam med henne, bad han henne icke förifra sig i dispyter. Det gjorde honom ondt att se henne häftig.

— Var jag häftig? — frågade hon bestört. — Jag försäkrar dig, att jag icke var ond. Icke det ringaste ond.

— Du var ej häftig, men det gör ett pinsamt intryck, då qvinnor uttala sig med bestämdhet och öfvertygelse.

Hon såg på honom oafvändt med sammanpressade läppar.

— Hade jag ej rätt? — frågade hon sakta.

— Åh — ja . . . på visst sätt. — Han suckade. — Jag skulle dock önska, att du icke visste så mycket om lifvets mörka sidor.

— Valentin! — utbrast hon med tårar i ögonen. — Ingen kan lefva, utan att småningom få kunskap om det onda. Vi skulle blifva egoister, om vi ingenting visste om synd och brott.

Han satt tyst. Fortsättande sin egen tankegång yttrade han slutligen: — jag ville sjelf arbeta dubbelt strängt, om jag blott snart finge hafva dig inom mitt hems skyddande murar.

Med tungt hjerta besvarade hon tryckningen af hans hand.

Samma qväll erhöll hon kusinens svar på hennes bref. Han underrättade henne om att han, i den händelse ett tillräckligt antal garantitecknare kunde erhållas, ännu i höst ämnade begynna utgifvandet af en egen tidning i kvinnofrågan. Garantiteckningen, som redan var i full gång, visade åtminstone hittills ett ganska lofvande resultat. Han hade derjemte fått löfte om bidrag af alla de personer, hvilka i vårt land intresserade sig för frågan. Anseende, att redaktionen för det tillämnade bladet vore ofullständig utan en kvinlig medlem, erbjöd han henne platsen som sin medredaktör, med fullt förtroende till hennes förmåga och hennes åsigter.

Agnetas första känsla var en innerlig glädje, som nästan lockade tårar i hennes ögon.

Denna tidning hade sedan en tid tillbaka utgjort ett kärt samtalsämne mellan henne och kusinen. Den fråga, hvilken låg dem båda om hjertat, fordrade äfven i vårt land en egen organ.

Kusinen hade likväl hittills tvekat, mest för de ekonomiska svårigheternas skull. Att han nu var på väg att få sin plan verkställd, glädde henne på det högsta.

En tanke på Valentin bortskrämde hennes glädje. Om han skulle . . . Nej, det var omöjligt. Han var så frisinnad, så ädel.

Likväl beslöt hon, att noga öfvertänka allt, innan hon talade med honom.

Maj hemkom en qväll med „Turholm“. Hon hade med sig en mängd hattaskar och koffertar med klädningar och hattar från Stockholm för sig och modern. Hofrådinnan försökte ännu samma afton, ehuru det var något sent, en ny klädning, — den första, som hade blifvit tagen från stycket, — berättade Maj.

Småflickorna valsade hänryckta omkring i nattdräkter och nya „gullskor“ med mycket spetsiga tår och gulbruna rosetter vid vristen.

Men Lars dref missmodig omkring på gården. Maj hade hemtat honom ett par eleganta handskar — han afskydde handskar — och modern tog sig deraf anledning att förkunna för honom nyheten, att han äntligen i höst måste gå i dansskola.

Då Agneta morgonen derpå inträdde till frukosten, satt Maj i en länstol vid det öppna fönstret midt i solskenet.

Hennes morgonrock var ett bländhvitt virrvarr af battist och broderier. Den långa flätan

hängde tungt öfver stolkarmen och skimrade i samma färg som solskenet. Ögonen voro slutna. De knubbiga händerna med sina rosenröda naglar hvilade i knäet. På stolkarmen satt Vega, snöhvit som hon sjelf, maklig och silkeslen, sakta spinnande med slutna ögon.

— God morgon, Maj! — sade Agneta.

— God natt!—smålog Maj utan att öppna ögonen. — Solskenet söfver oss begge, Vega och mig.

— Du har ju sofvit tio timmar, — invände mamma från kaffebordet. — Från 11 i går afton till 9 i morgse. Apothekaren har bjudit oss på middag, till din ära, — helsade han. Han är ju din gufar.

— Mätte de icke hafva buljong, — sade Maj. — Det är så varmt i dag. Jag tar min nya ljusröda med ivädda blommor. — Juni, du kan just hemta mig en kopp kaffe.

— Passar ej din ljusgrå?

— Nej, satinette är så modernt. Vet mamma, det går mycket väl an att nu för tiden nyttja bomullstyg, blott det är i modernt mönster och har modern färg. Och så måste man vara mycket noggrann med handskarne, ännu mer än förr. Om man vill, kan man ha lägre handskar, icke så der förskräckligt höga, — men då måste man ha en spetsmanschett ofvanför . . . Så tänker jag ha. — Jag har så söta strumpor med mig . . . med broderier. Jag skulle hemtat ett par åt Agneta, men vi ha så olika smak. Jag har al-

drig sett Agneta i en riktigt vacker, utstyrd klädning.

— Kära Maj, — sade hofrådinnan och nickade menande åt Agneta, — arkitekten på Wainio har varit så artig mot henne i sommar, ehuru hon jemt nyttjat sin gamla ljusblå tvättklädning.

— Åh — nej?

Majs höjda ögonbryn uttryckte en så hög grad af förvåning, som var möjlig för henne.

— Han läser ofta högt för henne och de tala bara finska tillsammans.

— Usch då! De der fennomanerne äro riktigt odrägliga.

— Hvad jag måste förefalla dig odräglig, — skrattade Agneta.

— Åh nej, Agneta talar aldrig om sin fennomani, — invände Maj naivt och tillslöt åter ögonen. — Tag bort min kopp, Lars! Usch, det är rysligt tråkigt, när folk tala i språkfrågan.

— Ja, deri håller jag med Maj, — instämde hofrådinnan. — Men arkitekten är mycket hyggelig. Jag skämtade blott, att han varit artig skildt mot Agneta. Han är artig mot alla. Du får se honom på middagen i dag.

— De hafva mycket bättre mat på Wainio, än hos oss, — yttrade Maj sömnigt.

— Det är väl, att du på förhand är nöjd med hushållningen, — skämtade modern. — Apothekaren låter nog brorsonen ärfva Wainio, — eller hvad tror Agneta?

— Jag tänker icke taga den förste som kommer, — invände Maj med ögonen tillslutna. — Jag kan icke tåla hushållsbestyr och små barn. Det är så bråkigt.

Agneta kastade en tankfull blick på det ro-siga outvecklade ansigtet framför henne.

— Du gör rätt uti att betänka dig väl. Jag för min del tror, att äktenskapet medför till och med större svårigheter, än dem du nämnde.

Hofrådinnan lade en rädis på sin tallrik.

— Kära Agneta, om en flicka visste, hvad som väntar henne i äktenskapet, skulle hon aldrig gifta sig.

— Jag vet just inte hvad det är för ett nöje att lefva ogift, — anmärkte Maj lugnt. — Bara man först får roa sig en tid.

— Något nöje är det ingalunda att bli en gammal ogift fröken, — sade mamma. — Man har intet anseende och ingen yttre ställning i lifvet. Dessutom blir man vanligtvis ett åtlöje för andra.

— Gammal fröken blir jag icke, — förklarade Maj och reste sig långsamt. — Ni få inte göra Vega illa, flickor. Kom nu, mamma, och se på mina strumpor!

— Skulle du icke hafva lust att i vinter genomgå den franska kursen vid pedagogieklassen! — sade Agneta. — Då borde vi repetera flitigt. Det är godt att kunna grundligt helst ett enda ämne.

— Nå ja, det kunde nu vara för utkomstens skull, — yttrade hofrådinnan förvånad. — Men du vet, min snälla vän, att jag, Gud ske lof, har tillräckligt för mig och barnen.

— Jag har visst inga krafter att läsa i vinter, — sade Maj. — Och icke lust. Jag ämnar ej bli en blåstrumpa.

Då mor och dotter voro allena, sade Maj: — så besynnerligt af Agneta att föreslå, att jag skulle börja läsa på nytt, när jag väl sluppit den odrägliga skolan. Jag håller mycket af Agneta, men hon är ibland så underlig. Är det verkligt sant, att arkitekten . . .

— Kära du, jag sade ju, att det var ett skämt. Agneta är visserligen en utmärkt flicka och jag håller hjertligt af henne, men hvilken karl skulle bry sig om en sådan allvarsam flicka? Dessutom tänker hon på de der moderna idéerna om att qvinnan skall arbeta och vara sjelfständig . . .

— Fy då! Ja, det är riktigt oanständigt . . . Se, mamma, här är min nya ljusblå sidenklädning. Är hon ej söt? — Nu nyttjar man dekolleterade lif, som äro öppna i en stor snibb ända ned till bältet . . .

— Men . . .

— Ja, jag tyckte också i början, att jag såg naken ut, men de sade, att det var alldeles modernt. Man tråcklar blott väl tätt med spetsar, — Mins mamma, hur svårt jag hade att i Hel-

singfors få en lösfläta i samma färg som mitt eget hår? Och i Stockholm fick jag genast en som passade. —

Apothekaren och hans brorson mottogo middagsgästerna på trappan.

Maj hade sin liffärgade satinetteklädning med de iväfdade blommorna, och några hvita rosor i håret, som var vridet till en gullglänsande knut i nacken.

Valentin hade tryckt Agnetas hand bakom de öfriga. Då han vände sig om, stod han midt framför Maj,

— Nej, är det möjligt? — sade han förvånad. — Är det verkligen Maj?

Öfver Majs rosiga ansigte drog en starkare röd skiftning. Hennes grå ögon nedslogos och hon smålog.

Valentin betraktade henne med oförstäld beundran.

— Det är, som såge jag Maj, — förlåt! fröken Maj — första gången. Och vi hafva dock i många år varit sommargrannar. Jag finner, att jag varit länge utomlands.

— Du börjar blifva gammal, — inföll farbrodern. — Det är hela saken. Då man sjelf blir gammal, märker man att ungdomen växer upp.

Valentin satt mellan Agneta och Maj. Det föll sig så, att han egentligen vände sig uteslutande till Maj. Hon tycktes också taga hans uppmärksamhet såsom någonting sjelfallet. Utan att

tala många ord — man fick i allmänhet köpa orden af henne, så snart det icke gälde moder — sysselsatte hon honom i jemn fortsättning.

Egentligen var det han som talade. Lifligt, älskvärdt, som vanligt.

Maj teg och smålog. Hennes ögon hade en underbart vacker form. Ögonhåren voro kol-svarta och de midtersta håren längre än de öf-riga. Detta gaf hennes blick ett trånande, dröm-mande uttryck. Då hon smålog, tycktes hon se någonting vackert.

Efter middagen sade Valentin lifligt till Ag-neta: — jag har aldrig sett en ung flicka i så hög grad begåfvad med denna jemvigt, denna lugna sans, som är så tilldragande hos qvinnan.

Kunde han mena Maj? Ja, på henne hvi-lade hans blick. Agneta kände sig öfverraskad. Men Maj var mycket vacker i dag och hennes klädsel förtjusande.

Apothekaren befalde Agneta servera kaffet och förklarade att hon i dag måste vara värdinna i hans hus, då hon på utfärderna skött sina ålig-ganden så förträffligt.

Agneta rodnade under hans genomträngande blick. Hon fruktade att möta Valentins ögon, men då hon med sin vanliga milda värdighet gick fram till kaffebordet, såg hon att hennes fruktan var onyttig. Valentin stod ute på bal-kongen med Maj.

De stannade på Wainio till sent på qvällen.

Apothekaren var upprymd och talade åter om sin ungdom.

— Nu är man en gammal björn. Men vid tjugu år är man ett lejon i mod och förhoppningar. Och kärleken, kärleken, han höjer oss upp till himmels höjd . . . Jag glömmer aldrig den dag jag första gången såg Sofie. Lilla Sofie, med sina klaraste klara blå ögon och sin mjuka hand. Man skulle gerna behållit den för lifvet. Hon var sjutton år, jag tjugu år. Det var en julferie på landet . . . Hur det gick att skurra backe tillsamman! När vi skildes gaf jag henne en liten ring med blå stenar . . . Nästa sommar skulle vi träffas. Men nästa sommar fick jag söka hennes graf på kyrkogården. Hennes blå ögon hade slocknat för alltid. — Det är så med oss. Bäst vi ega något, stå vi åter fattiga, fattiga som tiggare.

Träden stodo tysta och höga kring verandan. Lysmaskarne glänste på den mörka skogsvägen till Laine.

Öfver Agnetas hjerta lade sig en tung känsla af fruktan och sorg. Tårarne stego henne våldsamt i ögonen. Valentin hade närmat sig henne. Hans hand slöt sig i skymningen beskyddande, innerligt om hennes. Och likväl måste hon gråta, — gråta.

— Desserten var icke god, — sade Maj gäspande vid hemkomsten. — Och jag är ej svag för kalfstek. Men arkitekten är verkligen hygg-

lig, mamma. — Jag tycker om herrar med ljust hår, och dertill går han smakfullt klädd. —

Spatserfärderna och rodderna blefvo hädan-
efter indragna. Maj orkade icke gå och hon blef
matt af sjöluften, — sade hon.

Hon satt nu på Agnetas plats på verandan,
likväl icke på den hårda trädgårdstolen, utan i
en amerikansk länstol. De grå, halfslutna ögo-
nen — Maj hade riktiga skönhetsögon, försäkrade
mamma — smålogö sömnigt till allt hvad arki-
tekten sade. Men de långa ögonfransarne gjorde
blicken drömmande. Och munnen smålog, mun-
nen med de matt glänsande, hvita tänderna och
de röda läpparne. Den undre läppen var något
nedåtböjd och rödare än den öfre: den var som
enkom beräknad att emottaga en kyss. Händerna
smekte katten, som låg i knäet, i sirliga, lång-
samma rörelser.

— Det är en underbar harmoni hos henne
— yttrade Valentin till Agneta.

Också hon satt ibland der ute med de öfriga.
Men det fans ej rätt någon plats i samtalet för
henne. Då Valentins ögon stundom mötte hen-
nes, erfor hon — hon visste ej rätt hvad. Han
berättade anekdoter från sin resa, små lustiga äf-
ventyr och missöden, hade en talent att härma
tyskar, fransoser och engelsmän.

— Helt annat än läsningen, — sade hofrå-
dinnan upprymd. — Gud, en sådan karl!

Agneta försökte icke heller blanda sig i sam-

talen. Hon gick i en stilla, gnagande oro. Beständigt återvände tankarne till samma mål. Hon gick till doms med sig sjelf. Hade hon ej en hög tanke om äktenskapet? Ansåg hon ej ett lyckligt äktenskap vara den ädlaste och lyckligaste förening mellan en man och en qvinna? Hyste hon ej fullt förtroende till Valentin? Till deras kärlek?

De första frågorna besvarade hon lugnt, med innerlig öfvertygelse. Inför den sista stannade hon med bäfvan.

Emellertid ville hon delgifva honom kusinens förslag och hon fann tillfälle dertill en eftermiddag, då familjen var i staden och Valentin afhemtade henne till en spatsersfärd.

De hade icke på länge träffats ensamma och hans innerlighet, hans glädtiga ömhet förjagade genast hennes oro och fruktan. Det var ständigt så: hans blick, hans leende återvunno henne hvarje gång.

Angelägen att gifva honom sitt förtroende, skyndade hon att omtala allt, med en darrning i rösten, men lugnt och hoppfullt.

— Och dessa år, tillbragta under redigerandet af en tidning i qvinnofrågan, anser du vara en lämplig förberedelse tills du blir min hustru?

Agneta hade icke sett på honom medan hon talade. Hans ton skrämde henne; hon fann nu att hans ögon ljungade och hans läppar darrade af vrede.

— De enda grunder, på hvilka jag kan förlåta din kusin, är att han naturligtvis icke visste af vår förlofning.

Åter lade sig den tunga, olycksbådande känslan öfver hennes hjerta.

— Är det möjligt, — sade hon, hållande andan — att du ser någonting orätt i hans förslag?

— Orätt? Åtminstone någonting i högsta grad opassande. Ditt rykte vore för alltid förstördt. Såsom qvinna är du förlorad, vore du än en engel i renhet och dygd. Du skulle cirkulera på studentmaskeraderna, i skämttidningarna. Det ena sqvallret om ditt enskilda lif skulle bortdö, endast för att lemna rum för ett nytt. Ingen skulle anse sig behöfva hysa några betänkligheter för att nedsvärta ditt rykte.

Agneta böjde sig ned, så att hatten helt och hållet skymde hennes ansigte.

— Du skall veta, — fortfor han, gående häftigt af och an framför henne, — att ingenting är mera motbudande för en man, än en qvinna, som utträder ur den osynliga cirkel, sedvänja och bruk dragit omkring henne. Är det möjligt, — han stannade plötsligt framför henne — låt mig se på dig! Är det möjligt, att du finner din framtid såsom min hustru för trång, och af ärelystnad . . .

Han afbröt sig. Det bleka ansigte, hvilket så blygsamt och strängt, så rent och fast höjde sig mot honom nedtystade hans misstanke.

— Nej. Du är blott missledd. Du är så besynnerligt oerfaren, oaktadt all din kunskap om allt det onda. När jag tänker, att hvem som helst skulle tycka sig ega rättighet att kasta smuts på dig . . .

Han drog henne med en nästan våldsam omfamning i sina armar och tryckte kyss efter kyss på hennes läppar.

Agneta skakades af en rysning.

Han frågade ömt, om hon ej mådde väl.

Hon försäkrade att hon var frisk och försökte småle.

— Du tror att vår tidning skall innehålla endast sådant som väcker ond blod. Vi hoppas tvärt om kunna göra henne till en lämplig läsning i hemmet och qvinnofrågan skall behandlas med största varsamhet och allvar.

— Tidningens program — afbröt han häftigt — gör ingenting till saken, blefve hon äfven ett mästerverk af grundlighet och hofsamhet. Du är qvinna. Du redigerar en tidning i qvinnofrågan. Det är nog för att prisgifva dig åt hån och förtal.

— Erkänner du ej behofvet af en dylik organ?

— På inga villkor. Hvad ni än må önska, aldrig få ni det genom att pocka derpå. Qvinnobildningen skall småningom höjas, om man kommer att finna det nödvändigt. Dertill fordras inga skilda organ.

— Pressens sak är att tala om missförhållanden, tills de blifva afhjelpa.

— Missförhållanden? Om dem vet jag ingenting. Så länge det fins goda och dåliga män, goda och dåliga qvinnor, skall det alltid finnas brott och elände.

— Du erkänner ej tillvaron af missförhållanden, — sade Agneta med en plötslig blix i ögat — och likväl kvarstår mannens rätt till ett osedligt lif. Denna rätt, hvilken förgiftar begreppet om dygd och renhet i alla samhällslager.

— Det förefaller mig vämjeligt att afhandla dessa frågor med dig, — afbröt han henne med betoning.

Det uppstod en tung tystnad.

Agneta afbröt den genom en stilla och entonig fråga.

— Är det tidningen eller min medverkan du ogillar?

— Tidningen är onyttig. Under den snart instundande landtdagen skall hon verka förskingrande. Qvinnofrågan borde länge ha slumrat i vårt land. Det är en olycka, att hon blifvit väckt till lif. — Hvad din medverkan angår . . .

Han stannade. Närmande sig henne, fortfor han med kärleksfull bestämdhet: — vi låta för alltid denna fråga hvila. Ditt hjerta har länge sedan sagt dig hvad du har att göra, sedan du sett, hvilken storm af ovilja och smärta din kusins förslag väckt hos mig.

— Kunde jag blott föra dig till ett hem, nu genast, — började han åter, upprörd. — Du har lefvat för länge ensam. Friden och lugnet i ett hem skulle snart utplåna hos dig tanken på de missförhållanden, — inbillade eller verkliga — för vilkas afhjelpande du tror dig ega krafter att arbeta.

— Då blefve jag en egoist, — sade hon sakta.

Men han tillslöt hennes mun med en kyss och hans arm slöt sig om hennes lif.

— Låt oss begrafva detta ämne, djupt, för evigt. Min brud! Min ära!

— Valentin, — sade hon mycket blek. — Dröj litet. Säg mig, gillar du . . . gillar du denna företrädesrätt för mannen, hvarom vi nyss talat?

— Hur kan du förutsätta det? — frågade han hastigt.

— Då måste du erkänna, att ett brott begås mot menskligheten, mot qvinnan, så länge denna företrädesrätt icke blott tolereras, utan äfven understödes.

— Det är någonting helt annat — sade han afvisande. — Låt mig upprepa för dig, att du icke, mer än andra qvinnor, kan förstå denna punkt.

— Vill du härmed säga, att man och qvinna i detta hänseende icke få mätas med samma måttstock?

— Ja, — svarade han, ännu något häftig —

obetingadt ja. Tro mig, Agneta, kära barn, min älskade! Om du med dina stränga åsigter skulle granska hvarje mans syndaregister, då fastnade en skugga vid hvar och en . . .

— Också vid dig? — frågade hon knapt hörbart.

Han studsade och blef förvirrad.

Han kände beröringen af hennes hand och hennes ögon i outhärlig ångest hvilade på sig.

— Var ärlig! — sade hon bäfvande. — Var ärlig mot mig!

Hennes fråga hade kommit allt för oväntad och plötslig.

Han böjde sig djupt ned öfver hennes hand och stödde ett ögonblick sitt hufvud mot hennes axel. — — —

De träffades knappast under följande vecka. Gäster från staden, påskyndade repetitioner med Juni och Juli upptog Agneta. Men hon visade sig äfven sällan då Valentin kom till Laine.

Hon hade magrat under denna vecka och hennes ögon föreföllo större och mörkare. Om nätterna sof hon icke. Då man utkämpar en strid i de okända mystiska djupen i sin egen själ, kan man icke sova. Den soliga vik, i hvilken hon under några korta sommardagar rott lycksalig, der hon trott sig säker, hade blifvit bedräglig. Nu såg hon det svarta svallande hafvet tätt invid sin båt, och bränningarna förde henne girigt mot klipporna.

Maj hade fått en hängmatta. Den uppsattes mellan de två stora tallarne framför verandan, och der låg hon, sakta gungande, hela dagen.

Hon nyttjade nu en af sina svenska hattar, halmgul, med en mängd stora, himmelsblå bandrosor, och djupa skärmar, ur hvilka hennes runda, sömniga ansigte framskymtade förtjusande, som en halfsprucken blekröd théros. „Phyllis“ låg bredvid henne. Hon afbröt sin läsning om den unga frun, som koketterade i nattdrägt och silkestofflor för sin man, endast då arkitekten kom på besök. Då sköt hon boken under kudden: han hade en gång sett den och halft skrattande, halft uppbragt fördömt den.

— Det var en lärobok i koketteri.

Han hade haft den till jernvägslektyr och kastat ut den genom vagnsfönstret, då han slutat sista kapitlet.

Maj hade äfven bedt att få slippa de franska timmarna. Om hon skulle läsa öfver, hade hon en sådan oro hela dagen, och det var dumt, att hon ej var ledig, då arkitekten kom till dem.

Apothekaren hade efter Majs hemkomst blifvit allt mera outforsklig. Han vred sig på sin stol eller gick oroligt omkring, då Agneta ej var inne. Då hon kom, satte han sig genast bredvid henne och förebrädde henne i kraftiga ordalag, att hon var så litet tillsammans med de öfriga.

— Det är bara den förbannade emancipationen, som gör Agneta så difficile.

Sent en afton kom han in till brorsonen.

— Hvad är det du egentligen haft för dig hela sommaren? — frågade han barskt, men ansigtet uttryckte kärlek och vemod. — Med Agneta, menar jag. Vargen i mig pojke, tror du jag är blind, som hofrådinnan, det stollet? Hon tror icke man kan bli kär i andra, än i hennes dotter. Och låt mig nu ge dig ett råd: har du inte friat, så fria! Har du friat, så gift dig! Man kan ej fort nog begynna ett lif med henne.

— Du vet, att jag ej ännu kan gifta mig — sade Valentin halft motvilligt. Han stod borta vid fönstret, öfverraskad och missnöjd öfver upp-täckten.

— Du har således friat?

Tystnad.

— Har du friat? — upprepade farbrodern med hög röst och närmade sig med rynkade ögonbryn.

— Efter du nödvändigt vill veta det, så har jag friat och vi äro förlofvade. Men jag kan ej inse, att min enskilda angelägenhet . . .

— Tig! — röt apothekaren. — Tig!

Hans röst blef tjock och otydlig. Han tog ett steg tillbaka, ett steg framåt, omfamnade plötsligt brorsonen och brast i gråt.

— Tag henne! — sade han under snyftningar. — Tag henne i Guds namn. Men bär henne på dina händer. Bär allt ensam . . . Låt henne lefva i solsken . . . —

Hofrådinnan hade rest till staden med Maj och småflickorna. Lars var ute och seglade.

Den vackra eftermiddagen hade lockat ut Agneta. Hon satt under furan, der hon suttit den underbaraste dagen i sitt lif. Det var länge sedan hon varit der. Hon hade ej vågat se denna plats.

Äfven nu var hon knapt sig sjelf mäktig. Hon frös, ehuru det var en vacker Augustidag. Men det var en inre köld, hvilken omvexlande med en feberaktig oro skakade henne.

Med slutna ögon drömde hon genom allt som skett — då. Det var en slutrepetition. Ett afsked.

Och för att göra drömmen fullständig kom äfven han, andfådd, brådskande, men med strålande ansigte.

— Jag hade en aning att du skulle vara här — min älskade.

Hon nedslog ögonen för hans blick, hennes kind gled undan hans läppar och hon drog sig sakta ur hans famn.

Det föreföll henne som om andra voro närvarande vid deras möte.

Han släpte henne icke.

— Nej, du måste stanna. Jag har en mycket viktig fråga att göra dig. Vill du gifta dig med mig nästa månad?

Hon ryckte till. Samma rysning, som oupphörligt genomlat henne under den sista veckan, skakade henne åter.

— Det var oväntadt, icke sant? Min farbror önskar det, ja, han rent af fordrar att få hjälpa mig, tills jag kommer mig fram. Jag stred emot. Men hans ädla, oegennyttiga gamla hjerta har besegrat min stolthet. Och det är för din skull han vill hjälpa mig, Agneta! Jag skulle upprepa hvad han sade om dig. Men du blir egenkär . . . Således, min älskade, nästa månad.

— Jag kan icke, — sade Agneta hastigt i ett qväfdt tonfall.

— Om två månader då, — skämtade han. — Du måste lofva mig, att blifva en vacker brud. Du är stundom nästan alltför enkel, min älskade, i din klädsel.

Hon hade rest sig. Hennes pulsar slog och hon stod som på en gungande mark. Det oböjliga draget i hennes ansigte framträdde allt tydligare.

— Agneta! — sade han. — Agneta!

— Ja, — utbrast hon förtviflad, — se på mig ännu en gång med din gamla ömhet. Tryck mig till ditt hjerta. Kalla mig vid de ljufvaste namn — för sista gången, för sista gången! Sedan äro vi skilda . . . äro vi skilda!

Under strömmande tårar lade hon sina armar kring hans hals, tryckte sitt hufvud mot hans bröst, sina läppar mot hans hand, hans axel.

— Tack för din kärlek. För att du lyfte mig till himmelen, ur hvilken jag nu nedsjunker till jorden.

— Agneta! — sade han blek, med sträng röst. — Förklara dig.

Hennes armar nedföllu och häftigheten vek för en djup, men beherskad rörelse.

— Ja, — sade hon sakta och långsamt, — jag kan icke blifva din hustru. Det är icke emedan vi känt hvarandra så kort tid. Icke heller emedan vi äro så olika . . .

— Hvarför har du ej haft godheten att säga mig detta förut? — frågade han med darrande läppar.

— Jag har icke kunnat komma till klarhet förrän efter vårt sista samtal.

— Hvarför döljer du den rätta orsaken? — afbröt han häftigt. — Du har undvikit mig efter vårt sista samtal. Dina vyer äro alltför höga för att du skulle vilja blifva min hustru.

— Valentin! — utbrast hon,

Kämpande med sin gråt tillade hon: — anar du icke . . . Ser du icke . . . att hvad du bekände mot slutet af vårt sista samtal . . .

Han bleknade.

— Agneta! Det är ej möjligt.

— Det är möjligt, — svarade hon stilla, men oböjligt.

— Du har missförstått mig i din gränslösa okunnighet, i din radikala rättskänsla, — började han häftigt. — Jag har ej att förebrå mig mer än andre män.

— Icke mer än andre män, — upprepade hon.

Han gick häftigt fram och åter, vände sig slutligen från henne.

— Dessutom — bör du taga i betraktande, att man kan ångra sig.

— Du sade sjelf, — yttrade hon med slocknande röst — att du vill mäta manlig och qvinlig dygd med olika måttstock. Jag har ingen säkerhet för framtiden.

— Agneta! — framstötte han, tryckande hårdt hennes hand. — Vet du, att du dödligt förolämpar mig?

Ett ögonblick höjde hon stolt hufvudet.

— Hvilkendera af oss fordrar mera? Du vill ega icke blott min kärlek, utan äfven min fullkomliga underkastelse. Du skulle icke kunna uthärda min sjelfständighet, mina egna åsigter. Du skulle sluta med att hata mig, om jag ej förändrade mig, om jag ej uppginge i dina åsigter, förlorade min personlighet . . . Och jag kan ej, jag vågar ej upphöra att vara mig sjelf. Jag skulle förakta mig sjelf därför — och dig som tvungit mig dertill.

Hon slog händerna för ansigtet.

— Om jag har varit osann emot dig. Om jag under vår kärleks korta dröm varit vekare, undergifnare, än jag i sjelfva verket är, så förlåt mig, — förlåt mig! Din kärlek berusade mig. Jag förstummades inför dig. Jag tyckte, att jag för priset af din kärlek skulle kunna upphöra att tänka, om du fordrade det.

— Agneta!

Han utsträckte sina armar mot henne.

— Nej, nej! — sade hon afvärjande och vände sig bort i ångest. — Jag kan icke. Före vårt sista samtal. Icke nu mera. Bättre förlora allt, än lefva ett helt lif tillsamman med sitt krossade ideal.

— Dina skäl äro en okunnig och exalterad kvinnas, — sade han och andades tungt.

Derefter med en plötslig aning: — har du mottagit din kusins anbud?

— Det är den enda verksamhet som kan hjälpa mig fylla den tomhet din kärlek efterlemnar. Jag skall icke tröttna att föra deras talan, hvilka lida af det missförhållande, som nu skiljer oss.

— Hvertill tjenar denna komedi? — utropade han, utan att hejda sitt raseri och sin smärta. — Andra värf locka dig. Den stilla verksamheten i ett hem är för obetydlig för dig. Ve öfver den tänkande, högt bildade, sjelfständiga kvinnan, om hon ställer ett arbete för samhället högre, än verksamheten i ett hem, för den man hon älskar!

— Valentin!

Hon knäföll framför honom och tryckte sitt hufvud mot hans händer.

— Ingenting på jorden anser jag vara högre och heligare, än ett äktenskap, ingen kallelse högre än den, att vara en god mans hustru. Just därför kan jag icke blifva det med en sviken til-

lit i det närvarande och en misstanke mot framtiden. Utan frihet, utan renhet kan jag icke ingå i äktenskapet.

Han lösgjorde tigande sina händer.

— Gå ej ifrån mig med en misstanke! — bad hon med ett förtvifladt rop. — Jag sliter hjertat ur mitt bröst. Och du misstänker mig att göra det af ärelystnad? Säg att du tror mina bevekelsegrunder vara rena!

Han reste henne upp.

Med en sträng, men förlåtande faders kärlek såg han henne ett ögonblick genomträngande i ögonen och hviskade långsamt: — kanske. — —

Aftonsolen kastade sitt skiftande guld mellan trädstammarne.

Öfver hafsvågorna och furornas kronor brusade naturens väldiga symfoni — för Agneta slutakkorden i hennes kärleks herliga symfoni.

Hon reste sig upp och gick hem.

Med skälfvande händer försökte hon aftaga sina kläder och gå till sängs. Men det gick långsamt. Hon darrade af köld och hennes händer kändes frusna, ehuru solen låg inne i det lilla, trånga rummet.

— Ett bref till fröken, — sade Lovisa bakom dörren.

Från honom? Nej, — från kusinen.

— Bästa Agneta. Då jag tvärt emot mina förhoppningar lyckats erhålla endast ett otillräckligt antal garantitecknare för tidningen, ser jag

mig med ledsnad tvungen att tillsvidare låta planen hvila. Jag håller dock ditt löfte om medverkan i troget minne för framtiden och skall, om du önskar, skaffa dig ett annat arbete.

Med vänskap och högaktning
etc. —

— Nemesis! — sade Agneta med torr, hård röst. — Om jag nu kunde gråta. Men tårarne äro ej så barmhertiga. Nu blott härifrån.

Systemens bild framträdde för hennes trötta, förvirrade tankar. Ja, hon ville trotsa svågerns köld och ovänlighet. Der skulle hon för en tid få spegla sin egen framtid, som hon nyss tillintetgjort, i ett olyckligt äktenskaps spegel. Der skulle hon vara gömd — glömd. Der finge hon arbete nog med barnen. Barnens oskyldiga skratt, deras klara ögon, deras små händer, deras mjuka läppar . . .

Någonting vaknade inom henne och tårarne, de dyrbara tårarne stego i svällande vågor upp till hennes ögon. Hon framtog hans fotografi ur en läst portfölj.

— Att få vara hans hustru. Ega hans kärlek. Vara ständigt i hans närhet. Blifva smekt af honom. Beskyddad af honom. Hvila i hans famn. Vara hans hems vårdarinna. Hans barns moder. Älskad af honom — älskad af honom.

Hans ansigte, då han gömde sitt hufvud vid hennes axel, kom åter för henne och hon sade i

en förtviflad hviskning: — hellre intet, än en delad och besudlad kärlek. —

— Det är riktigt ledsamt, att du skall resa, min snälla flicka, — sade hofrådinnan dagen derpå. — Alla resa så småningom. Arkitekten skall — i morgon redan — hörde Lovisa, flytta in till staden. Han har förmodligen svårt att komma hit ut alla dagar.

— Han är bestämdt kär i någon, — anmärkte Maj. Hon gungade sig i hängmattan och såg trumpen ut.

Då Valentin i lång regnkappa och neddragen hatt steg ombord på „Degerö“ följande morgon, såg han Maj på bryggan.

— Fröken Maj! Är ni så tidigt uppe.

— Jag hörde att ni skulle resa, — sade hon halfhögt i stucken ton — och ville säga er farväl, då ni var så oartig, att ni ej alls kom till oss på afsked.

— Jag bad farbror ursäkt mig, invände Valentin hastigt. — Jag hade mycket skyndsamt. Farväl, fröken Maj, — kära fröken Maj. Jag är tacksam öfver er barnsliga vänlighet att vilja taga afsked af mig.

Han såg ovilkorligt mot bryggan, så länge hon stod qvar. Hon var förunderligt täck i den blekblå bomullsklädningen, — en af de moderna från Stockholm — och den halmgula hatten.

— Hvilken ljuf qvinlighet i hennes väsen! —

suckade Valentin inom sig. — En förgätmigej, Gud ske lof, sann och omedveten.

— Kors, Maj, hvad gjorde du nere vid ångbåten i detta blåsiga väder? — frågade hofröddinnan.

— Jag skickade ett paket till staden, — svarade Maj surmulen. — Mamma håller en sådan utkik öfver mig . . . Juni, gå din väg. Du sitter på min plats.

Då Agneta samma qväll packade sina saker, kom apothekaren till henne. Han hade aldrig förr varit i hennes rum, och hon visste genast hvarför han kom.

— Barn, sade han med darrande röst, — hvad har du gjort? Förskjuta en sådan man på sådana skäl! Tror du dåraktiga barn, att det gifis en enda man, som icke . . .

— Allt eller intet, — svarade Agneta, med den stilla oböjlighet, hvilken under de två sista dagarne liksom beherskat henne.

Då han gått, hördes en försagd knackning på dörren.

Det var Lars med en afskedskäpp.

— Tack, Lars, — sade Agneta. — Blif en god gosse, och lofva mig . . . lofva mig . . .

Inför den ingenting anande, otymplige gossen kämpade hon några ögonblick med sin gråt och fortfor sedan med stadig röst: — och lofva mig, att du håller dig ren och stark mot det onda.

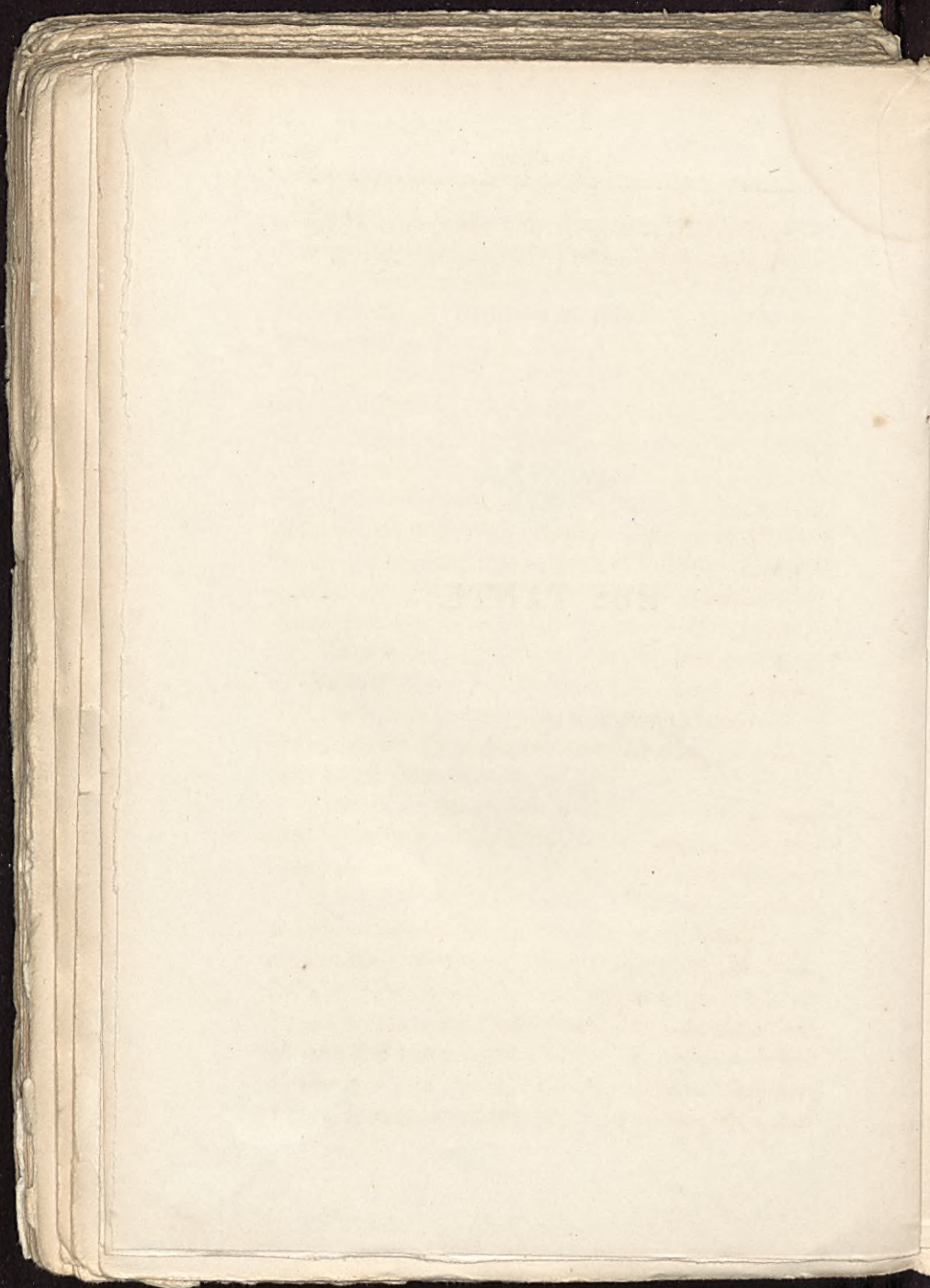
— — — — —

Fram på hösten, då familjen flyttade in från Laine, kom Maj ut i societén. Samtidigt dermed började Valentin synas allt oftare på svenska teatern, på X. Y. Z.-soiréerna och i de svekomanska kretsarna.

HOS TANTE.

Tante gick omkring och stökade, — hon kallades „tante“ af nästan alla menniskor.

Från matbordet till kalla kontoret, från kalla kontoret till varma kontoret, från hörnsåpet till skänken, och sedan tillbaka till matbordet, der assietter med „kallt uppskuret“ stodo färdiga.

— Sista året hade jag rökt sik och tunga. I år kan jag mycket väl vara utan tunga, då jag har hjerpe . . . Men osten från Pletschikoff tycker jag ej om. Han är för skarp . . . Ett, två, sex, — ja, sex bli vi, om Erkki ej gör sig sjuk, när han märker, att han måste tala svenska i qväll.

Tante hade tre rum, hvilka hon uthyrde och hon såg hvarje år en qväll sina hyresgäster hos sig på thé. I sin lilla hållkakelugn gräddade hon sjelf en kaka och hemförde i flera små bruna paketer hvad hon behöfde till sina små blommiga assietter. Allting var blommigt hos henne: duken och servietterna, tapeter, mattor och möbel-

öfverdrag, assietter och thékoppar. Rödblommigt var äfven hennes runda, oskyldiga ansigte, i qväll rödt af glad brådska och oro öfver „att allting skulle lyckas“. Vål tio gånger såg hon på klockan, om det ej redan var tid att madamen kom; hon finge då bortlägga hushållsförklädet och tvätta sina händer. Den bruna ylleklädningen med sin hvita krage och valknutsbroschen var redan på, men manschetterna nändes hon icke ännu påtaga. Hon måste kanske lägga kol i théköket och vispa grädden till sillsaladsåsen, om madam dröjde.

— Stackare, mannen har kanske kommit drucken hem! Och lillen skriker i vaggan, — stackare!

Tante suckade. Hennes knubbiga händer hopveko förstulet — såsom om de velat dölja sig för hvarandra — ett Hufvudstadsblad kring ett litet benigt stekstycke, och sköto det bakom bleckhinken på hanken.

Nu famlade någon på ringklockans knapp ute i förstugan. I detsamma kom madam. Tante hann endast gifva de sista brådskande förordningarna och släta sitt hår. Strax derefter neg hon välkomnande i sin lilla blommiga sal för sin hyresvärdinna, den rika fru Bro, som följdes af en förlofvad dotter och hennes bihang.

— Sisi, mitt barn, presenterar du icke din fästman för tante? .

Sisi rodnade och fnittrade, såg på sin mor, såg ned, sköt ändtligen den unge officern i Ny-

lands bataljons uniform framför sig och utbrast:
— min fästman, snälla tante!

— Kan det finnas en barnsligare fästmö? —
utropade modern och slog ihop händerna.

— Jag har haft äran att se löjtnant Sporre
med sin brud på gatan, — neg tante, strålande
af välvilja och förnöjelse. — Jag önskar herrska-
pet mycken lycka och glädje. Bruden är visst
bra ung, men då fästmannen är förståndig, gör
det ingenting.

Fästmannen bugade sig djupt, men vårdslöst.
Derunder höll han de färglösa, ljusa ögonen fä-
stade på eldskärmen, hvars ram infattade ett gam-
maldags broderi, föreställande Susanna i badet.

Fru Bro plockade om sina spetsar och gick
fram till soffan.

Sisi stannade midt på golvet, hviskande med
sin fästman.

— Jag har intet skildt herrum, — ursäktade
sig tante och neg på nytt för löjtnanten, — men
om löjtnanten ville hålla till godo med rummet
derinne. En af mina hyresgäster är bortrest, och
jag har öppnat dörren för i qväll.

Löjtnanten bugade sig åter, gick in och tände
en papyross.

Sisi satte sig bredvid sin mor.

Det var egentligen endast drägten, som åt-
skilde dem, ty skilnaden i år var — åtminstone
vid ljus — knapt märkbar.

Båda hade samma skära, lena hy, smäktande

ögon, långa, smala händer och ljusa hår. Modern hade sitt bortstruket från tinningarna under barben, och ytterst eleganta spetsar kring den långa, vackert böjda, hvita halsen och de fina handlederna. Hennes uttal var svenskt och hon hade ett egendomligt sätt att blicka, att röra munnen och händerna. Man påminde sig ofrivilligt en disk, . . . ett par vackra händer, hvilka serverade thé eller framräckte ett glas punsch, nätt och vant, medan ögonen — i början af natur, sedan af vana — nedslogos småktande, och munnen hade ett leende som kunde både bedja och jaka.

Dottern hade moderns kattlika, grunda och barnsliga drag. En förtrollande rund nacke syntes under den ljusröda spetsfichun, och en mjuk, böljande växt under trikotliffvet och de eleganta atlaspaniererna med sin förvirrande massa läckra silkesknutar och tofsar. Fichun gjorde framtill en bugt — hon satt väl löst — och knöt sig på axeln till en luftig, nedhängande spetsros. Då munnen log, logo gropar i kinder och haka, kring hals och axlar, hvilka vid hvarje rörelse skymtade bländhvita under spetsarne.

Hon vred sig otåligt på stolen och blickade öfver sin virkning in i det angränsande rummet.

— Abbe! — sade hon halfhögt. — Abbe! Gud, Abbe, hur länge du röker en enda papyross.

I det samma inträdde från köket en ung flicka.

— Hvarför ringde du ej? — bannade tante

vänligt. — Fröken Ruth! Sofie Ruth. — Se här får lilla bruden sällskap. Jag tror ni äro jemnåriga.

— Det tror jag inte, tante, — afbröt Sofie.

— Sisi är bara sjutton år, inföll fru Bro. — Sjutton år sedan söndagen.

— Då blef jag också förlofvad, — sade Sisi, rodnade och lade hufvudet på sned.

— Se så, sätten er nu bredvid hvarandra, — myste tante och ledde Sofie fram till fästmön. — Alltför stor kan skilnaden ej vara.

Men det var skilnad. Sofie hade ett mörkt, utprägladt ansigte, kortklipt hår och någonting tvärt i sitt sätt. Hennes ögon voro så vakna, att man ej rätt kunde tänka sig dem sofvande. Den rörelse hvarmed hon framtog sitt sticktyg och begynte sticka, uttryckte raskhet och beständhet.

Tante knackade i väggen.

Ett otydligt mummel, åtföljdt af tidningsprassel, besvarade knackningen.

— Min systerson, studerande Wirta, — presenterade tante något osäkert, då dörren strax derpå öppnades, och en lång ung man i grå kläder inträdde.

Han syntes förvånad öfver att finna gäster hos sin moster, gjorde ett par hastiga, sneda bugningar och satte sig längst bort på en stol med utseendet af en, som hobbiter tänderna öfver sitt öde.

— Min systerson talar icke gerna annat än finska, — upplyste tante, litet rödare än vanligt, och såg fortfarande osäker ut. — Han har uppvuxit i en finsk socken och gått i finsk skola.

Hon fortfor med en viss vänlig brådska: — det är så besynnerligt med de unga nu för tiden. De . . . de vilja just icke tala svenska.

— Besynnerligt, att de kunna bli studenter i Finland, utan att kunna tala svenska, — sade fru Bro och flyttade sig nervöst i soffan.

— Är det icke märkvärdigare, sade Sofie och höjde hufvudet, att man har kunnat bli student i Finland utan att kunna finska?

Löjtnanten inträdde.

— Ja, här äro nu några obekanta, — sade tante oroligt. — Kanske jag får . . .

— Då börjar jag från början, rätta början.

Han slog skrattande armen kring sin fästmö och kyste henne — icke ljudlöst — på munnen. Derefter bugade han sig för de öfriga.

— Har du kanske finska soldater i ditt kompani? — frågade svärmodern nedlåtande. — Du skulle få öfning i qväll. Herr Wirtta talar ej svenska.

Löjtnanten ryckte blott på axlarna. Han var midt inne i en hviskning med Sisi.

— Mitä pidätte kirjasta, jonka lainasin teille, herra Wirta? — frågade Sofie med hög och tydlig röst.

Fru Bro såg lidande ut.

— Heter han verkligen så, eller har han förändrat namn? — frågade hon.

— Jag har återtagit min farfars namn, — svarade ynglingen på finska.

— Hvad säger han? — frågade fru Bro.

— Hans farfar ... hette Wirta, — stam-
made tante.

Fru Bro såg öfverlägsen ut.

— Ja, — sade hon och plockade om sina spetsar, — vi härstamma nu från Sverge. Jag är svenska, och Sisis far kunde, Gud ske lof, icke ett ord finska.

— Jag har läst, — anmärkte Sofie oförskräckt, — att er mans släkt härstammar från en finsk by i Tavastland. Släktens stamfar bodde vid en bro och tog sig deraf sitt namn.

— Det måste vara en annan familj, — svarade fru Bro med värdighet.

— Er mans namn nämnes uttryckligt.

— Ja ... Det fins beklagligtvis personer, hvilka vanställa sanna förhållandet, endast för att få stöd för påståendet att Finland är purfinskt.

Löjtnant Sporre satte på sig pincenez'en och betraktade Sofie.

— Fröken är genealog?

— Nej, jag är gymnast.

— Sofie slutar Asps gymnastikkurs i vår, — skyndade tante emellan, — hon skall resa till Stockholm i höst, — till centralinstitutet.

— Är det sant, — frågade Sisi nyfiket med

hufvudet mot sin fästmans epålett, — är det sant, att ni måste . . . skära i döda människors armar och ben — huru kallar man det, Abbe?

— Vi få ibland dissekera, — svarade Sofie, — men icke mycket. Vi ha tyvärr ej tillfälle dertill.

— Usch! — ropade Sisi. — Usch! Jag vore så rädd, så rädd. Jag skulle dö af blygsel.

Hon gömde ansigtet i epåletterna. Spetsfichun kring hals och barm höjde sig i oroliga vågor och det elastiska, smidiga trikotliffvet gjorde sin skyldighet.

— Det är obehagligt, men man måste underkasta sig mer än obehag, om man vill lära någonting och gagna menskligheten.

— Gud, så oqvinligt! — utbrast fru Bro.

Sofies stora, bestämda ögon sågo rakt in i hennes.

— Jag tycker det är oqvinligare att gå barhalsad på baler.

Fru Bro hopknäpte sina händer.

— Herre je, fröken, hvad säger ni? — ropade Sisi skrattande. — Är det oqvinligt att gå på bal? Abbe, hör du, Abbe!

— Jag hör, — svarade löjtnanten. — Världigas fröken förklara sig?

— Jag tror, att den qvinliga blygsamheten utslites mera genom att blotta sig för att behaga, än genom att ett par gånger taga dissekerkniven i hand, då det gäller att bättre lära känna människokroppen.

Hennes röst gjorde så skarpa snitt i samtalet, att fru Bro ryckte på sig, som om hon frös.

Tante skrufvade sig på sin stol, steg upp och bjöd vin, valnötter och sylt på hörnbordet.

— Hon är ju riktigt grym, — hviskade Sisi till sin fästman.

— Hon har fula axlar, — hviskade han tillbaka — och kyste henne på halsen.

— Jag är ännu helt échaufferad, — anförtrodde sig fru Bro till tante vid hörnbordet. — Ack, nutidens ungdom! Hvar skall hon sluta? Skulle flickor icke längre få gå på bal? Eller dekoltera sig? Ingenting är ju oskyldigare än det. Hvarför har man då en vacker växt, om man skall gå i säck och aska? . . . Hon är bra besynnerlig, fröken Ruth.

— Hon är en bra flicka, — medlade tante och försökte oroligt se inåt köket, om ej madam redan lade kol i théköket. — En snäll flicka. Men hon har alltid varit litet — hur skall jag säga — litet bestämd, stackars flicka! Ja, lilla Sisi, hon är helt annorlunda. Hon är så qvinlig. Barnslig är hon, men det är någonting så qvinligt hos henne.

— Abbe skyndar också fasligt på bröllopet, — suckade fru Bro andäktigt. —

Sofie och studenten hade börjat ett samtal. Han hade suttit halft vänd från sällskapet framför ett album, medan de olika vexlingarna i samtalet afspeglat sig i hans ansigte. Nu drog han

ett tunt häfte ur fickan och gick fram till henne. Båda blefvo småningom upplifvade, medan de talade. Han visade henne några förstrukna ställen och jemförde dem med skrifna anteckningar, dem han framtog ur sin andra ficka.

— Nå, mitt unga herrskap, — valnötter! — bjöd tante. Erkki, kanske du kommer och knäcker nötter åt fruntimren.

Löjtnanten och Sisi hade försvunnit i det inre rummet. I spegeln öfver soffan kunde man se, att de förevisade scener ur turturdufvornas lif.

— Sisi, lilla Sisi! — ropade mamma. — Kom hit och tag Abbe med dig.

— Han vill inte, mamma.

— Vill visst, — försäkrade löjtnanten och utträdde med fästmon hängande vid sin arm. — Nötter? — Han tog nötknäpparen ur studentens hand. — Tillåt mig, herr — (han såg frågande på tante). Jag tror mig såsom förlofvad karl ega större vana i konsten att jemna vägen för damerna.

— Här har jag skalat en nöt för dig, — sade Sisi ömt. — Låt mig mata dig, — så der . . . Usch, mamma, han kysser mina finger-spetsar!

— Barnen leka, — smålog mamma.

— Hvarför talar ni icke? — sade Sofie halfhögt och förebrående till studenten.

— Ni vet, jag är rädd att göra fel i ordföljden.

— Det är värre om ni tiger.

— Hvad är detta? — utbrast löjtnanten. — „Gift qvinnas eganderätt“ . . . Hör du, Sisi, du är den enda i sällskapet, som har skäl att läsa någonting dylikt. Hvad skall jag tänka? Ämnar du göra paktum?

— Paktum? Hvad är det? Abbe, söta Abbe, här får du en nöt. Se, så vacker han är . . . Usch, mamma, nu kyste han igen!

— Vill löjtnanten låna broschyren, så står hon till tjenst?

Han vände sig hastigt till Sofie.

— Ah — jag hade bordt gissa, att hon tillhörde fröken! — med betoning. — Nej, jag tackar ödmjukast. Gud ske lof, hvarken Sisi eller jag ämna inlåta oss på frågan om hustruns eganderätt och dylikt, eller hur, Sisi?

— Hvad sade du, söta Abbe?

— Att vi skola låta viga oss efter gamla psalmboken.

— Gamla . . . psalmboken?

— Och att du blir en snäll och eftergivande liten gumma, som låter skåpet stå der jag vill.

— Det är icke säkert, — sade hon och knyckte på nacken.

— Broschyren förtjenar att läsas, — inföll studenten med djup röst. Han talade svenska med någon brytning, men med den korrekthet, som är en följd af företrädesvis teoretisk kunskap. — Hon går på saken och är af värde, i

synnerhet nu för tiden, då så mycket löst munväder i denna viktiga fråga ser dagen.

— Verkligen?

Löjtnanten betraktade honom långs sin temligen obetydliga näsa.

— Herr — (åter en blick på tante) . . . Ursäkta, jag hörde ej namnet.

— Wirta.

— Jag tackar. Herr Wirtta anser således frågan om hustruns eganderätt vara en viktig fråga. För min del anser jag henne vara af ingen vikt. Man talar derom en tid, men — så glömmar man henne för någonting annat. Gift qvinnans eganderätt! Det är ju en absurditet! Så länge jag bär dessa — han slog med en halft själfsvåldig, halft elegant, lätt åtbörd mot sina fina klädesbenkläder med den blå randen, — så länge jag bär dessa, måste jag väl för fan i våld få bestämma öfver min egen hustru med en äkta mans rätt.

Men han hade råkat slå mot fickan och framkallade derigenom ett lätt prassel: i fickan låg räkningen från skräddaren, som ännu var obetald.

Studenten steg upp.

— Jag för min del anser, att en skamfläck hvilar öfver oss män, så länge den gifta qvinnans ställning icke blir förändrad i detta afseende.

— Således radikal emancipationsvän? Skada. Ni kommer ingestädes med edra reformer, herr

Wirtta. Vi behöfva icke hustrur med dissekerknifven i hand, utan hustrur med älskande hjertan.

Sisi smög sakta en sirligt skalad nöt mellan hans mustascher.

Sofie höjde hufvudet — hon hade en vana att höja hufvudet, då hon blef upprörd, — och såg pröfvande på studenten.

Han sade djerft: — det är en bisak hurudana hustrur vi behöfva. Hufvudsaken är att våra qvinnor bli menniskor.

— Herre Gud, jag börjar må illa, — sade fru Bro halfhögt.

— Gratulerar! — utbrast löjtnanten. — Ni vill således afskaffa äktenskapet?

— Tvärt om. Jag önskar att vi i framtiden måtte kunna få äktenskap, d. v. s. en ärlig förbindelse, grundad på ömsesidig kärlek, mellan tvenne menniskor, en man och en qvinna, båda fullt utvecklade, medvetna om sina pligter, jemlika inför hvarandra och lagen.

— Så? Det der låter ju filosofiskt, — sade löjtnanten hånfullt. Men i sjelfva verket hade han förstått just ingenting. Han hade ett par gånger qvarstannat på specialklasserna och vanligtvis haft sexor i alla ämnen, utom i dans. — Vi hafva således hittills icke haft äktenskap, utan endast . . .

— Söta Abbel! — varnade fru Bro échaufferad.

Tante smög sig ut i köket för att vispa så-

sen till sillsaladen. Hon kunde icke vara lugn, förrän det var gjordt.

— Hvad vi böra hoppas, ja fordra, — fortfor studenten med ifrig, höjd röst, — är — icke engel-idealer, af dem hafva vi haft nog, — utan fria, sanna, modiga qvinnor, våra frivilliga, trofasta följeslagarinnor i vårt arbete på alla områden för sanning och frihet.

— Sisi! — lycklade löjtnanten. — Söta Sisi, kom i morgon bittida på exercisen med mig. Gudbevars, så söt du vore i — nej, var lugn, svärmor! — och så karlarne skulle gapa på dig!

— Fy, Abbe! — sade Sisi stött. — Hvarför tala ni och disputeras om sådana obehagliga saker.

— Ämnar fröken också biträda sin man med att uppsätta protokoller eller exercera? frågade löjtnanten Sofie.

Studenten gick otåligt omkring i ett hörn af rummet.

— Åh, fröken blir visst aldrig gift! — ropade Sisi naivt. — Fröken är så ... så förståndig.

— Sisi, du är oartig! — inföll mamma.

— Nej, jag är verkligen förståndig, — svadsade Sofie, och hennes klara, lifliga blick borrhade sig leende i Sisis gropiga, mjuka ansigte. — Men fröken underskrifver sin egen dom.

— Min egen dom? Hör du Abbe ... min egen dom? Nej, så tokigt!

— Ja, min engel, det gör du, — icke ens

löjtnanten kunde undgå att förstå meningen. — Men var du nöjd med din lott. Hon är den bästa af alla.

Han uppsteg och gick till sina papyrosser.

Sisi virkade, gäspade förstulet, gjorde ett slag i rummet och var försvunnen. Spegeln visade åter scener ur turturdufvornas lif.

— Hvad det är roligt att se unga människor så lyckliga, — sade tante, som återvände från köket med lätt hjerta.

— De äro så kära i hvarandra, — berättade fru Bro. — Abbe såg Sisi endast tre gånger: på teatern, på en studentsoirée och på en dans hemma hos oss. Men han sade, att han såg så noga på henne redan första gången, att det enda han ej var rätt säker på, var om hon hade örhängen eller icke.

— Ack, den kärleken, — smålog tante rörd.

— Med värnepligten har nu uppstått så många épouseurer, — fortfor fru Bro. — Det är väl, att Sisi har sina tusenden. Ingen behöfver då tro, att hon sprungit efter fästman. —

— Kommer ni i morgon på föreläsningen? — frågade studenten Sofie.

— Jag vet icke. Jag har mycket arbete.

— Är kursen så svår? — frågade han tviflande.

— Jag ger privata timmar, sexton i veckan.

— Ah, — men det är ju en galenskap. Ni öfveranstränger er.

— Brödet, ser ni. Och man betalar alltid hälften mindre åt en lärarinna.

Han såg ned.

— Ibland tänker jag, — sade hon med hård röst, och hennes hand knöt sig omkring strumpstickan — att Gud och hela världen stå emot de kvinnor, hvilka skola sjelfva arbeta för sitt uppehälle, då deremot de andra, de, som ingenting göra, smekas som kattungar.

— Skulle ni vilja bli smekt som en kattunge? Ville ni byta? — frågade han hastigt.

— Nej, — svarade hon tvärt.

— Godt. Det är svårt att veta hvad ni kvinnor egentligen vilja. Vi äro ofta oense, ni och jag. Och dock vet ni, att jag går längre än ni, då det gäller att gifva kvinnan rätt.

— Det är ju endast i en punkt, som vi skilja oss, — sade hon långsamt.

— Ja, bibeln, — inföll han med bitterhet. — Ni vill få ert kvinno-ideal att rymmas mellan bibelns permar. Deri lyckas ni aldrig.

— Jag tror icke blindt på hvarje ord i bibeln. Också bibeln har fläckar efter menniskohänder.

— Men ni uppställer likväl dess grundsanningar såsom rättesnöre för ert lif.

— Det gör jag, — sade hon nästan hvasst. — Derpå vill jag lefva och dö.

— Då kan ni med ens afsäga er all sträfvan för kvinnans sak, — inföll han dystert. — Gift

er med den förste bäste, och nedgräf er i matlagning och sömnad.

— Nåväl, — sade hon med betoning och höjde hufvudet, — kommer en gång den dag, då jag måste välja mellan bibeln och mitt köns höjande till frihet och sjelfständighet, — då må det senare fara.

— Sådana äro ni qvinnor! — utbrast han häftigt. — Alla, alla, alla äro ni lika deruti. Allt äro ni med om, allt. Men rör man vid er religion, — han blåste i luften, — då ramla alla era åsigter. Om en qvinna, en enda qvinna komme till mig och sade: — Gud och djefvulen må stå emot mig, men jag måste få min menniskorätt . . .

Hon afbröt honom genom att lägga sin hand på hans. Hon andades tungt och sammanpressade läpparna för att de ej skulle darra.

— Hur ömkligt ni talar, — sade hon nästan med förakt. — Det vore ju en lättnad att arbeta med en dylik öfvertygelse. Då finge man obekymrad gå framåt. Men nu . . .

Hon afbröt sig och återtog sitt arbete.

— Det tjenar till ingenting, — sade hon hårdt, — att förklara för er hur det känns, att arbeta för en brinnande öfvertygelse under ständiga, tärande tvifvel. Män förstå det icke.

— Nej, — erkände han mörkt. — Vi förstå det icke, ty vi äro icke, som qvinnorna, samman-satta af inkonseqvenser. —

— Var så god, mitt herrskap!

Tante inbjöd till thébordet. Turturdufvorna inkommo.

— Hvar ha ni varit, kära barn? — sporde mamma småleende.

— Vi ha samtalat i qvinnofrågan, svarade löjtnant Sporre. — Sisi tycker, att balens drottning i går hade — hm! — „för litet tyg till sin klädning“. Jag var af en annan åsigt. A propos, naturligtvis har herrskapet alla hört von Bergen?

Studenten nickade satiriskt.

— Ack ja! — utbrast Sisi. — Jag var med Abbe och hörde på honom i går. Så vackra ögon han har! Och så väl han talar!

— Han är makalös, — sade fru Bro.

Men hon ångrade sina ord. Den finfina verlden, grädden af grädden, voro icke Bergenianer. De gingo till lord Radstocks och Björkenheims föredrag.

— Jag menar hans sätt att tala, — rättade hon sig. — Hans åsigter . . .

— Åh, de äro ypperliga, — sade löjtnanten och slog sig för bröstet. — Pråktiga. Öfverträffliga. Han ger presterne åka, så de bli heta om öronen. Ha, ha!

— Fy, Abbe! — sade Sisi.

Studenten rynkade ögonbrynen.

— Herr von Bergen gjorde klokt om han aflägsnade sig, innan han sjelf nedtrampar den

nimbus, som omgifver honom. Han står på temligen osäkra vetenskapliga fötter.

— Aha, — utbrast löjtnanten, — ni är fenomen och därför gudfruktig. Fenomenerna ha ju blifvit kyrkliga, ha, ha, ha! Förbanna mig, är det ej qvickt!

— Jag är icke gudfruktig, — sade studenten utmanande. — Snarare hedning än kristen.

Tante islog med darrande hand thé åt löjtnanten och blef purpurröd. Fru Bro utbytte en blick med Sisi.

— Men — fortfor studenten — herr von Bergen haltar alltför mycket, för att jag skulle vilja följa honom.

— Partihat! — anmärkte löjtnanten och ryckte på axlarna. — Ingenting svenskt duger, förstås.

— Var så god och säg mig en enda hållbar sats i von Bergens system, — utfor studenten.

— För min del, — började löjtnanten vårdslöst, — bryr jag icke min hjerna med några systemer. Kan man ej få låta bli att tillhöra någon religion? Det anser jag vara det beqvämaste.

— Uselt! — utbrast Sofie sakta.

— För Guds skull, Sofie, blanda dig inte i hvad de säga! — bad tante bekymrad med halfhög röst.

— Gillar då tante deras åsigter?

— Bevara mig väl! Sofie, Sofie hvad tän-

ker du på? Nej, nej. Men ser du, de äro nu ändå — herrar.

Sisi smög sig sakta upp från stolen och gick bakom löjtnanten.

— Gissa! — ropade hon triumferande och lade plötsligt händerna för hans ögon. — Mamma, se hur han gör! . . . Han försöker att kyssa mina fingerspetsar . . . Aj, Abbe!

— Sisi är så barnslig, — smålog mamma. — De riktigt sjelfsvåldas med hvarandra. I dag knuffade Abbe till Sisi, så att hon föll bakom soffan.

Tante klappade med innerlig förnöjelse Sisis runda arm.

— Ungdomen, ungdomen! — sade hon. — Ja, när jag ser ett glas vissna rosor, så tänker jag alltid på min egen ungdom. Hastigt har hon gått förbi, men roligt har man haft. — Kom nu och visa sig för mig, Sisi, när hon är balkklädd i morgon. Det var ju i morgon ni skulle på den der stora balen.

— Abbe tycker inte riktigt om min klädning, — sade Sisi misslynt. — Men det är svårt att hitta på någonting nytt, så här mot våren.

Hon vände sig till Sofie och frågade förtroligt: — hvad skall fröken ha på sig?

— Jag går ej upp.

— Går ej fröken upp? På Konstnärsgilletts fest? Det är ju den finaste tillställningen under hela säsongen.

— Jag har hvarken tid eller råd.

— Fröken tyckte ju att det var orätt att gå på baler, kära barn, — inföll fru Bro.

— Ja, — i baldrägt, — sade Sofie. — Men ni misstager er. Under somrarna är jag mycket ofta på bal. Mina syskon dansa nästan hvarje afton i vår stora sal och under skördetiden dansar arbetsfolket i en gammal lada efter skrädrens fiol.

— Åh — herre Gud! — sade fru Bro resignerad. — Hur gör tante den här såsen? Är grädden vispad?

— Ja, — svarade tante och satt som på nålar. Det hade varit nästan bättre att icke bjuda Erkki och Sofie i qäll.

Löjtnanten och Sisi försvunno åter efter théet.

Fru Bro smälte maten under sömniga leenden i sitt soffhörn, medan hon åhörde tantes stilla och vänligt flytande kallprat.

Sofie hoplade sitt arbete och tog afsked, trots tantes invändningar.

— Jag måste tidigt upp i morgon, snälla tante, och kan därför icke vaka till sent på natten.

Då studenten tog afsked af henne, sade han med låg röst: — försök att komma till klarhet. Ni vacklar.

— Arbeta er sjelf till klarhet! — uppmanade hon allvarligt. — Det måste finnas en bättre utgång.

— Så visa oss henne! — utbrast han med

hetta. — Från er, qvinnor, vänta vi hjälpen. Ni skola säga oss hvaraf ni lida. Visa oss den sjuka punkten. Förr kan intet göras. Tala. Skrif. Säg oss det.

Sofie teg ett ögonblick.

Derpå höjde hon hufvudet och sade kort: — jag är icke färdig.

Han lemnade sällskapet kort efter det hon gått.

— Gud ske lof! — sade fru Bro med en suck. — De voro så egna unga menniskor. Hur är det möjligt, att herr — hur var det han hette? Jag har svårt att minnas de finska namnen. Är det möjligt, att han är tantes systerson? Han har ingenting af tante.

— Han liknar sin far, — svarade tante med en tveksam suck. — Men det är en bra, en hederlig gosse. Han är blott litet . . . litet besynnerlig och olik andra.

— De äro kanske förlofvade? — hviskade fru Bro intresserad.

Tante såg förskräckt på henne.

— Förlofvade? Nej, nej, — det är omöjligt. Han är så ung — och hon är så . . . så förständig.

— Vi ha just talat om det samma, — utropade Sisi. Hon återvände från Arkadien, hängande med båda händerna hopknäpta kring fästmannens arm. — Naturligtvis äro de förlofvade. De talade ju så ifrigt med hvarandra och sågo så intresserade ut. Hvad skulle de annars talat om?

— Stackars flicka, hon börjar bli gammal, — anmärkte löjtnanten och böjde sig hvisslande ned för att närmare betrakta broderiet på eldskärmen. — Måtte hon snart få man, då vore hela qvinnofrågan löst!

— Abbe, han är så sjelfsvåldig! — skrattade fru Bro och drog på sig sin långa svenska handske. — Sisi, tag din virkning och säg adjö. Vi hafva dröjt väl länge. —

— Usch, mamma, — sade Sisi ute i förstugan, — han var en riktig hedning! Och hon talade, — ja, nästan oanständigt om baldrägter. —

Då tante blef ensam aftog hon nätt manschetterna, — de hade ju knapt blifvit subbiga i kanten — och begynte städa undan. Hon smakade litet på sillsaladsåsen, medan hon stälde den öfverblifna maten i kalla kontoret. — Underligt, hvarför de icke ätit mer? — Brödsmulorna sopades ordentligt i kattens kopp och slantarne till grädde och bröd lades bredvid servietten och muggen, för att vara till hands, när madam bultade på i morgon bittida.

Sedan bäddades sängen bakom skärmen. Lakanen utbreddes som vanligt långs ena sidan, för att de skulle slitas jemt, turvis på begge sidor. Tante gick till sängs. I sängen uppslog hon märket i bönboken och läste två böner.

Ljuset släcktes. Men en smal månstråle sökte sig väg genom springan på skärmen och betraktade hennes lilla rödblommiga ansigte, så frid-

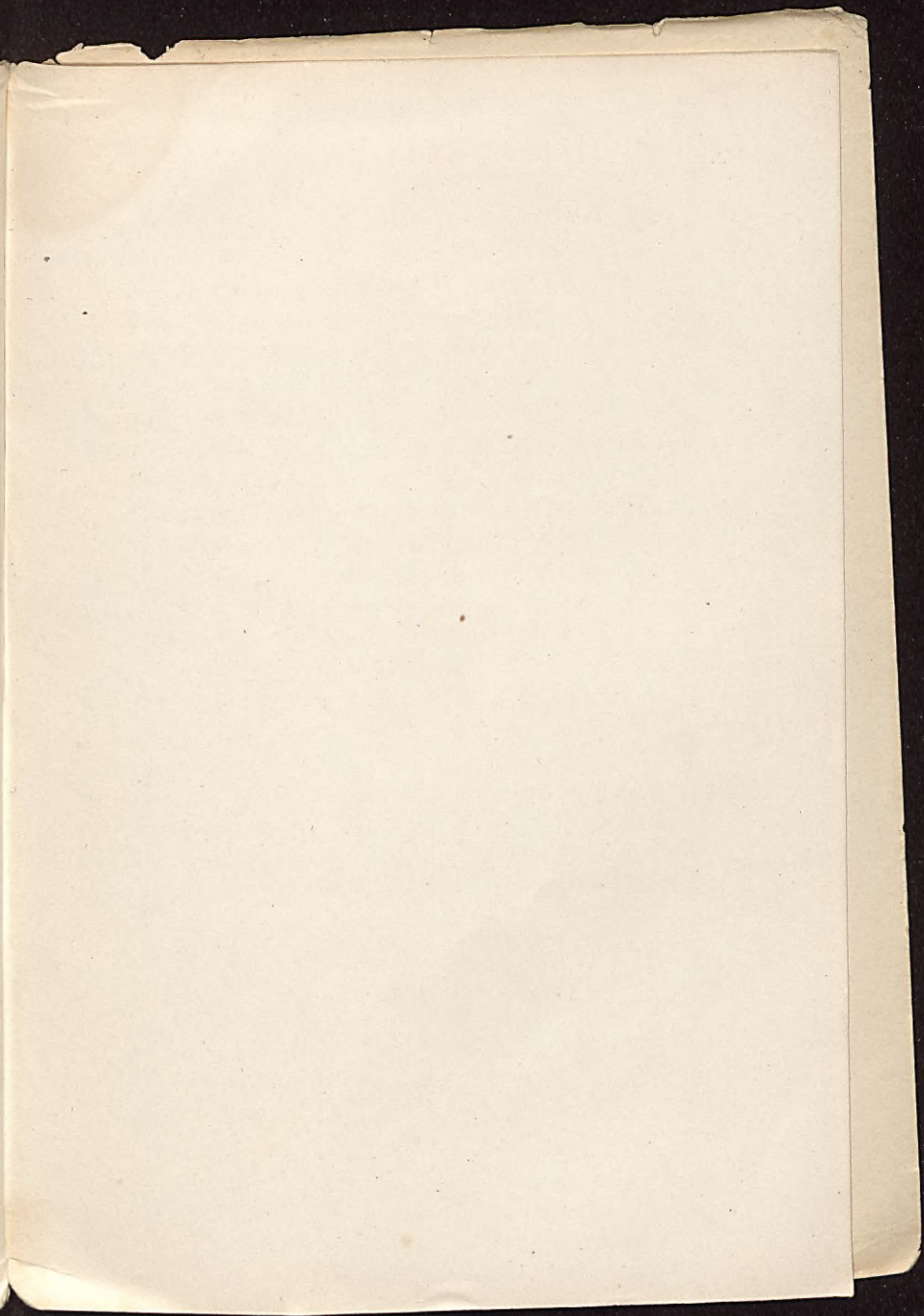

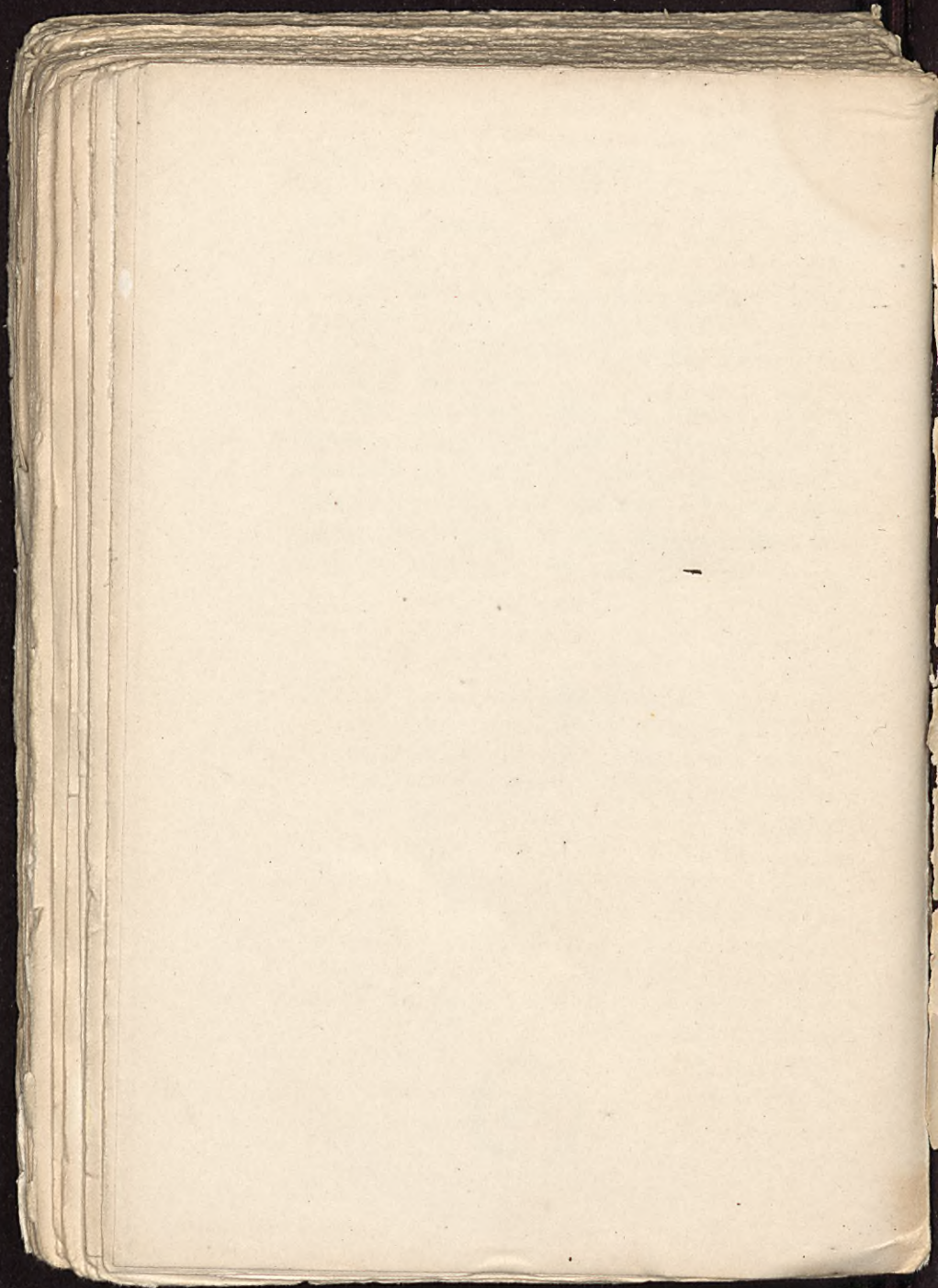
fullt och belåtet i nattmössan af hvitt blom-
migt tyg.

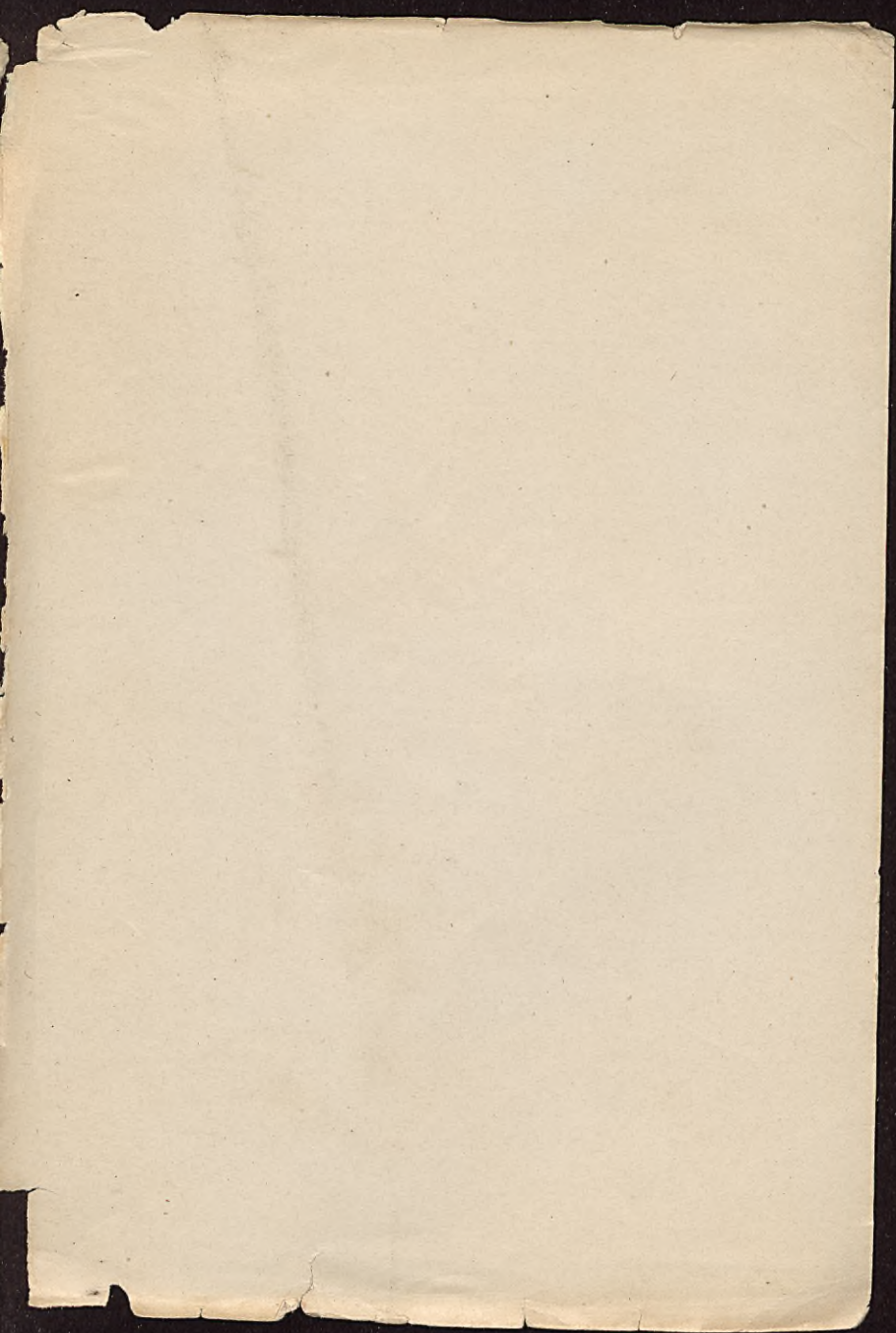
— Nästa år skall jag göra såsen skarpare,
— tänkte hon. — Han var kanske för menlös.
Det var bestämdt därför de icke åto i qväll. Her-
rar tycka om skarpt.

Det var skumt, stilla och fredligt omkring
henne. Intet ljud från den bullersamma världen
inträngde till henne: hon bodde åt gårdssidan.
Luften var varm, mild och qvaf. Det var lågt i
taket. Men tante var van vid qvafheten och
nöjd med sina rum. Hon ville icke flytta.

h50